

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12995

VOVIK

Chaver Paver

.

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-12995-X

9780657129958T.PS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מבוא

•

כאַוואַר - פּאַן/אַר

וואָלוּיק

מעשה-לעך פון אַ בראַנזווילער הינטעלע

1293

אילוסטרירט פון
מאַזעס סאַיער

אַרויסגעגעבן פון

כאווער-פאווער בוך קאמיטעט

לאַם אַנדזשעילעם, קאליפארניע, 1947

VOVIK

by
CHAVER PAVER

Illustrated
by
MOSES SOYER

Book designed
by
MORRIS PASS

Copyright by GERSHON EINBINDER

Los Angeles, California

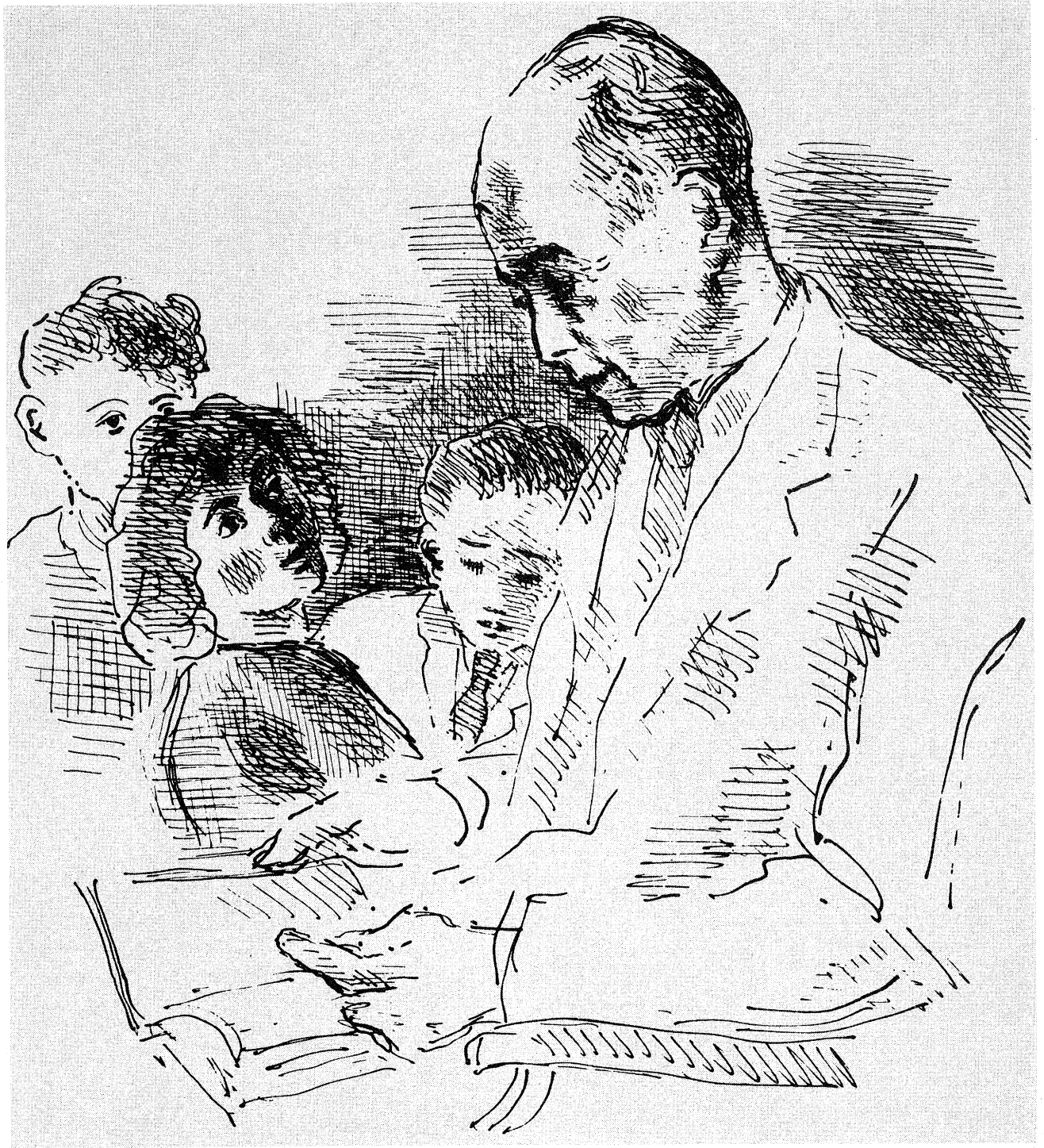
1947

א מ ת נ ה
פ ר י י ד ע ל ע א י י נ ב י נ ד ע ר
א ו ן
ד ו ד י ל ק ע ס נ ע ר

א י נ ה א ל ט :

11	לַאבִּוּיִק און גליקל
15	ס'הינטעלע מיטן מזל-פינטעלע
18	וואַוויק און דאָס וויגעלע
21	וואַוויק און דאָס מיידעלע פריידעלע
25	וואַוויקן רופט מען טפּש
27	וואַוויקן איז זייער ניט גוט
29	וואָס זאל מען טאָן מיט וואַוויקן ?
32	וואַוויק און די פליגן
36	וואַוויק ווערט קראַנק
40	אויף וואַוויקן קומט אַ נייע צרה
44	מען מיינט, אַז וואַוויק איז אַ גנב
48	ווי אַווי וואַוויק איז געוואָרן שלום מיט דער קאַץ
51	וואַוויק ווערט אַ העלד אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו
54	וואַוויק ווערט טאַקע באַמת אַ גנב
59	וואַוויק ווערט אַ ליגנער
65	וואַוויק טוט עפעס אָפּ
69	וואַוויק מיינט, אַז ס'איז שוין זיין סוף
73	וואַוויק ברייט זיך אָפּ זיין וויידעלע
77	וואַוויק און די מעשה מיטן שפיגל
83	וואַוויק לויפט אַלעמאַל קיין פּלעטבוש
89	וואַוויק און די ראַדיאַ
93	מען מיינט, אַז וואַוויק איז זייער אַ גרויסער חכם
98	וואַוויק ווערט אַ טרעפּער
102	וואַוויק און דער שטעקן
107	וואַוויק ווערט אַראַפּגעפּאַלן ביי זיך
111	וואַוויק פּאַרט קיין קוני איילאַנד
117	וואַוויק קרייעט ווי אַ האַן
120	וואַוויק און די לבנה

איד וועל איך דערציילן מעשיות וועגן

וואוויקן, דעם בראַנזווילער הינטעלע.

מעשיות טרויעריקע, פריילעכע און לאַכנדיקע.

לאבזיק
אלן אסיקא

י אזוי לאבזיק האט חתונה (כאסענע) געהאט און איז געוואָרן אַ טאָטע, האָב
איד אייד נאָך קיינמאָל ניט דערציילט.
און ווי אזוי מוליק האָט חתונה (כאַסענע) געהאַט און איז געוואָרן אַ טאָטע,
האָב איד אייד אויך נאָך קיינמאָל ניט דערציילט.
ס'איז געווען אזוי:

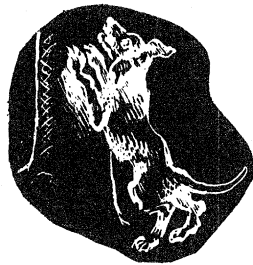
איז איין שיינעם טאָג, נאָך פסח (פייסעך), ווי אַ גרויסער שווערער טראַק
האָט זיך אָפגעשטעלט פונקט אַנטקעגן לאַבזיקס הויז.
האַבן תיכף (טייקעף) בערל דער אָפערעיטאָר, זיין ווייב מאַלי, דאָס טעכ-
טערל רבקה (ריווקע), דער זון מוליק, און פאַרשטייט זיך אויך לאַבזיק, אַרויס-
געשטעקט די קעפּ דורכן פענסטער, זען וואָס קומט דאָ פאַר.
האָט מען פריער אַראָפגעטראָגן פון טראַק אַ גרויסע, בלויע קאַנאַפע. דער-
נאָכדעם אַ ווייסן שווערן אייז-קאַסטן. דערנאָכדעם אַ שוואַרצע ברייטע פּיאַנאָ.
און דערנאָכדעם נאָך און נאָך הויז-זאַכן.
— הפנים (אַפאַנעם) אַז מען קלייבט זיך אַריין אין אַפאַרטמענט אַנטקעגן —
רופט זיך אַן בערל דער אָפערעיטאָר.
— זיי זאָלן כאַטש זיין וואוילע מענטשן, די וואָס קלייבן זיך אַריין אין
אַפאַרטמענט אַנטקעגן — מאַכט די מאַמע מאַלי און טוט אַ זיפן.
— אַ כּפּרה (קאַפּאַרע) — מאַכט בערל דער אָפערעיטאָר — פאַרוואָס זאָלן
זיי ניט זיין קיין וואוילע מענטשן. אַלע מענטשן זיינען וואוילע.
— יאָ, — רופט זיך אַן די מאַמע מאַלי — אַלע מענטשן זיינען טאַקע וואוילע,
אַבער ס'זיינען דאָ אזוינע מענטשן, וואָס זיינען ניט קיין וואוילע.
— למשל (לעמאַשל) — איז שוין בערל דער אָפערעיטאָר אין כּעס (קאַס),
וואָס מען רעדט אים אַנטקעגן.
— למשל? — ענטפערט די מאַמע מאַלי — קאַלמען מיט דער לאַנגער נאַז,
וואָס האָט טאַקע פריער געוואוינט אין דעמזעלביקן אַפאַרטמענט אַנטקעגן, און

האַט אָפּגעפּאַרעט אונדזער לאַבזיקן מיט הייסער וואַסער.
אָן לאַבזיק האַט דערהערט דעם נאַמען: „קאַלמען“, האַט ער גלייך אַ צוויי,
דריי, האַווקע געטאַן. ס'ליגט אים נאָך גוט אין טעם די הייסע וואַסער.
— פון איין מענטשן, איז ניט קיין משל — ענטפערט בערל און ווערט נאָך
מערער אין כעס (קאַעס).
ווייסט די מאַמע מאַלי פון נאָך מענטשן, וואָס זיינען ניט אַזוינע וואוילע,
אַבער זי שווייגט שוין. וויל ניט מען זאָל זיך קריגן צוליב דעם.
דערווייל שטעלט זיך אָפּ אַ צווייטער טראַק מיט נאָך שטוב-זאַכן: ווי בעטן,
בענקלעך, טישן, פעק מיט ליילעכער, קאַלדרעס און קישנס. און ס'שפּרינגט
גלייך אַראָפּ פון דאַרטן אַ הינטעלע מיט לאַנגע געלע האַר איבער די אויגן, און
מיט אַ געקרייזלט ווייס וויידעלע.
— אוי, וואָס פאַר אַ שיין הינטעלע — טוט רבקה אַ געשריי אויס.
— אַ כּפּרה (קאַפּאַרע), טאַקע אַ שיין הינטעלע — מאַכט דער טאַטע בערל.
— און קוקט, קוקט, ווי די אויגן זיינען דעם פאַרשטעלט מיט לאַנגע האַר
— רופט זיך אָן די מאַמע מאַלי — ווי אַזוי קאַן דאָס זען, ווי אַזוי צו גיין?
— ס'זעט שוין — ענטפערט דער טאַטע בערל און איז ביז.
דאָס איז ער נאָך ביז פון פריער, בערל, וואָס מאַלי האַט זיך געשפּאַרט מיט
אים וועגן וואוילע מענטשן.
און לאַבזיק? לאַבזיק האַט גאַרניט געזאַגט, נאָר עפעס אַ טיפּן זיפּן געטאַן.
וואָס האַט געמיינט אַט דער דאָזיקער זיפּן, האַט קיינער ניט געוואוסט.
אפּשר האַט דאָס האַרץ אים שוין געזאַגט, אַז ס'קומט אויף אים עפעס אַ צרה
(צאַרע).
און דערווייל, ווי מען חידושט (כידושט) זיך אַזוי איבערן הינטעלע מיטן גע-
קרייזלטן וויידעלע, ווי ס'שפּרינגט אַראָפּ פון טראַק אַ יונג מיידל מיט רויטע
האַר. יא, מיט רויטע האַר און מיט לאַכנדיקע ברוינע אויגן.
— וואָס פאַר אַ שיין מיידל!! — שרייט אויס מוליק.
— אַט האַסטו דיר — איז די מאַמע מאַלי עפעס ניט צופרידן — טאַמער
האַט זי רויטע האַר — איז וואָס? מיר האַבן שוין געזען אַזעלכע זאַכן.
— זי איז אַ שיינע, אַ שיינע. אַזאַ יאָר אויף מיר — מאַכט בערל און ווינקט
פריילעך מיט אַן אויג.
— קוק אים נאָר אָן — בייזערט זיך די מאַמע — אַ נייער ווייסער.
— אַ כּפּרה (קאַפּאַרע), וואו איז לאַבזיק? — טוט זיך מוליק אַ כאַפּ.
(דאָס האַט מוליק אַפּט מאַל ליב צו ריידן מיט אַ „כּפּרה“ ווי דער טאַטע
זיינער.)
לאַבזיק איז שוין ניטאָ ביים פענסטער. לאַבזיק איז שוין אונטן, אינדרויסן
ביים טראַק און האַווקעט ביז אויפן פרעמדן הינטעלע.
נעמט דאָס פרעמד הינטעלע און האַווקעט אויף צוריק. פאַרדריסט דאָס

לאַבזיקן און הייבט אָן בורטשען אויף דעם זייער בייז. בורטשעט דאָס הינטעלע
 אויף צוריק, אויך זייער בייז.
 ווערט שוין לאַבזיק נאָך מערער אין כעס (קאַעס), בויגט אויס דעם האַלדז,
 שטעקט אויס די מאַרדע, באַווייזט זיינע שאַרפע ציינדלעך און מאַכט: ג"ר,
 ג"ר, ג"ר.
 בויגט אויך אויס דאָס פּרעמד הינטעלע דעם האַלדז, שטעקט אויס די מאַר-
 דע, באַווייזט די שאַרפע ציינדלעך און מאַכט אויך: ג"ר, ג"ר, ג"ר.
 — גליקל, גליקל — קום אַהער — הייבט אָן צו שרייען דאָס שיין מיידל
 מיט די רויטע האַר, — די מינוט זאַלסטו מיר אַהער גיין.
 — כאַ, כאַ — צעלאַכט זיך רבקה, הויך אויף אַ קול — אַ הינטל זאַל דיר
 גאָר הייסן: גליקל. גליקל-שמיקל.
 — אַ כּפּרה (קאַפּאַרע) — איז אין כעס (קאַעס) דער טאַטע בערל . וואָס איז
 דאָ וואָס צו לאַכן. נו, און לאַבזיק איז אַ שענערער נאַמען?
 — מוליק — דערשרעקט זיך די מאַמע מאַלי — לויף גיכער אַראָפּ און נעם
 אַריין לאַבזיקן, אַז ניט וועט מען זיך נאָך איינער דעם אַנדערן צערייסן ווי די
 הינט.
 לויפט מוליק אַרונטער, טוט אַ געשריי אויף לאַבזיקן און יאַגט אים אַריין
 אין הויז. פאַרנויגט זיך פאַר דעם שיינעם מיידל אַזוי איידל. זאַגט: „אַנטשול-
 דיקט“, און גייט אָפּ.
 און מיט דעם האַט זיך די מעשה (מייסע) ניט געענדיקט. זי הויבט זיך ערשט
 אָן:

סיפוינטעס מיטן מלך-פינטעס

הכלל (אקלאל), אונדזער לאבזיק, פון זינט גליקל, איז געווארן אויס לאב-
זיק. ווי ער עסט ניט. ווי ער שלאפט ניט און גייט אום ווי א נעכטיקער.
מוליק איז שוין אויך ניט געווען דער פריערדיקער מוליק. אלץ צוליב דעם
מיידל מיט די רויטע האר. אבער וועגן מוליקן איז א באזונדערע מעשה (מייסע).
וואס לאבזיקן איז אזוי שלעכט, וואס גליקל פארדרייט דעם קאפ, ווען זי
דערזעט אים. ניט נאר דאס. זי אנטלויפט גאר אינגאנצן פון אים.
אז גליקל אנטלויפט, קאן איר דאך לאבזיק נאכלויפן? שעמט ער זיך אבער
פאר די מענטשן אין בלאק. מען זאל ניט זאגן: קוקט, קוקט, ווי ער לויפט איר
נאך און זי וויל אים אפילו ניט קאנען.
אבער אין איין שיינעם טאג טוט ער א טראכט: מילא (מיילע), וואס וועט זיין,
וועט זיין, און ער נעמט זיך איר נאכלויפן. דערזעט גליקל, ווי לאבזיק לויפט איר
נאך, צעיאגט זי זיך שטארקער, נעמט לאבזיק און צעיאגט זיך אויך שטארקער.
אבער ער האט זי שוין ניט געקאנט פאקן. די מעשה (מייסע) איז, וואס זי איז
געווען די אמתע (עמעסע) לויפערין, די דאזיקע גליקל.
אבער איינמאל א שבת (שאבעס) בייטאג, האט ער זי סוף כל סוף (סאפקאל-
סאף) געכאפט. אפשר (עפשר) האט זי זיך אומיסטנע געלאזט כאפן? ווער
ווייסט.

דארף איך אייך שוין ניט דערציילן, ווי גליקלעך אונדזער לאבזיק איז גע-
ווען. אזוי גליקלעך, אז ער איז אזש געווארן נאריש. זיך געקאטשעט אויף דער
ערד. געוואלט א בייס טאן זיין אייגן וויידעלע. אריינגעכאפט אין זיינע ציינדלעך
איר לינק אויערל און האט דאס ניט געוואלט אפלאזן. מיט איין ווארט — א
משוגענער (מעשוגענער) לאבזיק.

הכלל (אקלאל), פון דעמאלט אן זיינען זיי געווארן די גרעסטע פריינט. זיך
געשפילט צוזאמען. געגאנגען שפאצירן צוזאמען. זיך געיאגט נאך דער געלער
קאץ צוזאמען. געווארן, ווי מען זאגט, הארץ צו הארץ.

און אַט אַזוי איז אַוועק אַ צייט און לאַבזיק האָט חתונה (כאַסענע) געהאַט מיט גליקלעך.

און ס'איז אַוועק ווידער אַ צייט, און גליקל האָט אים געבוירן אַ גאַנצן האַלבן טויז קינדערלעך. זייער שיינע קינדערלעך, געלע, ווייסע, שוואַרצע און געפלעק-טע קינדערלעך . . .

אַבער דאָס שענסטע איז געווען, גאָר דאָס קלענסטע הינטעלע, דאָס מעזן-נעקל. אומעטום שוואַרץ, אַבער בלויז דאָס וויידעלע איז געווען גאַלע ווייס. אַ געקרייזלט וויידעלע פונקט ווי ביי זיין מאַמען, גליקל. אויך סאַמע אינמיטן שטערן האָט דאָס געהאַט אַ ווייס פינטעלע, ווי אַ דאָים די גרויס. די מאַמע מאַלי האָט געזאָגט, אַז ס'איז אַ מזל (מאַזל)-פינטעלע.

ער האָט טאַקע געהאַט מזל (מאַזל), ווייל אַלע האַבן אים ליב געהאַט. ווער ס'האַט אים נאָר געזען, האָט אים שוין געמוזט ליב האַבן. ס'איז אפשר (עפּשער) צוליבן ווייסן פינטעלע אויפן שוואַרצן שטערן? און אפשר גאָר צוליב די ברוינע קלוגע אייגעלעך וואָס זיינען געלאָפן גיך, גיך אַהין און אַהער. און אפשר (עפּ-שער) צוליב זיין שיינעם נאַמען.

וואַוויק, האָט מען אים אַ נאַמען געגעבן. ווער ס'איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט אים אָנגעהויבן צו רופן וואַוויק, ווייסט מען ניט. בערל דער אַפּערעי-טאָר האָט געזאָגט, אַז ער איז געווען דער ערשטער. האָט אַבער זיין ווייב מאַלי געזאָגט, אַז זי איז גאָר געווען די ערשטע. האַימי דער געלער, מוליקס חבר (כאַ-ווער), האָט זיך געשוואַרן ביי באַרד און פּיאַות (פּייעס), אַז ער איז גראַדע גע-ווען דער ערשטער. (האַימי דער געלער, פאַרשטייט זיך, האָט ניט געהאַט קיין באַרד און פּיאַות (פּייעס), אַבער ס'רעדט זיך נאָר אַזוי.)

הכלל (אַקלאַל), דעם גאַנצן בלאַק איז געפעלן געוואָרן אַזאַ נאַמען, ווי וואַוויק. אומעטום, וואו מען שטייט און וואו מען גייט, ווי מען הערט בלויז: וואַ-וויק, קום אַהער, וואַוויק, טו אַ שפּרינג, וואַוויק גיב אַ לויף, וואַוויק . . .

ווען מוליק האָט חתונה (כאַסענע) געהאַט פאַר דעם רויטן מיידל, האָט מען דעם יונגן פאַר אַוועקגעגעבן וואַוויקן פאַר אַ מתנה (מאַטאַנע).

און דאָ הויבן זיך ערשט אַן די מעשיות (מייסעס) מיט לאַבזיקס מעזוניקל. טרויעריקע, פּריילעכע און לאַכנדיקע.

וואוויק אלן
 זאס ווייניג

דאס שיינע רויטע מיידל מיט די ברוינע אויגן, האָט געהייסן ביראַ. פאַר דער חתונה (כאַסענע) און נאָך דער חתונה האָט זי געהייסן ביראַ. מוליק אָבער, נאָך דער חתונה, האָט זיך פאַרלאָזט אַ פאַר וואַנצעלעך, און מערער ניט געוואָלט מען זאָל אים רופן: מוליק, נאָר שמואליק. נו, וועלן מיר אים צוליב טאָן, און אים מערער ניט רופן מוליק, נאָר שמואליק.

יא, איז סאָי ביראַ און סאָי שמואליק האָבן געהאַלטן, אַז אַזאַ חכם (כאַכעם) ווי זייער וואָויק איז גאָר ניטאַ אין גאַנץ ברוקלין.

איך האָב אייך גאָר פאַרגעסן צו דערציילן, אַז נאָך דער חתונה (כאַסענע) האָבן זיי שוין מערער ניט געוואוינט אין דער בראַנקס אויף דזשעקסאָן עוועניו. זיך איבערגעקליבן אין ברוקלין, אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו.

וואָויק מיטן ווייסן פינטעלע אויפן שוואַרצן שטערן איז טאַקע געווען אַ חכם (כאַכעם) אַ הינטעלע. ניט אַזוי אַ חכם, ווי פול מיט חן (כיין). איר וואָלט אים באַדאַרפט זען טאַנצן. מיט די פאַדערשטע פּיסלעך אין דער הויך, טאַנצט ער, און מענטשן פליעסקען אים צו מיט די הענט. אַן דעם, וואָס מען פליעס-קעט אים ניט צו מיט די הענט, וויל ער ניט טאַנצן.

ער האָט אויך געקאַנט זיך מאַכן, אַז ער איז געשטאַרבן. זיך געגעבן אַ לייג אויף דער ערד, אויסגעצויגן די פּיסלעך, פאַרמאַכט די אייגלעך און שוין ניטאַ וואָויק. דערביי אָבער האָבן מענטשן אים געדאַרפט באַוויינען און באַ-קלאַגן און זאָגן: אַזאַ גוטער וואָויק, אַזאַ טייערער וואָויק. האָט מען אויפגע-הערט אים באַקלאַגן און וויינען, האָט ער זיך גלייך אויפגעכאַפט און געוואָרן צוריק לעבעדיק.

אויך האָט דאָס הינטעלע געקאַנט ציילן ביז פינף. שמואליק האָט געזאָגט: איינס, טוט וואָויק אַ האַווקע. שמואל זאָגט: צוויי, טוט וואָויק צוויי האַווקע, און אַזוי ביז פינף.

הכלל (אקלאל), דאָס איז שוין געווען איינמאָל אַ פאַרשוין. פאַרשטייט זיך, אַז די אַלע קונצן האָבן אים ביראַ און שמואליק אויסגעלערנט.
 וואָויקס טאַטע, לאַבזיק, איז גאַר געווען באַגייסטערט פון זיין תכשיטל (טאַכשיטל). לאַבזיק פלעגט אַלע שבת (שאַבעס) קומען צוגאַסט קיין ברוקלין, געוואוירע ווערן, וואָס זיין מעזוניקל מאַכט. פאַרשטייט זיך אַז ס'זיינען אויך גע-
 קומען בערל, מאַלי, רבקה און האַימי דער געלער.
 גליקל, וואָויקס מאַמע, איז קיינמאָל ניט געקומען צוגאַסט. זי איז שטענדיק געווען פאַרנומען מיט האָבן אַלע מאַל נייע קינדערלעך.
 פאַר אַלע געסט האָט מען באַוויזן וואָויקן מיט זיינע שטיקעלעך און קונ-
 צעלעך, און אַלע האָבן געלאַכט.

— נו, וואָס זאָגסטו, אַלטער, צו דיין זונדעלעך? — האָט בערל איינמאַל אַ שבת (שאַבעס) אַ פּרעג געטאָן לאַבזיקן.

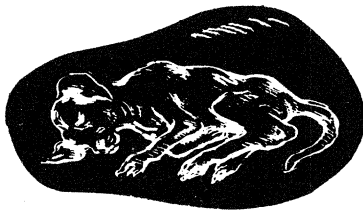
האַט לאַבזיק אויף דערויף אַ האַווקע געטאָן אַ צוויי, דריי מאָל, געדרייט פּריילעך מיטן וויידל, און געלעקט בערלס האַנט. האָט מען שוין פאַרשטאַנען, אַז דאָס מיינט ער צו זאָגן מיט דעם, אַז ער איז זייער שטאַלץ און גליקלעך.

די מאַמע מאַלי איז אַבער ניט געווען אַזוי שטאַרק צופּרידן. מען צאַצקעט זיך צופּיל מיט וואַוויקן, האָט זי געהאַלטן. ווען זי האָט זיך דערוואוסט, אַז מען לייגט נאָך וואַוויקן שלאָפּן אין אַ וויגעלע גאַר, איז זי שוין געווען אויפן אמתן (עמעסן) אין כעס (קאַעס).

דאָס וויגעלע האָט שמואל געקויפט ניט צוליב וואַוויקן. אַ, ניין. דאָס ווי-געלע האָט ער געקויפט צוליב דעם וואָס ער האָט זיך גערעכט אויף עמיצן. אויף זייער אַ טייערן עמיצן האָט ער זיך גערעכט. אַבער, אַז דאָס וויגעלע איז דערווייל געשטאַנען ליידיק, איז זיך שוין וואַוויק דאָרט געשלאָפּן.

— געדענקט מיינע ווערטער — האָט די מאַמע מאַלי זיך געבייזערט — איר וועט נאָך האַבן צרות (צאַרעס) פּון אים. גיט אים ניט אַזוי פּיל נאָך. לייגט אים ניט שלאָפּן אין קיין וויגעלע, מאַכט ניט אַזאַ גרויסן צימעס פּון אים.

— אַ כּפּרה (קאַפּאַרע) — האָט שמואליק געענטפּערט דערויף — וואָס קאָן דאָס שאַטן. מען שפּילט זיך מיט אַ הינטעלע איז וואָס?

וואוויק אלן באס מיינע פריילעך

ו, גוט. ס'איז זיך דערווייל אוועקגעגאנגען א שטיק צייט. זעט וואוויק איינ-
מאל אין א מיטן טאג, ווי ס'פארט צו א טעקסי צום הויז. זעט אויך, ווי
שמואליק נעמט אן ביראן ביי דער האנט און פירט זי אזוי פאמעלעך אראפ, אראפ
די טרעפ. דערנאכדעם, זעט ער, ווי ער זעצט זי אריין אין דער טעקסי, און פארט
מיט איר אוועק, גיך, גיך.

דאס איז געווען דאס ערשטע מאל אין זיין לעבן, וואס מען האט אים אי-
בערגעלאזט איינעם אליין אין הויז. איז וואוויק געזעסן לעבן פענצטער, ארויס-
געקוקט אינדרויסן און רק (ראק) געטראכט טרויעריקע געדאנקען.
ס'גייט אוועק איין שעה (שא), ס'גייט אוועק צוויי שעה, און דערנאכדעם
גייען אוועק נאך שעה (שאען) און שעה, ס'קומט ביינאכט און גארניט. ניט
שמואליק קומט אהיים, ניט בירא.

דערווייל ווערט שוין שפעט און ער וויל שוין שלאפן. קריכט וואוויק אריין
אין וויגעלע, טראכט און טראכט און ווערט אנטשלאפן.
ערשט אינדערפרי, ווי שמואליק קומט אהיים, איז געוואלדיק פריילעך און
זאגט:

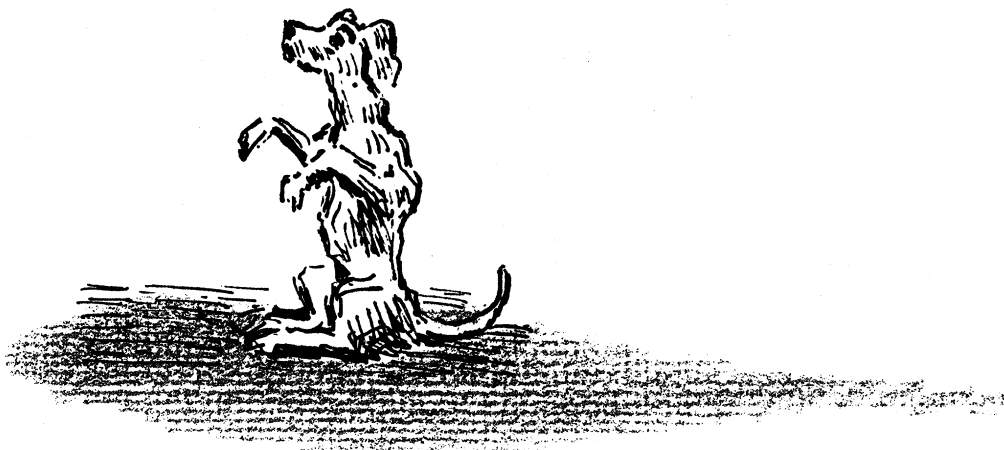
— מזל-טוב (מאזל-טאוו), וואוויק, ס'איז א מיידעלע.

פארשטייט ניט ס'הינטעלע וואס ס'מיינט: „מזל-טוב“. וואס ס'מיינט: „ס'איז
א מיידעלע“. פארשטייט אויך ניט, וואס מוליק איז אזוי פריילעך.
וואס ער וויל וויסן, וואו איז בירא? פארוואס איז זי ניטא צוריק? ניטא בירא.
אין ערגעץ ניטא. ניט אונטערן בעט, ניט אונטער דער שאפע, ניט ביי דער שכנה
(שכיינע) זלאטען.

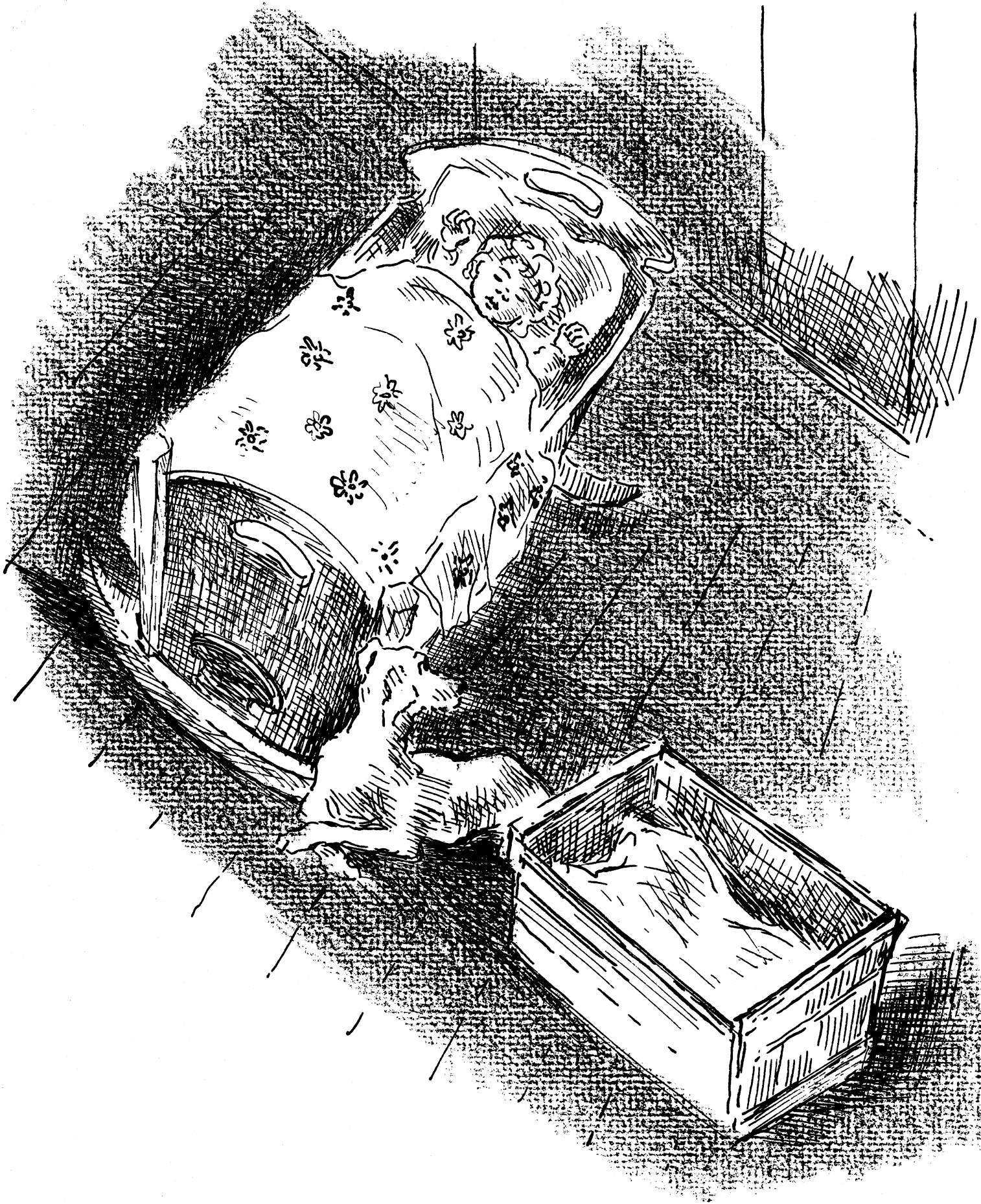
און דא גייט אוועק איין טאג. און דא גייען אוועק צוויי טעג. און נאך, און
נאך טעג. זי איז ניטא. האט וואוויק אזוי שטארק געבענקט. ס'הארץ איז אים
אויסגעגאנגען נאך ביראן . . . געמיינט, אז ער וועט זי שוין קיינמאל אין זיין
לעבן ניט זען. קיינמאל.

ערשט מיטאמאל אין א בייטאג, ווי ס'פארט צו ווידער א טעקסי צום הויז.
 דער ערשטער שפרינגט ארויס שמואליק. דערנאכדעם נעמט שמואליק צו פון
 ביראס הענט עפעס א זאך, איינגעוויקלט אין א ראזעווער קאלדרע. דערנאכ-
 דעם גייט ארויס פון דער טעקסי אויך בירא און יענע איז אזוי גליקלעך.
 איז פארשטייט זיך וואוויק אויך געוואלדיק גליקלעך. שפרינגט אויף ביראן,
 ווען זי קומט אריין אין הויז, לעקט זי, קושט זי, און ווייסט גארניט וואס צו טאן
 פון פרייד.

— נא, קוק, וואוויק — מאכט בירא — קוק, דאס איז פריידעלע. מיין מי-
 דעלע פריידעלע.
 קוקט וואוויק אויפן קליינעם מענטשעלע איינגעוויקלט אין דער ראזעווער
 קאלדרע. קוקט, און קוקט, און האט דאס עפעס ניט ליב. . .

וואוויקן רופט אאן טפיש

ס 'קומט ביינאכט. מען דארף שוין זיך לייגן שלאָפן. וויל וואוויק אַרײַנשפּרינגן-גען אין זײַן וויגעלע, ווי שטענדיק. ער טוט אָבער אַ קוק, פּריידעלע ליגט שוין דאָרטן.

— האָוו, האָוו, — הייבט ער אויף גרויסע געוואַלדן. ער מײַנט מיט דעם צו זאָגן: ס׳איז מײַן געלעגער, אַרויס פּון וויגעלע. גיכער, זאָג אײך. — זײַ ניט קײַן טפּש (טיפּעש), וואוויק — מאַכט שמואליק — דאָס וויגעלע איז פאַר פּריידעלען. שטענדיק געווען פאַר פּריידעלען.

פאַרדריסט דאָס דעם הינטעלע, וואָס מען רופט אים טפּש. ער ווייסט שוין פּון לאַנג, אַז ווען מען זאָגט אויף אים „טפּש“ איז דאָס ניט אַזאַ געוואַלדיקער קאַמפּלימענט. וויינט ער. יאָ, ער וויינט, פּונקט ווי אַ פּיצל קינד.

— אַט דאָס וועט זײַן דײַן אָרט — מאַכט צו אים ביראַ מיט גוטן — אין דעם דאָזיקן קעסטל וועסטו שלאָפן. דאָס וועט זײַן דײַן נײַער געלעגער.

קוקט וואוויק אויפן קעסטל, אויפן נײַעם געלעגער און ס'געפעלט אים ניט. נײַן, ס'געפעלט אים זײַער און זײַער ניט.

— קריך אַרײַן וואוויק — מאַכט שוין צו אים שמואליק אויך מיט גוטן — קריך אַרײַן און שלאָפן. ס׳איז אַ וויכער געלעגער. אַזוי גוט אויסגעבעט מיט דער אַלטער קאַלדרע, און מיט ביראַס צעריסענעם מאַנטל.

קריכט ער אַרײַן וואוויק, אַ ברירה (ברײַרע) האָט ער. אָבער ס׳איז אים ניט גוט. אַזוי ניט גוט.

דערווייל פאַרלעשט מען די ליכט. שמואליק לייגט זיך שלאָפן. ביראַ לייגט זיך שלאָפן. וואוויק אָבער קאַן קײַן אויג ניט צומאַכן. נאָר ער טראַכט. נאָר ער קלערט.

וואָס האָט מען דאָ געטאַן צו אים? פּרעגט ער זיך אַלײַן אַ פּראַגע. וואו איז יושר (יײַשער) אויף דער וועלט? וואו איז גערעכטיקײַט? און ווער איז אַט דאָס פּיצעלע מענטשעלע, וואָס נאָר ס׳וויינט, נאָר ס׳קוויטשעט. און אַט דער מיאוסער

(מיעסער) וויינערקע, און אַט דער שלעכטער קוויטשערקע, האָט מען דאָס
 אַוועקגעגעבן זיין געלעגער. זיין גוטן טייערן געלעגער.
 — האָוו, האָוו — שפּרינגט ער אַרויס פֿון קעסטל און לאַזט זיך צום וויגעלע
 זייער אַ בייזער — האָוו, האָוו, האָוו.
 שרייט מען פֿאַרשטייט זיך ווידער אָן אויף אים. מען רופט אים ווידער
 אַמאַל, וואָויק טפּש (טיפּעש), און שוטה (שויטע), אויך דערצו.
 וויינט ער וואָס מען רופט אים טפּש און שוטה אויך דערצו. וויינט אַזוי ביי-
 טער, וויינט אַזוי רחמנותדיק (ראַכמאַנעסדיק).
 — שאַ דאַרטן — טוט שמואליק אַ געשריי אין דער פינצטער זייער בייז.
 האָט וואָויק נאָך קיינמאַל שמואליקן ניט געהערט שרייען אַזוי בייז. און נאָך
 אין דער פינצטער. דערשרעקט ער זיך און ווערט אַנטשוויגן. הערט אויף צו
 וויינען.
 אַט אַזוי אַ גאַנצע נאַכט האָט שוין וואָויק ניט געקאַנט שלאָפֿן. געזיפּצט און
 געקרעכצט, און געוויינט אין דער שטיל: אוי, זיין בעטעלע. גיט אים אַפֿ צו-
 ריק זיין בעטעלע. ער קאַן ניט שלאָפֿן ערגעץ אַנדערש, נאָר אין זיין בעטעלע,
 אוי, אוי.

וואוויקן איז זייער ניט גוט

וון פון זינט מען האט פריידעלען געבראכט אין דער טעקסי, איז וואוויק געווארן אויס וואוויק.

ס'האט זיך אים אויסגעדאכט, אז מען האט אים שוין מערער ניט ליב. ס'האט זיך אים אויסגעדאכט, אז ער איז אן איבעריקער אויף דער וועלט. ער האט שוין א סך מאל געטראכט אוועק צוריק. אין די בראנקס צו זיין טאטן לאבזיך און צו זיין מאמען גליקל.

ס'האט אים שוין ניט געארט, וואס מען האט ביי אים צוגענומען דאס בע-טעלע. מילא (מיילע), וועט ער שלאפן אין קעסטל. צו צרות (צארעס) געוואוינט מען זיך שוין צו.

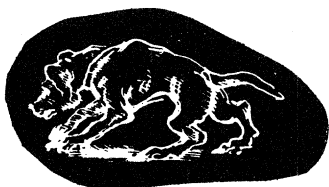
וואס ס'פארדריסט אים אזוי שטארק, וואס מען קוקט זיך שוין ניט מערער אום אויף אים.

א נו, זאל מען כאטש א שמייכל טאן צו אים? א נו, זאל מען זיך כאטש אביסל א שפיל טאן מיט אים? אלצדינג — פריידעלע. אומעטום — פריידעלע. אט זיינען געקומען צו גאסט מענטשן אין הויז. בערל דער אפערעיטאר איז געקומען צו גאסט. אויך די מאמע מאל, רבקה, האימי דער געלער. שלמה (שלוים), ביראס טאטע, גיטל, ביראס מאמע, און אויך לאבזיך, וואוויקס טאטע. אלע זיינען געקומען צו גאסט.

קוקט מען שוין רק (ראק) אויף דער קוויטשערקע. שמייכלט מען רק צו דער שרייערקע. שפילט מען זיך רק מיט דער וויינערקע. מען זאל כאטש איין קוק טאן אויף אים, וואוויקן. מען זאל כאטש אים זאגן: העלאו.

טראכט ביי זיך וואוויק, אז ווען ער וועט אנהייבן צו טאנצן, וועט מען זיך שוין אומקוקן אויף אים. הייבט ער אן צו טאנצן. מיט די פיסלעך אין דער הויך, טאנצט ער און האפקעט. אבער, א נו, זאל עמיצער אויסדרייען דעם קאפ צו אים. באגלייך ווי גארניט.

וואָס ס'האָט אים נאָך מערער פאַרדראָסן, וואָס זיין טאַטע, זיין אייגענער
טאַטע, אויך אזוי. שפּרינגט אַרום אָט דעם פּריידעלען. דרייט מיט זיין וויידעלע
צו איר. מאַכט חנדלעך (כיינדלעך) צו איר.
שפּעטער אין טאַג. די געסט זיינען זיך צעגאַנגען. שמואליק און ביראַ זיצן
אין קיך און טרינקען טיי. פּריידעלע ליגט זיך אין איר וויגעלע און שפּילט זיך
מיט אירע פּיסעלעך. גראַבטשיקע פּיסעלעך אַזוינע האָט פּריידעלע געהאַט.
— ג"ר, ג"ר, ג"ר — בורטשעט דאָס הינטעלע אויף איר, און באַווייזט זיי-
נע שאַרפע ציינדלעך — ג"ר, ג"ר, ג"ר, — ווערט ער בייזער און בייזער. דער-
נאַכדעם אין גאַנצן ווילד, און מיט אַמאַל — אַ כאַפּ אַריין פּריידעלעס גראַב-
טשיקע פּיסעלע אין זיינע ציינדלעך.
אַז שמואליק און ביראַ זיינען אַריינגעלאָפּן פון קיך אין שלאַף-צימער,
האַבן זיי גאַרניט געוואסט וואָס צו טאָן. שטאַרק געווען דערשראָקן. דאָס קינד
האַט זייער ביטער געוויינט.
וואָויק איז פאַרקראַכן אונטערן בעט און געוואַרט אויף פעטש. אַבער קיין
פעטש האָט מען אים ניט געגעבן. מאַן און ווייב האָבן געטראַכט, אַז אפשר
(עפּשער) אינגאַנצן פטור (פאַטער) ווערן פון הינטעלע. אַז ס'איז גאַר אַ סכּנה
(סאַקאַנע), אַזאַ איינעם צו האַלטן אין הויז.
איז געבליבן מען זאָל זיך אַנפּרעגן ביי בערלען און מאַלין, וואָס מען זאָל
טאָן מיט אַזאַ הינטעלע, וואָס בייסט זיך.

וואס זאל און טאן
מיט וואוויקן?

וויף מאַרגן אויפדערנאכט, ס'איז געווען דאָנערשטיק, איז זיך צונויפגעקו-
מען די גאַנצע משפּחה (מישפּאַכע): בערל, מאַלי, רבקה, האַימי דער
געלער, שלמה (שלוימע), גיטל און אויך לאַבזיק. מען האָט זיך אַרומגעזעצט
אַרום גרויסן טיש, און מען האָט אַנגעהויבן צו קלערן עצות (אייצעס).

— אים גוט אַנפּאַטשן — מאַכט האַימי דער געלער.
— איך בין קעגן פעטש — בייזערט זיך בערל — מיט פעטש קאָן מען קיינ-
מאַל גאַרניט ניט מאַכן. אַט האָט דיך דיין טאַטע שטענדיק געפּאַטשט, נו, קוק,
וואָס איז פון דיר געוואָרן?

— וואָס איז דען פון מיר געוואָרן? — דערשרעקט זיך שוין האַימי.
— איר רעדט שוין ניט צו דער זאך — רופט זיך אָן שלמה, ביראַס טאַטע,
אויף זיין באַס — פּאַטשן וועט ניט העלפּן. זידלען וועט ניט העלפּן. אפשר (עפ-
שער) גאָר אים אַרויסטרייבן פון הויז. אויף דער גאַס.

— גאָר אַרויסטרייבן וואוויקן פון הויז אויף דער גאַס?! — דערשרעקט זיך
רבקה.

— וואָס דאַרף מען אים אַרויסטרייבן אויף דער גאַס — רופט זיך אָן גיטל,
ביראַס מאַמע — מען דאַרף אים ניט אַרויסטרייבן אויף דער גאַס. לאַמיר אים
בעסער אַוועקשיקן קיין באַלטימאַר.

— וואָס גאָר קיין באַלטימאַר? — פּרעגט שמואליק.
— ווייל באַלטימאַר — רופט זיך אָן גיטל — איז אַ שיינע שטאָט. איך בין
אַמאָל דאַרטן געווען אין באַלטימאַר.

— אַ סימן לאַקשן — בייזערט זיך איר מאַן שלמה — זי איז אַמאָל געווען
אין באַלטימאַר איז דעריבער . . .

— ניין, ניט ביי מיין לעבן, וועט מען אים אַוועקשיקן קיין באַלטימאַר —
רופט זיך אָן בערל דער אַפּערעיטאַר.

— ס'איז ניט קיין עצה (אייצע) — רופט זיך אָן די מאַמע מאַלי — ס'איז אַ

שלעכטע עצה.

- אפשר האָט איר, מחותנתע (מעכוטיינעסטע) לעבן, אַ בעסערע עצה — פאַרדריסט שוין גיטלען, וואָס מען זאָגט אויף אירע עצות (אייצעס), אַז זיי זיי-נען ניט קיין גוטע עצות.
- מיין עצה — מאַכט מאַלי מיט גוטן — אַז ניט פאַטשן וועט אים העלפן, ניט זידלען, ניט אַוועקשיקן קיין באַלטימאַר. נאָר וואָס זשע דען? שטענדיק, ווען מען גיט פריידלען אַ שמייכל, זאָל מען תיכף (טייקעף) וואָוויקן אויך געבן אַ שמייכל. שטענדיק, ווען מען גיט פריידעלען אַ גלעט, זאָל מען וואָוויקן אויך געבן אַ גלעט.
- איז דאָס אַ מעשה (מייסע) אַן אַן עק — רופט זיך אַן שלמה (שלוימע) אויפן באַס.
- וואָס קען מען זיך העלפן — פאַרענטפערט זיך מאַלי — אַז מען האַלט אַ הינטעלע אין הויז דאַרף מען ליידן.
- ס'איז אפשר (עפשער) אַ גוטע עצה (אייצע) — רופט זיך אַן ביראַ.
- אַבער די עצה איז נאָך ניט קיין גאַנצע עצה — רופט זיך אַן גלייך די מאַמע מאַלי — ס'איז ערשט אַן האַלבע עצה.
- אַ כפרה (קאַפאַרע), וואו איז די צווייטע האַלבע עצה? — מאַכט איר מאַן בערל און איז אין כעס (קאַעס).
- כאַפט זשע ניט, ס'איז ניט קיין הייסע לאַקשן — ווערט אויך די מאַמע מאַלי אין כעס — מיין צווייטע האַלבע עצה, מען זאָל אויסלערנען דעם הינטע-לע אַכטונג געבן אויפן קינד.
- למשל (לעמאַשל)? — האָט ניט בערל קיין געדולד.
- למשל — ענטפערט מאַלי — ביראַ באַדט פריידעלען אין דער וואַנע, זאָל זי זאָגן: וואָוויק פאַרמאַך די טיר. ביראַ נעמט אַרויס פריידעלען אויף אַ שפאַציר אין איר וויגעלע, זאָל זי זאָגן: וואָוויק, העלף שטופן דאָס וויגעלע. ביראַ קויפט עפעס אין קראַם פאַר פריידעלען, זאָל זי זאָגן: וואָוויק, העלף מיר טראַגן אַט דאָס פעקעלע. און אַזוי ווייטער, און אַזוי ווייטער . . .
- און דאָס דענקסטו וועט העלפן — רופט זיך אַן דער טאַטע בערל און גלויבט זיך עפעס ניט.
- וועלן מיר זען — ענטפערט די מאַמע מאַלי — לאַמיר פראוון. קאַליע מאַכן וועט דאָס אַוודאי (אָוואַדע) ניט.
- וועלן מיר זען — רופט זיך אויך אַן שמואליק.
- און אַלע טוען אַ קוק אויף וואָוויקן מיט גרויס האַפענונג . . .

וואוויק אלן די פליין

האָט מען טאַקע אָנגעהויבן אַזוי צו טאַן. ביראַ און שמואליק שפילן זיך מיט פריידעלעך און מען מאַכט צו איר:
 — א, א, פריידעלע, א שטיק גאַלד פאַר דיין קעפעלע, און גלייך דרייען זיי זיך אויס צום הינטעלע און מען מאַכט:
 — א, א, וואוויקל, א שטיק גאַלד פאַר דיין ווייס פינטעלע.
 — האוו, האוו — מאַכט ס'הינטעלע מיט מורא (מוירע). עפעס געפעלט אים ניט, וואָס מען איז צו אים מיט אַמאַל אַזוי גוט געוואָרן.
 אַבער אַז מען האָט דאָס געטאַן נאָך אַמאַל, און נאָך אַמאַל, האָט ער שוין געגלויבט. פאַרשטאַנען, אַז מען מיינט דאָס טאַקע אויפן רעכטן אמת (עמעס) און ס'איז אים שוין געוואָרן פריילעך אויפן האַרצן.
 פריער האָט מען אים גאַרניט צוגעלאָזט זען, ווי מען באַדט פריידעלעך. מען פלעגט אים אַרויסטרייבן פון וואַש-צימער. איצטער, אַבער, האָט מען אים שוין יאָ צוגעלאָזט.
 — פאַרמאַך די טיר, וואוויקל — זאַגט צו אים אַזוי שיין ביראַ — ווייל פריי-דעלע קאַן זיך נאָך צוקילן. זי איז אינגאַנצן אַ נאַקעטע.
 פאַרשטייט דאָס מעזונעקל, וואָס מען וויל פון אים. טוט אַ ריר אָן מיטן קעפל די טיר און פאַרמאַכט.
 — העלף מיר שטופן — מאַכט ביראַ, ווען זי פירט אַרויס אינדרויסן פריי-דעלען אויף אַ שפאַציר אין איר וועגעלע.
 כאַפּט יענער גלייך דאָס אויך, און שטופט. מיט אַלע כוחות (קויכעס) שטופט ער.
 מען האָט שוין אויסגעלערנט דאָס הינטעלע צו טאַן אַנדערע זאַכן אין שטוב:
 ווי אויך צו דערלאַנגען שמואליקן זיינע שטעק-שיך, ווען ער שטייט אויף פון שלאָף, גיין אַ גאַנג אין קראַם, און נאָך, און נאָך.
 איז שוין געווען גליק און פרידן אין הויז. וואוויקל האָט שוין ניט געהאַט קיין

הארץ-ווייטיק. פארקערט, געמיינט אז אן אים, וואלט שוין ביראָ גארניט געקאָנט טאָן קיין שום זאך אין הויז.

איז אָבער אַנגעקומען אַ נייע צרה (צאַרע) — פליגן. עפעס אַזוינע גרויסע פליגן, ווי די קאַבאַנעס.

— פּונוואַנעט יאָווען זיך די פאַרשאַלטענע פליגן — קלאַגט זיך ביראָ פאַר שמואליקן — איך האָב דאָך איבער אַלע פענצטער אויפגעהאַנגען דראַט-נעצן. — טאַקע פּונוואַנעט נעמען זיך די פליגן אין הויז? — וואונדערט זיך אויך שמואליק.

און די פליגן האָבן גאָר זייער ליב באַקומען דאָס פיצעלע מיידעלע פריידע-לע — באַזונדערס ווען זי שלאָפט. און דאָס בעסטע אַרט פאַר זיי איז געווען זיך שטעלן אין די לעכעלעך פון איר נעזעלע, און דאָס קיצלען. קאָן שוין פאַרשטייט זיך דאָס קינד רואיק ניט שלאָפן, כאַפט זיך אויף און וויינט.

פאַרשטייט וואָוויק גלייך וואָס זי וויינט. פאַרשטייט אויך גלייך וואָס ער דאַרף דאָ טאָן. שטעלט ער זיך לעבן וויגעלע, און קוקט. און קוקט און וואַרט, און ס'קלאַפט אים דאָס האַרץ.

זעט ער, ווי פריידעלע פאַרמאַכט די אייגלעך. הערט ער ווי פריידעלע הייבט אָן צו שנאַרען מיטן נעזל. און ס'איז שטיל אַזוי און — שאַ. ווי פּלוצלונג — א, א. זיי קומען שוין די חברה-לייט (כעוורע-לייט). גאַנצע צוועלף שטיק קו-מען זיי מיט אַ גרויסן זשו, זשו, זשו. זיי דרייען זיך אין דער הויך, און פאַרמעסטן זיך גלייך אויף פריידעלעס נעזעלע. אָבער מיט אַמאַל — צאַפּ, און די פליגן צע-פליען זיך אין אַלע עקן מיט גרויס שרעק.

אָבער וואָוויקל ווייסט, אז מיט דעם איז ער נאָך ניט פטור (פאַטער). די דאָ-זיקע זלידניעס וועלן אוודאי (אָוואַדע) קומען נאָך אַמאַל. קלאַפט ביי אים דאָס האַרץ זייער שטאַרק. האַלט אָפּן ביידע אויגן אין אַלע זייטן, און קוקט, און וואַרט. אוודאי (אָוואַדע), איז ער געווען גערעכט. זיי זיינען געקומען נאָכאַמאַל, און געטאָן זיך אַ לאַז אַראָפּ גלייך אויף פריידעלעס נעזעלע.

אָבער ניט ביי וואָוויקן וועלן זיי אויספירן. אַ מאַך מיט זיין לאַפע און זיי האָבן זיך גלייך אָפּגעטראָגן.

קומען זיי שוין ניט צוריק, די פליגן. און דאָס הינטעלע איז זייער שטאַלץ מיט זיך. פאַרמאַכט די אייגלעך, און וויל שוין אויך כאַפּן אַ שלאָף. דערמאַנט זיך אָבער, אז אַ פליג טאַר מען ניט גלויבן. דרעמלט ער בלויז מיט איין אייגל. דאָס צווייטע האַלט ער האַלב אָפּן.

געדויערט אַזוי אַ צייט, און דאָס צווייטע אייגל וויל זיך שוין אויך פאַר-מאַכן, ווי פּלוצלונג — א, א, מען קומט.

דאָס מאַל בלויז איין פליג. אַ גראַבע מיט רויטלעכע פליגל, מיט געלע אויגן. לאַזט זיך אַראָפּ פון דער סטעליע גלייך אויף פריידעלען. טוט ער, פאַר-

שטייט זיך, א פאכע מיט דער לאפקע. פליט זיך אוועק, אבער קומט באלד צוריק און וויל זיך שטעלן אויפן קינדס שטערן. טוט יענער ווידער א פאכע, אנטלויפט זי פון שטערן און שטעלט זיך אויף איר הענטל. טרייבט ער זי אוועק פון הענטל, שטעלט זי זיך צוריק אויף איר שטערן, און דערנאכדעם אויף איר מויל, און דערנאכדעם אויף איר אייגעלע. . . .

פארכאפט אזש דעם הינטעלע ביים הארצן, אזוי אין כעס (קאעס) איז ער. שפרינגט אין דער לופטן. יאגט זיך נאך איר איבער דער גאנצער שטוב. ער מוז זי פאקן אט די פארשאלטענע. ער מוז זי צערייסן אויף שטיקער.

— האוו, האוו — טוט ער א שפרונג, טוט זיך א צעיאג און פלוצלונג — קנאק, טראך, בריאזג. און — א גרויסער געוויין.

נו, דארף איך אייך שוין ניט דערציילן, ווי מען האט אים אריינגעפליאסקעט. אי אויפגעוועקט פריידעלען, אי צעבראכן די טייערסטע וואזע אין הויז. ס'איז געווען א מתנה (מאטאנע) ביראן צו איר חתונה (כאסענע) פון איר חברטע (כא-ווערטע) שיינדל.

און דא איז נאך יענעם אונט זיך צונויפגעקומען די גאנצע פאמיליע: בערל, מאלי, רבקה, האמי דער געלער, שלמה, גיטל און לאבזיק.

און וואוויק האט געפילט ווי זיך נאך באגראבן אין דער ערד. ס'איז אים געווען זייער ניט גוט. ער האט ניט געקאנט קוקן קיינעם אין די אויגן. און דא האבן אים אלע נאך געזידלט. אים געמאכט מיט דער בלאטע צוגלייך.

— אוי, אוי — האט ער ביטער געזיפצט — קיינער נעמט זיך שוין ניט אן פאר מיר. און אפשר (עפשער) טויג איך ניט. אפשר בין איך גאר אזא שלים-מזל (שליממאזל), וואס קאן שוין קיינמאל ניט טאן קיין רעכטע זאך. אוי, אוי . . .

וואוויק ווארט קראַנק

דאָס הינטעלע האָט זיך געפילט זייער און זייער אַראָפגעפאלן ביי זיך. ער האָט זיך שטאַרק געערגערט. טעג און טעג נאָך דער מעשה (מייסע) מיט דער צעבראַכענער וואַזע, אַז ער איז אומגעאַנגען און זיך געערגערט. און פון ערגערניש, ווייסט איר דאָך, קומט קיין גוטס ניט אַרויס. איז טאַקע מיט לאַבזיקס מעזונעקל אויך ניט אַרויסגעקומען קיין גוטס פון זיין ערגערניש. ער איז קראַנק געוואָרן אין בייכעלע. האָט ער עפעס געגעסן, ווי נאָכן עסן קרעמפּס. אַזוינע שטאַרקע קרעמפּס, אַז ער פילט אַזש ווי צו חלשן (כאַלעשן). האָבן שמואליק און ביראַ געמיינט, אַז ס'וועט איבערגיין. אָבער וואָס אַ טאַג און ס'ווערט ניט בעסער. ווי ער וואַרפט זיך, ווי ער קאַרטשעט זיך און קאַן די ווייטיקן אין בייכעלע גאַרניט אויסהאַלטן. האָט ביראַ אָפּגערופּן איר שוויגער מאַלין אויפן טעלעפּאָן. זי זאָל עפעס געבן אַן עצה (אייצע). האָט די שוויגער געענטפערט, אַז די בעסטע עצה וועט זיין דער דאַקטאָר.

נו, איז מען אַוועק מיט וואַוויקן אויף פיטקין עוועניו צום דאַקטאָר נחמנען (נאַכמענען), וואָס ווייסט זיך אויף הינטלעך.

האָט דער דאַקטאָר נחמן אים באַטראַכט דורך און דורך. צוגעלייגט אַן אויער צו זיין בייכעלע. דאָס געטאַפט און געקוועטשט. אים אַריינגעלייגט אין מויל אויך אַ טערמאַמעטער. געהייסן דעם הינטעלע ווייזן די צונג. צום סוף (סאָף) געזאַגט אַז דאָס הינטעלע ליידט פון אַ נערוועזן מאַגן. טאָר מען אים ניט דערפאַר געבן קיין פלייש צו עסן, נאָר קאַשקעלעך פון פערל-גרויפן. און אייך אויסזאָגן דעם אמת (עמעס), האָט וואַוויק קיין קאַשקעלעך ניט ליב. קיינמאַל אין זיין לעבן ניט ליב געהאַט אַט די דאָזיקע זאַך. און וואָס איז דאָס גאַר פאַר אַן עסן, מ'שטיינס געזאַגט. ס'איז כמעט (קימאַט) אַ בזיון (ביזאָיען) פאַר אַ לייטיש הינטעלע אַפילו אַ שמעק טאָן צו אַ קאַשקעלע. קאַכט ביראַ אָפּ אַ קאַשקעלע פון פערל-גרויפן, ווי דער דאַקטאָר האָט גע-

הייסן. טוט אריין א סך פוטער. שטעלט אנדער דאס שיסעלע מיט דער קאשע
אין קיך לעבן טיש, און זאגט:

— נא, עס טייערער, וועט דיר זיין צום געזונט.

גייט וואויק צו, באשמעקט דאס שיסעלע, טוט א קרום מיטן נעזל, דרייט
זיך אויס און גייט אוועק.

דאס הייסט, ער גייט ניט אינגאנצן אוועק. ער גייט בלויז אפ עטלעכע טריט.
לייגט זיך אנדער אויפן דיל, שטרעקט אויס די פאדערשטע לאפקעס, שפארט
אן צווישן זיי זיין מארדע און קוקט פונדערווייטנס אויפן שיסעלע. קוקט אויף
דעם מיט זייער ניט קיין פריינטלעכע אויגן.

— ס'וועט ווערן קאלט — מאכט צו אים ביראָ — און קאלטערהייט וועט
דאס קיין יידישן טעם (טאם) ניט האָבן.

ארט ניט וואויקן, וואָס ס'וועט קיין יידישן טעם ניט האָבן. זאל דאס ווערן
קאלט. זאל דאס אפילו ווערן זויער און ביטער, אַז ער דאַרף גאַר אינגאנצן ניט
קיין קאשקעלעך.

דערווייל גייט אוועק אַ שעה (שאַ), צוויי שעה. ביראָ קומט אלעמאל אריין
פון צווייטן צימער און טרעפט נאָך אלץ ווי פריער. דאס קאשקעלע איז אומבאַ-
רירט. וואויק פונדערווייטנס קוקט אויף דעם שיסעלע מיט קרומע אויגן.

דערווייל — פלוצלונג הייבט דאס טיר-גלעקל אָן צו קלינגען. דערשרעקט
זיך עפעס גלייך וואויק, לויפט צו צום שיסעלע אין גרויס איילעניש און הייבט
גלייך אָן צו עסן דאס קאשקעלע.

דאס האָט געקלונגען אין טיר-גלעקל די שכנה (שכנינע) זלאָטע. זי איז גע-
קומען לייען אַ טעפל. און ווען וואויק האָט דערזען זלאָטע, האָט ער נאָך שנע-
לער אָנגעהויבן צו עסן. געבורטשעט, געוואָרפן ביזע אויגן אויף זלאָטע און
געכליאַפטשעט גיך, גיך דאס קאשקעלע פון פערל-גרויפן.

צעלאַכט זיך ביראָ. צעלאַכט זיך אויך זלאָטע. לאַכן זיי ביידע און וואויק
פורטשעט ביז און מאַכט דערווייל אַ סוף (סאָף) צו דער גאַנצער שיסל.

אויף מאָרגן קאָכט אים ביראָ ווידער אַפּ דאס זעלביקע געקעכץ און וואויק
ווידער אַמאל דאס זעלבע. לייגט זיך אנדער פונדערווייטנס מיט די אויסגע-
שטרעקטע פאָדערשטע לאַפקעס, קוקט אויף דער שיסל מיט ביזע אויגן און
האַוקעט אויף איר.

דערווייל הייבט אָן דער טעלעפאָן אין הויז צו קלינגען. ווי וואויק טוט ווי-
דער אַ שפרונג אויף, ווי אַן אַפגעברייטער, לויפט צו צו דער שיסל און כאַפט
זיך צו איר צו מיט גרויס האַרץ-קלאַפעניש.

פאַרשטייט שוין ביראָ פאַרוואָס דאס הינטעלע כאַפט זיך צו דער קאשע
בשעת (בעשאַס) מען קלינגט. ס'האָט פשוט (פאַשעט) מורא (מוירע), אַז אַ פרעם-
דער זאל ניט אויסכאַפן. אַפילו טאַקע, ער האָט דאס ניט ליב, אַבער איידער אַ
פרעמדער, שוין בעסער ער.

— כא, כא — לאַכט ביראַ און האַלט זיך ביי די זייטן.
 זעט וואָוויק, אַז ביראַ לאַכט, ווערט אים פריילעך. מיינט, אַז דאָס לאַכט זי
 אַזוי, מחמת (מאַכמעס) ער איז זייער אַ קלוגער. הייבט ער אָן צו מאַכן חנדעלעך
 (כיינדעלעך). לויפט און יאַגט איבערן צימער אַהין און צוריק, אַהין און צוריק,
 קאַטשעט זיך אויפן דיל, וואַרפט מיט אַלע זיינע פיר לאַפּקעלעך אין דער הויך.
 לאַכט זי שטאַרקער. לאַכט אויך פריידעלע אין איר וויגעלע, און וואָוויקן
 איז גוט ווי דער וועלט.

אויף וואָלליקן
קאמט אַ נייע צרה

ס'איז אים שוין געוואָרן פריילעך וואָוויקן. דאָס בייכעלע האָט אים מערער
ניט וויי געטאָן. ער האָט שוין געגעסן אַלע גוטע זאַכן. אין הויז האָבן אים אַלע
ליב געהאַט, און ער האָט יעדן איינעם ליב געהאַט. איז וואָס זשע דאַרף ער זיך
שוין זאָרגן?
אַבער גיי, ווייס, אַז ס'קומט אויף אים אַ נייע צרה (צאַרע). אַבער וועגן דעם
שפעטער.

איז, יא, וואָוויק איז היינט אויפגעשטאַנען אינדערפרי אַ פריילעכער. אַפ-
געגעסן פרישטיק, זיך אַביסל געשפילט מיט פריידעלען. דערנאָכדעם געגאַנ-
גען צו גאַסט.

צום אַלעם ערשטן איז ער אַוועק צו פייגע-בריינען, דער אלמנה (אַלמאַנע).
זי וואוינט אויפן ערשטן שטאַק. פייגע-בריינען איז שוין זייער אַן אַלטיטשקע
פרוי. אפשר (עפשער) אַכט און אַכציק יאָר אַלט. זי האָט ליב שטענדיק צו זיצן
אין איר ווייכער שטול פאַרן פענצטער און אַרויסקוקן אינדרויסן.
זי פרייט זיך שטענדיק מיטן הינטעלע, ווען ס'קומט צו גאַסט.

— קוק נאָר אָן, ווער ס'איז געקומען — מאַכט זי מיט זייער אַ ליב קול — ניט
קיין אַנדערער ווי וואָוויק אַליין — ס'קאַצל קומט, וואָוויק. ס'קאַצל קומט. איז
וואָס זשע מאַכט דאָס טייערע מעזונעקל? און ווי איז זיך דיר געשלאָפן? און
צי האָסטו געהאַט עפעס אַ גוטן איבערבייסן?

און וואָוויק צעגייט זיך אַזש פון נחת (נאַכעס), וואָס מען רעדט צו אים מיט
אַזא ליבשאַפט. ער הייבט אַזש אָן צו זינגען פון פרייד. ס'איז אפשר ניט קיין
זינגען, נאָר אַזא פריילעך קאַוואוטשען. ט-י-י-י-י זינגט ער מיט אַזא דינעם
קוויטש אין גרויס פרייד, און שפרינגט אַרויף אויף איר שויס, און הייבט זיך אָן
צו הוידען צוזאַמען מיט דער אַלטיטשקער.

די שטול, אויף וועלכער פייגע-בריינען זיצט, איז אַ הוידנדיקע שטול, און
וואָוויק האָט זיך זייער ליב צו הוידען.

— איז יא, טאקע, לאמיר זען — רעדט זי צו אים די אלטיטשקע, ווי צו א
מענטשן — איז וואָס זשע הערט זיך עפעס ביי דיר. דערצייל, דערצייל.
דערציילט ס'הינטעלע, וואָס ס'הערט זיך ביי אים. טיילי-טיילי — מאַכט ער.
און וואָ-וואָ-וואָ, מאַכט ער אויך.
— אזוי, אזוי — ענטפערט אים פייגע-בריינע, אַקוראַט ווי זי וואַלט פאַר-
שטאַנען וואָס ער זאָגט — אזוי, אזוי, ס'קאָן ניט זיין.
און וואָויק איז גאַר, גאַר דערהויבן, וואָס ער האָט מיט וועמען צו שמועסן,
און זיך דערציילן מעשיות (מייסעס).
און שפעטער, ווען פייגע-בריינע שיקט אים אַ גאַנג, לויפט ער מיט גרויס

חשק (כיישעק). קויפן א יידישע צייטונג אין קראם האט זי אים געשיקט.
 ער ווייסט שוין וואוויק, וואו מען קויפט א יידישע צייטונג, און ער לויפט
 מיטן צעטעלע אין מויל, גלייך צו נוטע דעם קרעמער. און נוטע דער קרעמער
 נעמט ארויס דאס צעטעלע פון זיין מויל, און דארטן שרייבט זיך: גיב מיר מיין
 צייטונג, איך וועל דיר שוין באצאלן סוף (סאף)-וואך. פייגע-בריינע.

לייגט אים אריין נוטע דער קרעמער די צייטונג צווישן זיינע ציין, און ער,
 וואוויק, שפאנט מיט איר איבער דער גאנצער גאס, אזוי שטאלץ. קוקט יעדן
 איינעם אין די אויגן אריין, צו זען, אויב מ'באמערקט כאטש, וואס פאר א גרוי-
 סער אויפטוער ער איז.

און אז געדאליע, דאס ווילד יינגל פון בלאק, טוט זיך א לאז צו אים, ארויס-
 כאפן די צייטונג פון זיין מויל, צעיאגט זיך וואוויק, ווי א ווינט און — גיי כאפ
 אים.

זיך אנגעשפילט מיט דער אלטער פייגע-בריינען, גייט דאס הינטעלע גע-
 וואוירע ווערן, וואס ס'מאכט די שכנה (שכיינע) זלאטע אויפן דריטן שטאק. מיט
 דער שכנה זלאטע שפילט ער זיך ניט קיין סך (סאך). ער איז ניט אזוי צוגע-
 בונדן צו איר. נאר וואס זשע דען? ווען זלאטע פרעגלט לעבער, גיט זי אים
 תמיד (טאמעד) אויך א שטיקל.

גייט ער איצט אריין צו דער שכנה (שכיינע) זלאטע, טוט א האווקע, ווי ער
 וואלט געזאגט: העלאו. טוט א שמעק און זעט, אז זי פרעגלט היינט ניט קיין לע-
 בער, גייט ער זיך גלייך ארויס, און לאזט זיך אויפן פינפטן שטאק, א קוק טאן
 וואס ס'מאכן די פיר מיידעלעך.

די פיר מיידעלעך הייסן: ציפע, שרה (סארע), מרים (מיריעם) און לאה
 (לייע). זיי האבן ניט קיין מאמען, נאר א טאטן. און זייער טאטע איז א פאליס-
 מאן, און ער איז א גאנצן טאג ניטא אין דערהיים. שפילן זיך די פיר מיידעלעך
 אין הויז, און אז וואוויק קומט צוגיין, נעמט מען אים אויך אריין אין דער שפיל.
 די פיר מיידעלעך האבן שטענדיק ליב צו שפילן אין טעאטער. מען שמירט
 זיך אן די פנימער (פענימער) מיט סאזשע, מען טוט זיך אן די לאנגע קליידער,
 וואס זיינען געבליבן פון זייער מאמען, און מען טאנצט, און מען זינגט.
 וואוויקן שמירן זיי אויך אן דאס פנים (פאנעם) מיט סאזשע, טוען ארויף
 אויף זיין קעפל א רויט טערקיש היטעלע, געמאכט פון פאפיר, און ער טאנצט
 שוין אויך מיט זיי.

אזוי שפילט מען זיך לאנג, לאנג, ביז זייער טאטע, דער פאליסמאן קומט
 אן. און אז דער טאטע דער פאליסמאן קומט אן, כאפט וואוויק זיינע פיסלעך
 אויף די פלייצעס און אנטלויפט.

ער האט מורא (מוירע), וואוויק, פאר א פאליסמאן. פארוואס ווייסט ער ניט.
 נאר ס'פאלט אויף אים אן אזש אזא ציטערניש ווען ער דערזעט א פאליסמאן.
 דעם אמת (עמעס) געזאגט, וואלט ער שוין געדארפט גיין צוריק אהיים,

ווייל ס'איז שוין שפעט. אבער ער קאן זיך ניט איינהאלטן און לויפט אראפ אויף דער גאס, זען ווי די גאסן-לאמפן צינדן זיך אן אלע אויף איינמאל. ער האט זייער ליב, וואוויק, זען אזא זאך.

ערשט דערנאכדעם, ווען ער איז פארטיק געווארן מיט די גאסן-לאמפן, האט ער זיך שוין געלאזט אויפן צווייטן שטאק. דארטן טאקע אויפן צווייטן שטאק איז זיין אייגענע היים.

ווי גלייך נאך וואוויק איז צוגעקומען צו דער טיר, האט ער עפעס דער-שמעקט, אז ניט אלצדינג איז גלאט דארטן אינעווייניק. דהינו (דעאיינע), האט ער נאך ניט געוואוסט, אבער ס'האט אים אנגעהויבן קלאפן דאס הארץ. די טיר האט אים אויפגעעפנט מוליק, און עפעס איז ער געווען אזא פריי-לעכער דער דאזיקער שמואליק. געפעלט גראדע היינט ניט וואוויקן וואס יע-נער איז אזא פריילעכער.

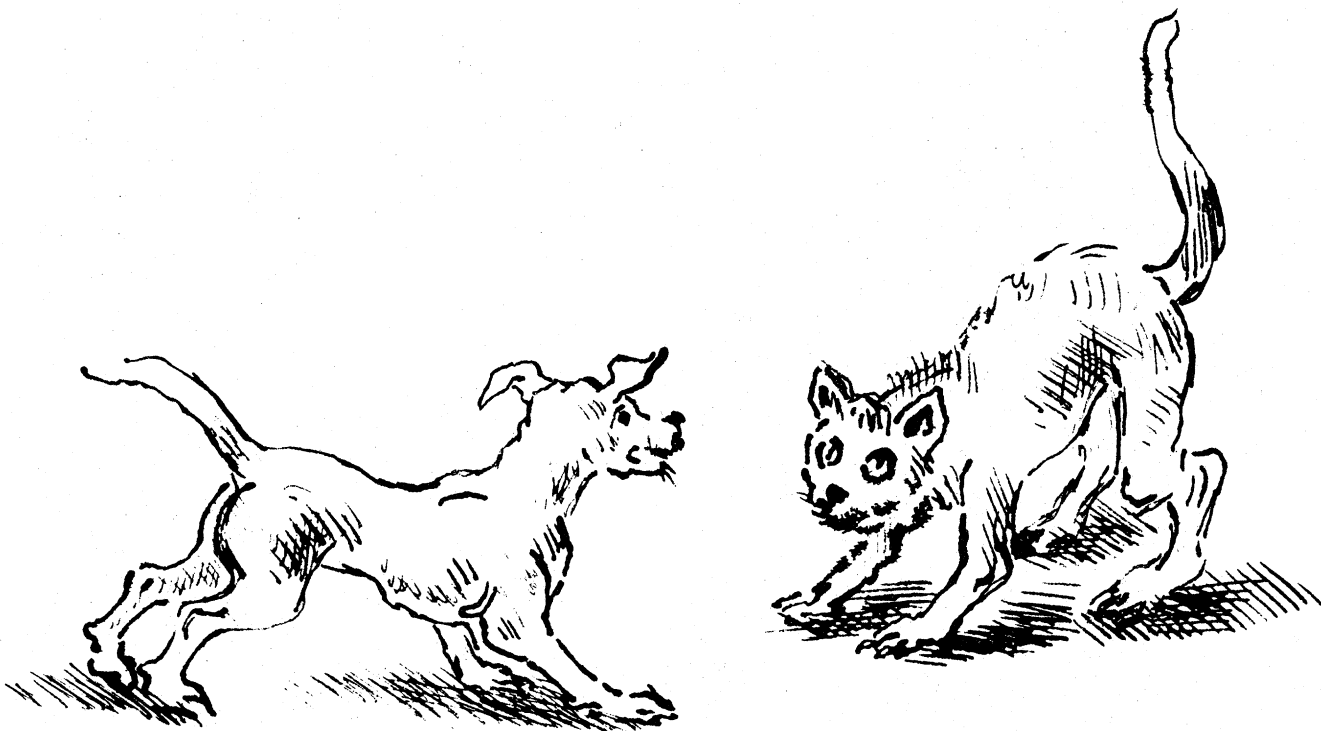
גייט ער שוין אריין אין קיך מיט עפעס א ניט זיכערן אריינגיין. ווי ער טוט א קוק: ברוך-הבא (פארעכאבא), א גאסט איז דא.

— באקאן זיך, וואוויק, מיט גאלדען — מאכט צו אים בירא אזוי זיס. גאלדע איז א קאץ. און גראדע א שיינע קאץ. מיט געדיכטע געלע האר, מיט לאנגע ווייסע וואנצעס, און מיט בורשטינענע אויגן.

אבער וואוויק האט פיינט קעץ. פון געבוירן אן, אז ער האט זיי פיינט. אזוי פיינט, אז ער קאן אזש ניט קוקן אויף זיי.

ס'גרימט אים אין בייכעלע וואוויקן. בלויז פון קוקן אויף איר, גרימט אים אין בייכעלע.

טאמער האט ער געלעבט א רואיק שטיל לעבן, האט מען אים געבראכט א קאץ צו פארשטערן זיין גליק, אוי, אוי . . .

מאן אייניקל, און וואו אייניקל איז אן אנה

ב איר אזא נאמען — גאלדע. אך, ווען מען לאזט אים צו צו איר, מאכט ער פון איר אש און בלאטע.

און ווי מען צאצקעט זיך מיט איר, און ווי מען וואזגיעט זיך מיט איר. ער קאן דאס ניט פארליידן. ער גייט גלייך אוועק אין צווייטן צימער. וואס ווייני-קער ער וועט קוקן אויף איר, וועט שוין זיין געזונטער פאר אים. און וואס וואוויק ווערט אזוי אויפגעבראכט, איז פון איר וואשן זיך, און פוצן זיך. א גאנצן טאג כסדר, נאָר זי וואשט זיך, נאָר זי פוצט זיך. שוין די אמתע (עמעסע) סחורה (סכורע).

היינט איר מיאוקען. ס'הייבט אים אזש אָן צו שטעכן אין בייכל, ווען זי פאנגט אָן מיט איר צוקער-זיסן:
— מי-א-ו. מי-א-ו . . .

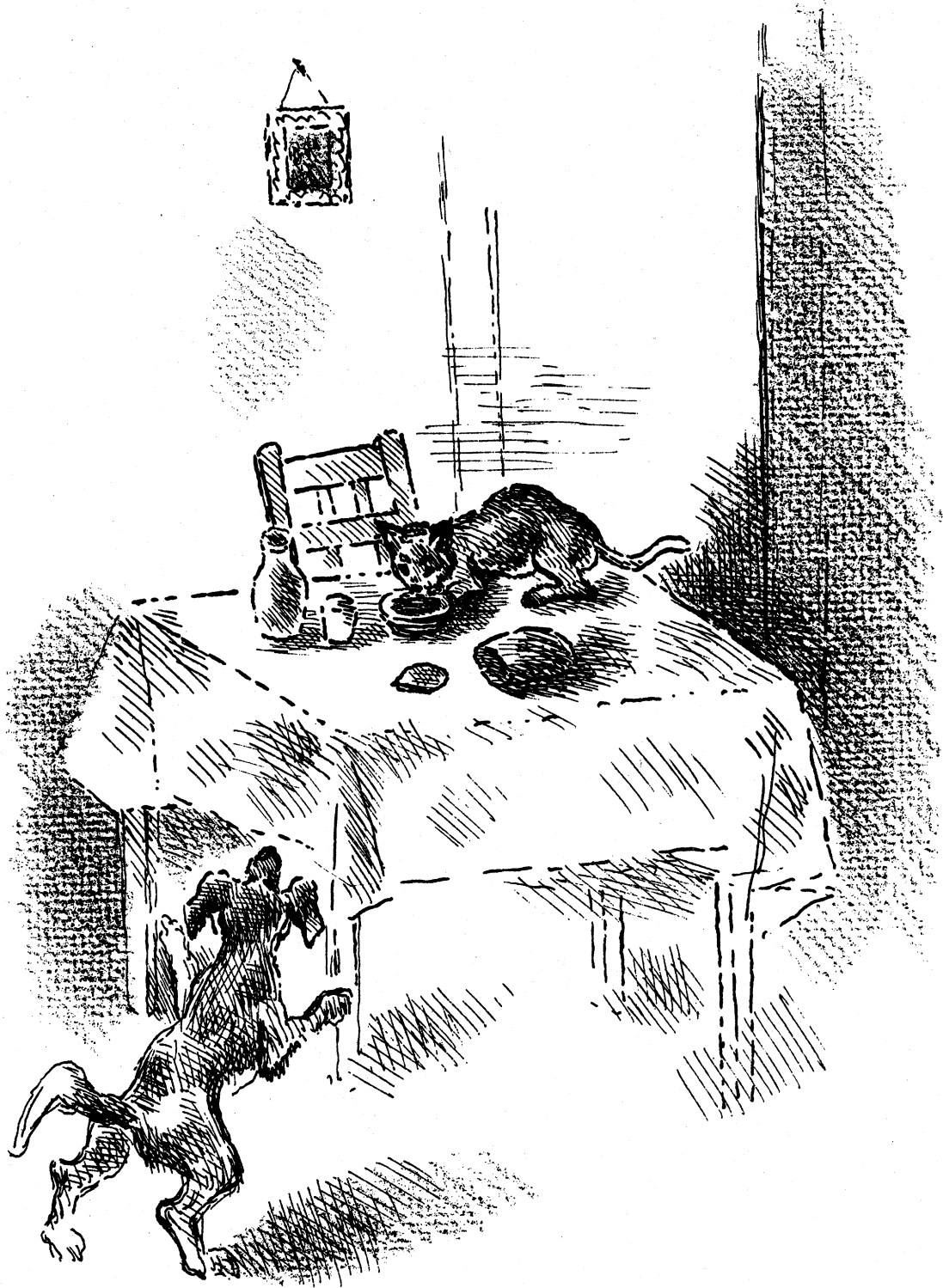
דעם צווייטן טאָג איז שוין גלייך פאָרגעקומען א געשלעג צווישן זיי. די מעשה (מייסע), וואָס אין גאָסט-צימער שטייט א וויג-שטול, לעבן שטעל-לאַמפ. און יעדער איינער אין הויז ווייסט שוין, אז דאָס איז וואוויקס אָרט. ווען ער ווערט מיד פון אַרומלויפן, כאַפט ער זיך אַרויף אויף דער וויג-שטול און הוי-דעט זיך אַביסל.

ווי ער טוט אַ קוק, זי, גאלדע גאָר, זיצט זיך שוין דאָרטן. קוקט אויף קיינעם ניט, נאָר זי וויגט זיך און מרוקעט זיך עפעס אונטער פון גרויס הנאה (אנאָע).
— האָוו, האָוו — פאלט ער גלייך אָן אויף איר.

גיט זיך יענע גלייך אַ שטעל אויף, שטייפט אָן איר רוקן, און האַלט שוין גרייט אירע לאַנגע שאַרפע נעגל.

— האָוו, האָוו — טוט ער אַ שפרונג קעגן איר און וויל זי אַ כאַפ טאָן מיט זיינע ציינדלעך.

אַבער איידער וואָס ווען און ס'טוט אַ שמאַרץ ביי אים דאָס נעזל, און ס'באַ-וויון זיך טראַפנס בלוט.

— וואָ, וואָ — מאַכט ער קולות (קוילעס) און ליאַרעמט פון ווייטיק.
 — אַ מצוה (מיצווע) אויף דיר — לויפט אַריין ביראַ פון קיך — ווער האָט
 דיר געהייסן זיך אָנהייבן מיט איר?
 און זי נעמט נאָך גאַלדען אויף די הענט, טוליעט זי צו זיך, רעדט צו איר
 מיט גוטן, און יענע פיעשטעט זיך, ווי זי איז נאָך גערעכט.
 אָבער דאָס איז נאָך גאַרניט. צוליב איר, צוליב אַט דער פאַלשער זאַך, האָט
 מען שוין אים, וואָוויקן, געמאַכט פאַר אַ גנב (גאַנעו).
 — ווער האָט אַרויסגעכאַפט פון פעקל דאָס שטיקל לעבער? — שרייט בי-
 ראַ — ניט אַנדערש ווי דו, וואָוויק.
 אמת (עמעס) טאַקע, ער, וואָוויק, האָט ליב לעבער. זייער ליב קאָן מען זאָגן.
 אָבער אַרויסכאַפן פון פעקל גאַר? קיינמאַל אין זיין לעבן ניט.
 אָבער גיי דערצייל ביראַן, אַז ס'איז גאַלדעס אַרבעט, זי וועט אים דען
 פאַרשטיין?
 און דאָ הייבט זיך אַן אַ מעשה (מייסע) מיט סמעטענע. ביראַ האָט אַליין,
 מיט אירע אייגענע הענט ליב געהאַט צו מאַכן סמעטענע. זי נעמט אַ קריגל
 מיט פעטע מילך, שטעלט דאָס אויפן פענצטער קעגן דער זון. און אין עטלעכע
 טעג ווערט שוין פון דער מילך סמעטענע.
 אָבער דאָס קריגל מיט דער מילך האָט קיינמאַל ניט דערלעבט צו ווערן
 סמעטענע. פאַרוואָס? איר דאַרפט נאָך פרעגן?
 און וואָוויק וויל זיך נאָר אַ מעשה אָנטאָן פון פאַרדראָס. ער זעט דאָך מיט
 זיינע אייגענע אויגן, ווי די קאַץ טוט דאָס. לעקט זיך אָן מיט מילך, דערנאָכדעם
 ווישט זי נאָך אָפּ די וואַנצעס, ס'זאָל קיין שום סימן ניט בלייבן. דערנאָכדעם, אַז
 ביראַ קומט אַריין, רייבט זי זיך נאָך צו יענערס פיס און מאַכט אַזוי האַניקדיק:
 — מי-אַ-ו. מי-אַ-ו.
 זעט שוין ביראַ, אַז דער וואָוויק איז אַ גרויסער נאַשער, און אַ גנב (גאַנעו)
 אויך דערצו, קוקט זי אויף אים קרום. איז שוין ביים הינטעלע ערגער ווי גע-
 שלאָגן איר קוקן קרום אויף אים.
 נעמט שוין ביראַ און לייגט שוין אַרויף אַ שווערן שטיין אויפן דעקל פון
 קריגל, כדי (קעדיי) מען זאָל שוין ניט קאָנען גנבענען (גאַנווענען). גנבעט שוין
 טאַקע קיינער ניט, און ס'ווערט פון דער מילך שיינע סמעטענע. און איינמאַל
 אַן אינדערפרי גיט זי מוליקן אַ שיסעלע סמעטענע מיט רעפטעלעך באַנאַנע
 איינגעטונקען אין איר.
 עסט שמואליק די סמעטענע. לויבט זיין ווייב ביראַ, וואָס זי איז אַזאַ גרוי-
 סע בריה (בעריע). עסט אָפּ און גייט זיך אַוועק צו דער אַרבעט. ביראַ נעמט זיך
 אַפראַמען פון טיש. ווי פלוצלונג אינמיטן דערינען, הייבט אָן דער טעלעפאָן צו
 קלינגען. לויפט זי שוין גלייך אַרויס פון קיך.
 גאַלדע, זי וואָרט ניט לאַנג. שפּרינגט גלייך אַרויף אויפן טיש, און הייבט

אָן מיט איר נאַשערישן צינגעלע צו לעקן גיך, גיך, די סמעטענע, וואָס איז איי-
בערגעבליבן אין קריגל.

זעט דאָס אַלס צו וואָויק, אָבער ער קאָן גאַרניט טאָן. ער קאָן בלויז האָוו-
קען. האָווקעט ער, אָבער גאַלדע הערט אים ווי די קאַץ. טוט זיך אירס.
אויסגעלעקט די סמעטענע, הייבט זיך יענע אָן צו וואָשן די וואַנצעס, וויל
אָפּווישן יעדן סימן פון סמעטענע.

זעט שוין וואָויק, אָז ס'איז שלעכט, אָז אַט וועט זי אָפּווישן יעדן סימן.
וואַרפט ער זיך אויף איר. טוט אָבער יענע גלייך אים אַ דראַפּע. שפּרינגט ער,
פאַרשטייט זיך, תיכף (טייקעף) אָפּ. נעמט גאַלדע זיך ווידער וואָשן, טוט וואָויק
ווידער זיך אַ לאַז אויף איר. הכלל (אַקלאַל), ער — אַ שפּרונג אויף איר. זי אים
— אַ דראַפּע. ער — ווידער אַ שפּרונג. זי — נאַכאַמאַל אים אַ דראַפּע.

און דאָ רעדט נאָך אַלץ ביראַ אויפן טעלעפּאָן. און וואָויק ווייסט, אָז ביראַ
רעדט אויפן טעלעפּאָן, קאָן זי שוין אַזוי אַפּרעדן אַ גאַנצן טאַג. אָבער ער טרעט
ניט אָפּ. איינמאַל פאַר אַלעמאַל, ער וועט דער גנבטע (גאַנעוועטע) ניט לאַזן אָפּ-
ווישן יעדן סימן פון דער סמעטענע. זאָל זי אים אַפּילו צעגראַבלען ביז טויט.
און זי האָט אים טאַקע גוט צעגראַבלט. בלוט האָט גערונען, אָבער ער איז
שוין ניט אָפּגעטראָטן פון איר.

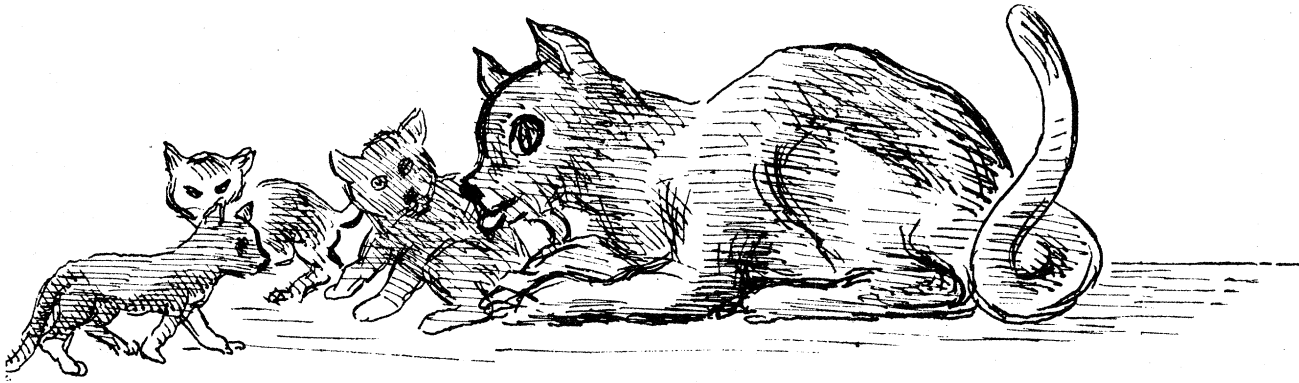
אָז ביראַ איז אַריין אין קיך און דערזען גאַלדען מיט די סימנים (סימאָנעס)
פון דער סמעטענע אויף די וואַנצעס, געזען וואָויקן אַ צעדראַפּעטן, האָט זי
שוין אַלצדינג פאַרשטאַנען.

— גאַלדע גנבטע (גאַנעוועטע) — האָט זי געשריען אויף דער קאַץ — גאַלדע
נאַשעריין. דו אַזוינע און אַזוינע. איך גיב דיר קאַרג צו עסן, דאַרפסט נאָך
גנבענען?

און בשעת (בעשאַס) ביראַ שרייט אויף דער קאַץ, העלפט איר דאָס הינטע-
לע דערווייל אַרויס.

— האָוו, האָוו — שפּרינגט ער אויף איר. וואָס דאָס מיינט צו זאָגן: — גנב-
טע, ליגנעריין, נאַשעריין, פוילע זאַך, פוסטע פאַסניצע, פאַראַזיטקע, האָוו האָוו...

ווי אלני וואויליק אלס אללארן
 שלום מיט בער קאל

אבער א מאדנע זאך — ס'איז געווארן שלום (שאלעם) צווישן וואוויקן און גאלדען. אמת (עמעס) טאקע, זיי האבן זיך ניט געקושט און ניט געהאלדזט, אבער מען האט זיך שוין ניט פיינט געהאט ווי פריער. ווי אזוי איז דאס געקומען דערצו? ס'איז געקומען פון יענעם טאג, ווען גאלדע איז געלעגן געווארן.

יא, זי איז געלעגן געווארן און געבוירן פיר קעצעלעך. שיינינקע קעצעלעך. איינס איז געווען אינגאנצן א געלס, ווי די מאמע גאלדע, האט מען דאס טאקע א נאמען געגעבן געלע. א צווייטס איז געווען גאלע ווייס, נאר די אויערלעך און ווידעלע זיינען געווען שווארץ, האט מען דאס גערופן, טויבע. דאס דריטע איז געווען גרוי, ווי אש, האט מען דאס א נאמען געגעבן רויך. דאס פערטע איז געווען גאלע שווארץ, נאר דאס בייכעלע איז געווען ווייס, האט מען דאס גערופן, טשאַרני.

דעם לעצטן נאמען האט בערל דער אפערעיטאר געגעבן, מחמת (מאכמעס) ער האט געקאנט רוסיש, און אין רוסיש טשאַרני מיינט שווארץ.

פֿאַרשטייט זיך, אַז ס'איז זיך צונויפגעקומען די גאַנצע משפּחה (מישפּאַכע):
בערל, מאַלי, רבקה, האַימי דער געלער, און ביראַס טאַטע און מאַמע און אויך
דער אַלטער לאַבזיק. זיי האַבן אַלע געלויבט גאַלדען, וואָס פֿאַר אַ בריה (בעריע)
זי איז, וואָס פֿאַר אַ געראַטענע מאַמע זי איז. מען האָט געטרונקען וויין, פֿאַר-
ביסן מיט לעקער, און געוואונטשן דער קימפעטאַרין געזונט און לאַנגע יאָרן,
און נחת (נאַכעס) אין אירע קינדערלעך.

וואַוויק, ער איז שוין ניט אָפּגעטראָטן פון די קינדערלעך-קעצעלעך.
ס'הייסט, צו נאָענט האָט אים די מאַמע-קאַץ ניט צוגעלאָזט. בלויז פונדערווייטנס
קוקן אויף זיי.

פון אַ רענצל האָט ביראַ געמאַכט אַזאַ מין בעט פֿאַר דער קינמפעטאַרין און
פֿאַר אירע קינדערלעך.

געבוירן האָט גאַלדע די קעצעלעך נאָך פּסח (פּייסעך), ווען ס'איז שוין גע-
ווען וואַרעם אינדרויסן. האָט מען אַרויסגעטראָגן דאָס רענצל מיט די קעצע-
לעך אין הויף אַריין, קעגן דער זון. איז געווען וואַרעם די קינדערלעך. און
ס'איז אויך געווען וואַרעם דער מאַמען.

וואַוויק איז שוין אויך איבערגעליגן אין הויף. ער האָט אַזוי ליב באַקומען
די פּיצעלעך, אַז ס'איז עפעס גאַרניט געווען צו באַשרייבן. ס'האַט אים אַזש גע-
ביסן די לאַפקעלעך, אַזוי שטאַרק האָט ער זיי געוואַלט אַנרירן. ס'האַט אים אַזש
געביסן דאָס צינגעלע, אַזוי שטאַרק האָט ער זיי געוואַלט אַ לעק טאָן. אַבער
גיי טו עפעס, אַז מען לאָזט ניט.

גאַלדע איז ניט אָפּגעטראָטן פון זיי, געהיט זיי ווי אַן אויג אין קאַפּ. געגלעט
זיי, געלעקט, געוואַשן. זיך גלייך אַנגעדראַדלט, ווען עמיצער האָט געוואַלט
אַנרירן אירע פּיצעלעך. אַפילו ביראַן און שמואליקן האָט זי ניט צוגעלאָזט, ווער

שמועסט נאך וואוויקן.

ווי באלד אבער די קינדערלעך האָבן אַנגעהויבן אַביסל אונטערצואוואַקסן, ווי ס'איז שוין געוואָרן אינגאַנצן אַנדערש. גאַלדעס ליבע צו זיי האָט זיך עפעס ווי אַפּגעקילט. זיי איבערגעלאָזט אַפּט מאַל אַליין.

פאַרשטייט זיך, אַז וואַוויק האָט זיך שוין צוגעכאַפּט צו זיי. ער האָט זיך שוין ריכטיק אַנגעשפּילט מיט די קינדערלעך, בשעת (פעשאַס) זייער מאַמע איז ניט געווען דערביי. די קעצעלעך האָבן די ערשטע צייט עפעס מורא (מורע) געהאַט פאַרן הינטעלע. פּלעגן אַנשטייפּן זייערע רוקנדלעך. שפּעטער, אַבער, האָבן זיי זיך שוין צוגעוואוינט צו אים.

ער פּלעגט זיך צעלייגן מיט די פּיסעלעך אַרויף, וואַוויק, און זיי, די קינדערלעך, פּלעגן אַרויפקריכן אויף זיין בייכעלע. האָט ער געהאַט גרויס הנאה (אַנאַע), וואַוויק, וואָס זיי זיינען אַרויפגעקראַכן אויף זיין בייכעלע.

געוויינלעך פּלעגט זיך וואַוויק שפּילן מיט די קעצעלעך אין הויף. אין וואַרעמע טעג איז גאַר געווען אַ מחיה (מעכאַיע) דאַרטן אין הויף. אַבער איינמאַל אַ טאָג איז עפעס געשען אַ שרעקלעכע זאַך. וואַוויק איז שיר ניט געשטאַרבן פּון שרעק.

וואוויק ווערט אן העלם אויף סארטאן און אונז

איז געווען אזוי:

אין דעם טאג איז עפעס דאס הינטעלע געווען זייער מיד. צי ער איז זיך
ניט גוט געשלאפן ביינאכט, צי וואס, אבער ער איז געווען ניט מיט אלעמען.
האבן זיך שוין די קעצעלעך געשפילט אן אים. אין הויף איז דאס געווען.
געשפרונגען איינער איבערן אנדערן, צעלייגט איינער דעם אנדערן, געגראבלט
איינער דעם אנדערן. ס'איז שוין זיי געווען אמת (עמעס) פריילעך. די מאמע
זייערע, גאלדע, איז ווי געוויינלעך ניט געווען דערביי.

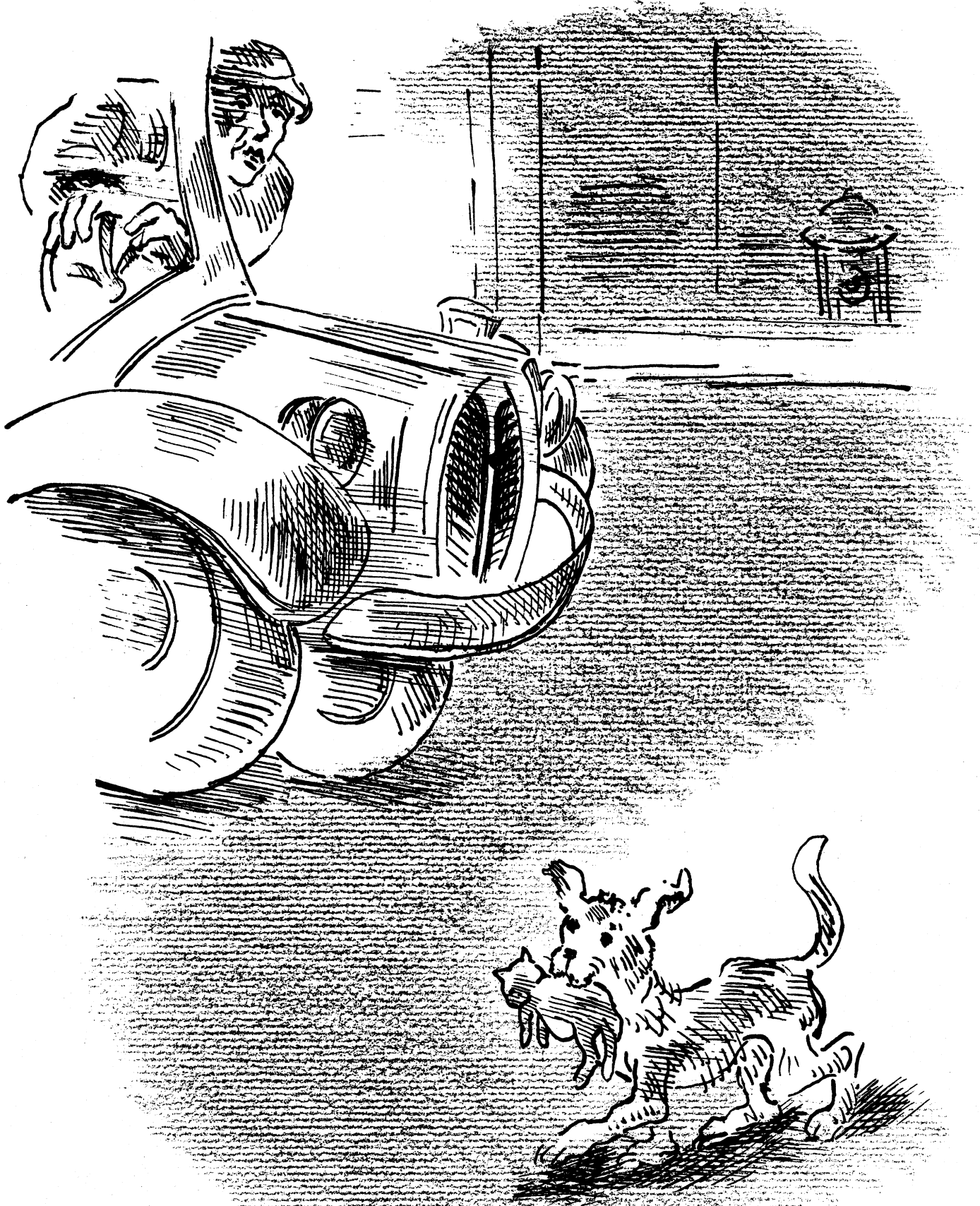
וואוויק איז זיך געלעגן לעבן בוים און האט געדערעמלט. מיט אמאל, ווי ער
דערפילט אין זיין דרעמל, אז עפעס איז געשען. ער עפנט די אויגן, ער טוט א
קוק: וויי, וויי!!

די מעשה (מייסע) איז, וואס אונטערן בוים, אין פלויט, איז געווען א לאך,
און דורך דעם דאזיקן לאך זיינען אלע פיר קעצעלעך דורכגעקראכן און ארויס
אויפן טראטואר.

וואלט ניט געווען אזא גרויסער אומגליק, וואס זיי זיינען ארויס אויפן
טראטואר, אבער דאס קעצעלע טשאַרני, ווי ס'לאזט זיך גלייך אויף דער גאס.
און דא יאגן זיך אויטאמאבילן איבער דער גאס, אהין און צוריק, גיך, גיך.
די נארישע טשאַרני, זי פארשטייט גארניט. שפאנט זיך מיט שטילע טריי-
טעלעך גלייך צום מיטן פון דער גאס, גלייך צום געדעכטן.

— האוו, האוו — טוט גלייך א קריך ארויס אויך וואוויק. — האוו, האוו —
טוט ער זיך א לאז צו דער נארישער טשאַרנין. אבער יענע פארשטייט ניט, וואס
וואוויק האווקעט אויף איר. טוט זיך אירס.

וואס טוט מען?! ווערט וואוויק געוואלדיק דערשראקן. וואס טוט מען?!
און מיט אמאל, ווי ער גיט א לויף, שטעלט זיך אנדער סאמע אינמיטן דער
גאס גלייך אנטקעגן די יאגנדיקע אויטאמאבילן, פארריסט די מאַרדע אין דער

הויך, און האווקעט מיט אלע כוחות (קויכעס).
האַט דען וואַוויק ניט געוואוסט, אַז די יאַגנדיקע אויטאַמאַבילן קאַנען נאָך
אַרויפפאַרן אויך אויף אים און אים צעקוועטשן אויף טויט? אודאי (אָוואַדע)
האַט ער געוואוסט. אָבער פונדעסטוועגן זעט איר דאָך.
אַך, אַך, ווען ניט אַט דאָס קלוג הינטעלע, וואַלט מען געווען איבערגעפאַרן
אויף טויט אַזא שייך קעצעלע. אָבער צוליב אים האַט מען שוין אָפגעשטעלט
די אויטאַמאַבילן. מיט אַמאַל אָפגעשטעלט. מיט אַ קוויטש אַזש אָפגעשטעלט.
און דאָ זיינען זיך אַ סך מענטשן צונויפגעלאָפן און אלע האַבן דערפילט
אַזא ליבשאַפט צו וואַוויקן, און מען האַט געשריען איינער צום אַנדערן:
— אַ קלוג הינטעלע, אַ טייער הינטעלע, אַ העלדיש הינטעלע.
אייניקע האַבן אַפילו געפאַטשט בראַוואַ. אָבער וואַוויק האַט שוין ניט גע-
הערט, ווי מען שרייט: אַ קלוג הינטעלע, אַ טייער הינטל, און ווי מען פאַטשט
בראַוואַ. נאָכדעם וואָס ער האַט געזען, אַז ער האַט אָפגעראַטעוועט טשאַרנין,
האַט ער גענומען און געחלשט (געכאַלעשט).
יא, געחלשט, פאַרמאַכט די אייגלעך, און אומגעפאַלן אויף דער ערד. האַט
מען, פאַרשטייט זיך, אים גלייך אַ כאַפ געטאַן, אים אַריינגעטראָגן אין אַ דראַג-
סטאַר, געשפריצט אויף אים וואַסער און אים געקוועטשט ביים נעזעלע און אים
אָפגעמונטערט.
פון דעמאַלט אַן איז וואַוויק געוואָרן זייער באַרימט אויף סאַראַטאַגאַ עווע-
ניו. ווי נאָר ער האַט זיך באַוויזן אויף דער גאַס האַבן מענטשן גלייך געזאַגט
איינער צום אַנדערן:
— איר זעט, אַט גייט וואַוויק, דאָס העלדיש הינטעלע, וואָס האַט געראַטע-
וועט פון אַ זיכערן טויט דאָס שוואַרץ קעצעלע מיטן ווייסן בייכעלע . . .

וואוויק ווארט טאקע באמת א נב

וואוויק האט דודלען (דאווידלען) ניט ליב געהאט, ווייל דודל (דאווידל) פלעגט אים רייסן ביים וויידעלע.

ווער איז זשע דודל ווילט איר וויסן? דודל איז וועלוול דעם פאטאגראפערס א זונדל. וועלוול און זיין ווייב דבורה (דוואוירע) וואוינען טאקע אויף דעמזעל-ביקן בלאק אויף סאראטאגא עוועניו. אויפן ערשטן שטאק וואוינען זיי, מיט א גערטנדל הינטן אין הויף.

דודל און פריידעלע זיינען כמעט (קימאט) אין די זעלבע יארן. דודל איז א שיין יינגעלע, און פריידעלע איז א שיין מיידעלע. שפילן זיי זיך שוין צוזאמען. אדער ברא ברענגט פריידעלען צו דודלען אין הויז, צי אין גארטן, זיך שפילן, אדער דבורה ברענגט דודלען אין פריידעלעס הויז, צי אין הויף, זיך שפילן.

צוויי גרויסע ברוינע אויגן פארמאגט דאס דודל און קוקט יעדן איינעם גלייך אין פנים (פאנעם) אריין. שעמט זיך גארניט. דער שטערן זיינער איז זייער א הויכער. דאס פאנים זיינס היפש. די הענטעלעך אזוינע שטארקע. די האר פון קאפ זיינען העלע און געקרויזלטע. און אליין איז ער זייער א געפאק-טער. שמואליק רופט אים פון שפאס וועגן: דער קליינער טארזאן. בערל רופט אים אויך פון שפאס וועגן: דער קליינער „שמשון הגיבור“ (שימשן-אגיבער), וואס דאס איז כמעט (קימאט) איינס און דאס זעלבע.

פריידעלע איז אויך א שיינע. אייגעלעך בלוי ווי דער הימל פארמאגט זי. און א פארריסן נעזל, און שווארצע געקרייזלטע האר, און א גריבעלע אויף יעדן פינגער און אויף יעדן ארעם, און אירע פינגער זיינען לאנגע און אויך שטארקע. מיט די דאזיקע שטארקע און לאנגע פינגער העלפט זי דודלען רייסן ווא-וויקן דאס וויידעלע. און וואס קאן נעבעך וואוויק טאן, ווען מען רייסט אים ס'וויידעלע?

יא, דודל מיט פריידעלע, האבן אים געריסן ביים וויידעלע, און ער האט

זיי גארניט געקאנט טאן. זיך געמוזט נעבעך לאָזן רייסן. און די קינדער האָבן געוואָלדיק אָנגעקוואַלן פון דעם.

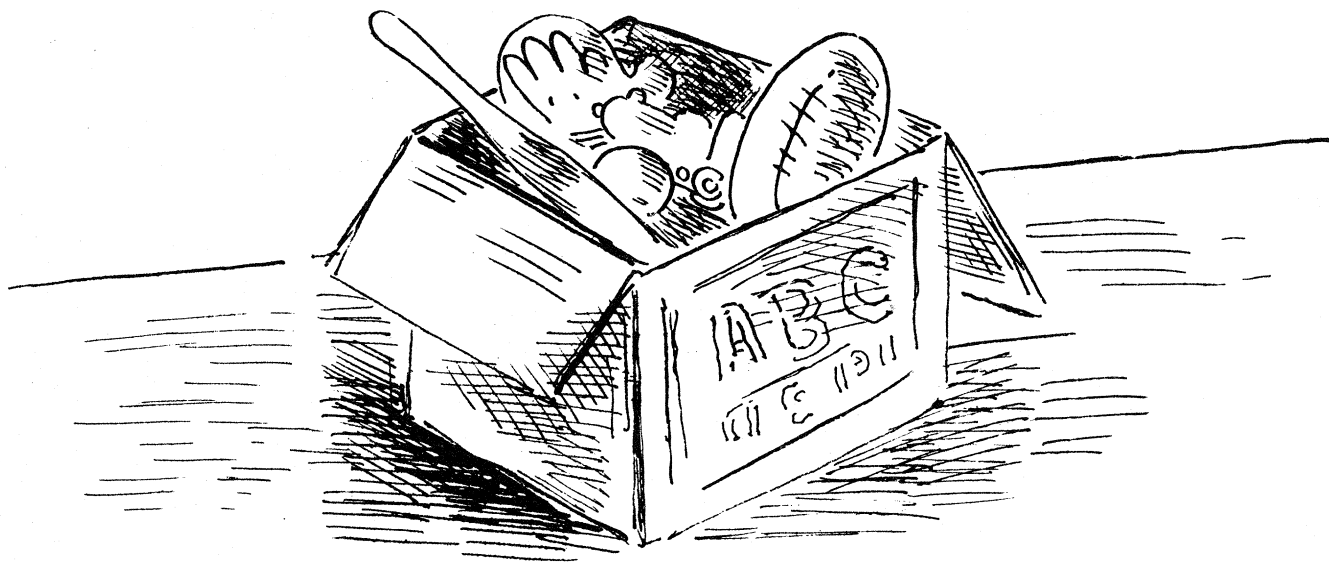
אַבער אויב איר מיינט, אַז דודל און פריידל האָבן זיך געלעבט בשלום (בע-שאַלעם), האָט איר אויך אַ טעות (טאַעס). מען האָט זיך געריסן איינער דעם אַנ-דערן ביי די האַר. אַריינגעפאַרן איינער דעם אַנדערן אין די אויגן אַריין. גע-גראַבלט איינער דעם אַנדערן די נעזעלעך.

און געריסן האָט מען זיך מערסטנס צוליבן באַל. ס'איז געווען אַזוי: וועלוול האָט געקויפט אַ באַל זיין דודלען. איז דאָס שוין איינמאָל געווען אַ באַל דוקא (דאָפקע) אַ קליינער, נאָר ער האָט פאַרמאַגט אַלערליי קאַלירן: רויט, געל, שוואַרץ, ווייס, ברוין און גרין. און נאָך, און נאָך קאַלירן.

איז ווען פריידעלע קומט צוגאַסט צו דודלען, כאַפט זי זיך גלייך צום באַל. לאַזט, פאַרשטייט זיך, דודל ניט. נעמט פריידעלע און פאַרפאַרט אים אין די אויגן. נעמט דודל און גיט זי אַ שטופּ. נעמט פריידעלע און מאַכט אַ גרויסן גע-וואַלד. נעמט דודל און אַנטלויפט.

הכלל (אַקלאַל), ס'איז שוין אמת (עמעס) פריילעך, אַז די דאָזיקע צוויי קינדער קומען זיך צוזאַמען. באַזונדערס ווערט פריילעך ווען פיראַ קומט אַפּ-נעמען פריידעלען אַהיים, און פריידעלע וויל רק (ראַק) מיטנעמען מיט זיך דעם באַל. לאַזט, פאַרשטייט זיך, ניט דודל. נו, נו, טוט זיך שוין.

וואַויק, פאַרשטייט זיך, קוקט זיך צו דעם צו. זעט, ווי מען רייסט זיך איבערן

באָל און ער טראַכט עפעס.

פאַרנאַכט. ס'איז שוין באַלד פינצטער. דאָס הינטעלע שפּאַצירט זיך אַזוי
ניט וויסנדיק איבערן טראַטואַר. שפּרינגט זיך אַריבער וועלוועלעס פּלויט. און
דאַרטן אין גערטנדל, הינטערן דעכעלע, ליגן זיך אין קעסטל אַלע דודלס שפּי-
לעכלעך. און פאַרשטייט זיך, אויך דער באַל צווישן זיי. טראַכט דאָס הינטעלע
ניט לאַנג, כאַפּט אַריין דעם באַל צווישן די ציין, שפּרינגט אַריבער דעם פּלויט
און לאַזט זיך אַהיים.

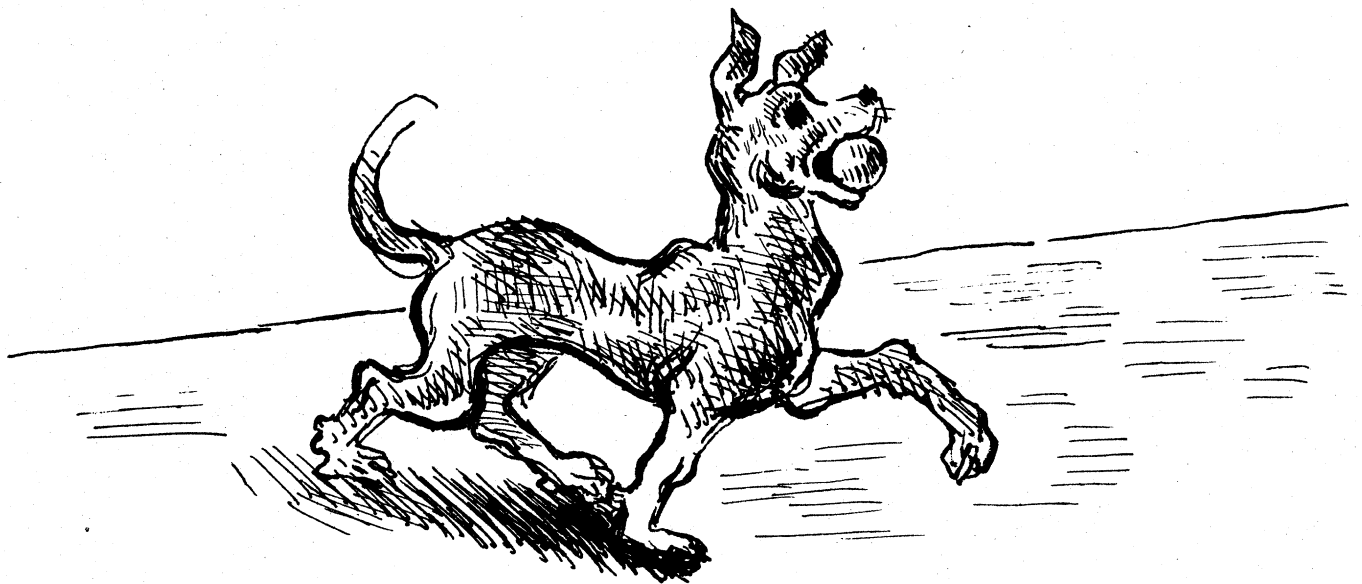
אי, וועט מען אים שוין לויבן. אַלע וועלן אים לויבן. שמואליק, ביראַ, פּריי-
דעלע. און אַז מען וועט דערציילן בערלען, מאַלין, רבקהן, האַימי דעם געלן,
וועלן זיי אים אויך לויבן.

און אַט זייער מונטער און פּריילעך, לויפט ער אַריין אין קיך אַריין, טוט אַ
וואַרף דעם באַל אויפן דיל, פאַר אַלעמען אין די אויגן.

אַבער: וויי, וויי, ער האַט זיך גאַרניט גערעכט אויף אַזאַ ברוך הבא (באַ-
רעכאַבאַ). אַנשטאַט מען זאָל אים לויבן, ווי מען פאַטשט אים גאַר. יאַ, פייערדי-
קע פעטש דערלאַנגט אים שמואליק.

— אַ גנב (גאַנעו) וועסטו ביי מיר אויסוואַקסן. אַ גנב? אַז ניט דערלעבן
זאַלסטו. שוין, טראַג אַפּ דעם באַל צו דודלען. קום, לאַמיך זען, ווי דו טראַגסט
אַפּ דעם באַל.

מילא (מילע), וואָס קאָן ער, וואָוויק, טאַן? אַן אויסגעפאַטשטער, אַ שטאַרק

געפאלענער ביי זיך, נעמט ער דעם באַל צוריק צווישן די ציין און לאַזט זיך צו-
 ריק צום גערטנדל. שמואליק נאָך אים. שפּרינגט אַריבער דעם פּלויט. שמואליק
 אויך. וואָוויק לייגט אַנידער צוריק דעם באַל אין קעסטל צווישן די שפּילעכלעך,
 און שמואליק זאָגט:

— קום אַהיים.

גייט ער אַהיים. אַבער קומענדיק צו דער טיר, לייגט ער זיך אַנידער, און
 וויל ניט אַריינגיין אין הויז. לאַזט אים דאָרטן שמואליק ליגן. ליגט ער און איז
 זייער טרויעריק. וויינט אין דער שטיל. וויינט אין זיך. ביז ביראָ קומט אַרויס
 און זאָגט אים מיט גוטן:

— נו, שאַ. נו, וויין ניט. וועסט שוין דעם צווייטן מאָל ניט גנבענען (גאַנ-
 ווענען) ביי יענעם. אַ יאָ וועסט ניט גנבענען?

— וואָ, וואָ — מאַכט דאָס הינטעלע און כליפעט. — וואָ, וואָ. דאָס הייסט:
 שוין מערער ניט.

— נו, גוט. נו, וואויל — נעמט אים ביראָ אַריין אין הויז.

לייגט זיך וואָוויק אויף זיין געלעגער, אַבער ער קאָן אַזוי גיך ניט איינ-
 שלאָפן. עפעס האָט ער רחמנות (ראַכמאַנעס) אויף זיך אַליין, וואָס ער איז אַזאַ
 גנב. עפעס האָט ער אויך מורא (מוירע), אַז ס'וועט שוין פון אים קיין לייט ניט
 זיין ...

וואוויק ווארט אן אים נאך

ס'איז געקומען דער הארבסט קיין ברוקלין און גרויסע רעגנס האבן אנגע-
הויבן צו גיסן אויף סאראטאגא עוועניו. איז געווען אומעטיק וואוויקן.
מחמת (מאכמעס) ער האט שוין ניט געקאנט לויפן אינדרויסן זיך שפילן. ער איז
געזעסן גאנצענע טעג לעבן פענצטער און געהאוקעט אויפן רעגן. דעם הינטע-
לע האט זיך אויסגעדאכט, אז דאס פאלט דער רעגן בלויז אים, וואוויקן, אויף צו-
להכעיס (צולאכעס). האט ער פיינט געהאט דעם רעגן. אים געזידלט און גע-
שאלטן.

און דא פאלט דער רעגן איין טאג, צוויי טעג, דריי טעג. ס'נעמט גארניט
קיין סוף (סאף). איז זיך מישב (מעיאשעו) דאס הינטעלע: וואס וועט זיין, וועט
זיין און ער האט זיך ארויסגעכאפט אינדרויסן. ס'האט אים אבער גלייך באנג
געטאן, מחמת (מאכמעס) אין איין מינוט איז ער דורכגענעצט געווארן דורך און
דורך. האט ער שוין קיין אנדער ברירה (ברירע) ניט געהאט און צוריק אריין-
געלאפן אין הויז.

גאר שפעטער, טיף אינמיטן דער נאכט, ווי שמואליק און בירא כאפן זיך
מיטאמאל אויף פון שלאף. וואס איז די מעשה (מייסע)? זיי האבן געהערט עמיצן
הוסטן. זאל דאס זיין זייער טעכטערל פריידעלע? ניין, עפעס קלינגט דאס ניט,
ווי זייער טעכטערל פריידעלע.

— כ'האב מורא (מוירע) גאר — רופט זיך אן בירא — אז ס'איז וואוויקן.
— שלאף בירא, שלאף — מאכט מוליק — ס'איז מסתמא (מיסטאמע) אויף
א וויל. זיין הוסט וועט איבערגיין.

— אבער איך האב אים געזאגט, ער זאל ניט ארויסלויפן אינדרויסן אין רעגן
— קלאגט זיך בירא פאר איר מאן — וואס טוט מען מיט אט דעם מזיק (מאזעק)?
אבער שמואליק הערט שוין ניט, וואס זיין ווייב זאגט אים. ער שלאפט שוין
ווידער. שלאפט מיט א שנארכן.

ביראָ אַבער קאָן שוין ניט איינשלאָפן. זי גייט אַראָפּ פון בעט, וואַרפט אַרויף אויף זיך דעם שלאָפראַק. גייט צו צו וואַוויקן, נעמט אים אויף די הענט, גלעט אים איבערן קעפל, רייבט אים דאָס בייכעלע.

און וואַוויקן האָט מען נאָך קיינמאָל אין זיין לעבן ניט געגלעט אַזוי שיין אי-בערן קעפל און געריבן אַזוי גוט זיין בייכעלע. און ווען נאָך — אינמיטן דער נאַכט. געפעלט דאָס אים זייער און זייער. נעמט זיך איבער. פיעסטשעט זיך און מאַכט: הי, הי, הי.

פון ביראָס גלעטן, ווייזט אויס, איז דעם הינטעלע געוואָרן בעסער, אויפגע-הערט צו הוסטן און אנטשלאָפן געוואָרן.

גאַנצפרי אַבער, ווי ער צעהוסט זיך ווידער און נאָך ערגער, ווי פריער. שמואליק איז שוין ניט געווען אינדערהיים. געווען שוין ביי דער אַרבעט. לויפט גלייך ביראָ צום טעלעפאָן און רופט אָפּ איר שוויגער מאַלין.

ענטפערט איר די שוויגער אויפן טעלעפאָן, אַז ס'איז גאַרנישט. מסתמא (מיסטאַמע) אַ פאַרקילונג. זאָל זי וואַוויקן געבן טרינקען מילך מיט האַניק, וועט דאָס איבערגיין.

אַבער ס'איז אַזוי גיך ניט איבערגעגאַנגען. דריי טעג האָט גענומען, ביז דער הוסט איז אינגאַנצן אַוועק. אַבער די דאָזיקע דריי טעג איז וואַוויקן געווען גוט ווי די וועלט. אַלע האַבן אים ליב געהאַט. אַלע זיינען זיך געקומען פרעגן וואָס ער מאַכט, און גערעדט צו אים אַזוי גוט און וואויל. אים אויך געגלעט, גע-טרייסט, און ער האָט זיך פאַר יעדן איינעם געפיעסטשעט, געמאַכט כלומרשט טרויעריק: הי, הי, הי...

ס'איז געקומען געוואוירע ווערן וואַוויקן די שכנה (שכנינע) זלאַטע און וועלוול דער פאַטאָגראַפער מיט זיין פרוי און מיט דודלען. ס'זיינען געקומען געוואוירע ווערן דעם פאַליסמאַנס פיר מיידעלעך: ציפע, שרה, מרים און לאה פון פינפטן שטאַק.

אפילו די אַלטע פייגע בריינע פון אונטערשטן שטאַק איז אויך געקומען פרעגן, וואָס וואַוויקן מאַכט. קוים זיך אַרויפגעשלעפט די טרעפּ מיט אירע קראַנ-קע פיס, בלויז צוליב אים.

וואָס דאַרפט איר מערער, אַפילו די קאַץ גאַלדע, וואָס, ווי איר ווייסט, איז געווען שטענדיק נאָר פאַר זיך, אַפילו זי, איז צוגעקומען אַ קוק טאָן, וואָס דאָס הינטעלע מאַכט.

אַבער ווי באַלד נאָר וואַוויקן האָט אויפגעהערט צו הוסטן, ווי באַלד נאָר ער איז געזונט געוואָרן, און עלהעי ס'איז שוין גאַרניטאָ קיין וואַוויקן אויף דער וועלט. שוין, מען קוקט זיך שוין ניט אום אויף אים. מען רעדט שוין צו אים ניט קיין גוטע רייד. פאַרגעסן אינגאַנצן אין וואַוויקן.

דאָס, פאַרשטייט זיך, האָט אים שטאַרק פאַרדראָסן. אַבער וואָס קאָן ער טאָן?

ס'גייען אוועק טעג, און עפעס פילט ער זיך ווי אן איבעריקער אין שטוב.
עפעס ווי א יתום (יאסעם). קיינער האט אים ניט ליב. קיינער גיט צו אים ניט
קיינ גוטן שמייכל. קריכט ער ארונטער אונטערן בעט. ליגט דארטן אפ גאנ-
צע שטונדן, און קיינער פרעגט אפילו ניט, וואוהין איז אהינגעקומען וואוויק?
אפשר (עפשער) איז ער גאר געשטארבן?

איינמאל ליגנדיק אזוי אונטערן בעט און טראכטנדיק זיינע אומעטיקע גע-
דאנקען, ווי פלוצלונג זיך ווידער צעהוסט. איז גלייך בירא געקומען צולויפן
א דערשראקענע.

האט זיך שוין ווידער אנגעהויבן די זעלביקע מעשה (מייסע). בירא האט
אים געגלעט איבערן קעפעלע, געריבן דאס בייכעלע, אים געגעבן מילך מיט
האניק צו טרינקען. די שכנים (שכנינים) האבן געהאלטן ווידער קומען אין הויז
אריין זיך פרעגן וואס וואוויק מאכט. יעדער איינער האט גערעדט צו אים גוטע
רייד, געשמייכלט ליבלעך צו אים. הכלל (אקלאל), וואוויק האט זיך ווידער
דערפילט גליקלעך.

די שוויגער מאלי האט אבער דאס ניט געקאנט פארשטיין. ווען בירא האט
איר אנגעזאגט, אויפן טעלעפאן, אז וואוויק הוסט נאכאמאל, האט זי געזאגט, אז
זי קומט גלייך אריבער.

און זי איז טאקע גלייך אריבערגעקומען. דער „גלייך“, פארשטייט זיך,
האט גענומען מערער ווי א שטונדע. מחמת (מאכמעס) פון דזשעקסאן עוועניו
אין די בראנקס, ביז סאראטאגא עוועניו אין ברוקלין מיטן סאבוויי, נעמט מע-
רער פון א שטונדע.

הכלל (אקלאל), זי איז געקומען אין הויז, א קוק געטאן אויף וואוויק און גע-
שאקלט מיטן קאפ.

— מיר דאכט זיך אז ער בלאפט — מאכט זי צו איר שנור.

— אבער ער הוסט דאך אזוי שטארק — פארשטייט ניט בירא.

— לאמיר אוממיסטנע הערן ווי ער הוסט — רופט זיך אן מאלי.

און וואוויק זעט, ווי מאלי קוקט אויף אים אזוי שטארק, און גלויבט זיך ניט,
נעמט ער און צעהוסט זיך. זייער שטארק צעהוסט ער זיך. מיט א כריפע אַזאַ.

— ער איז א ליגנער — מאכט מאלי — ער מאכט זיך. ס'איז אים גארניט.

— אבער פונוואנעט ווייסט איר, שוויגער? — פרעגט בירא.

— איך ווייס שוין, וואס ארט דיר. קוק זיך ניט אום אויף אים, וועט ער שוין
אויפהערן צו הוסטן. ס'געפעלט אים הפנים (אפאנעם), וואס יעדער איינער גיט
זיך אפ מיט אים, ווען ער ווערט קראנק. ס'איז שוין דער אמתער (עמעסער)
חברה (כעוורע) מאן אט דער וואוויק.

יא, די שוויגער איז טאקע געווען גערעכט. מצן האט אויפגעהערט קוקן
אויף אים, האט ער אויפגעהערט צו הוסטן.

האט מען אזוי געלאכט. די גאנצע משפחה (מישפאכע) איז זיך צונויפגע-

קומען לאַכן. מען האָט געלאַכט פון וואַוויקן, וואָס ער איז אַזאַ ליגנער. מען
האַט געלאַכט פון ביראַן, וואָס זי האָט אים געגלויבט.
און וואַוויק? וואַוויק איז אַרונטערגעקראַכן אונטערן בעט אַ פאַרשעמטער,
אַ באַליידיקטער און געטראַכט: וואַרט אויס, וואַרט אויס, איך וועל נאָך אויף אַן
אמתן (עמעסן) קראַנק ווערן, און שטאַרבן אויך, וועט שוין יעדן איינעם באַנג
טאַן, וואָס מען האָט געלאַכט פון מיר . . .

וואוויק טאג עפעס אָן

ס'איז געווען פריילעך אין הויז. קיינמאל ניט געווען אזוי פריילעך. פריידע-
לע איז אלט געוואָרן צוויי יאָר.
ס'זיינען געקומען אַ סך (אַ סאָך) מענטשן. ניט נאָר בערל, מאַלי, רבקה,
האַימי דער געלער, שלמה, גיטל, לאַבזיק, נאָר אויך וועלוול דער פּאַטאַגראַפער,
זיין ווייב דבורה און דודל זייער זון. אַלע זיינען געקומען. מען האָט אַלע גע-
זונגען צו פריידעלען אַזאַ ליד:

צו דיין געבורטסטאָג,
צו דיין יום-טוב (יאַמטעוו) היינט
האַבן מיר זיך פאַרוואַמלט,
אַלע דייע גוטע פריינט.
טראַלאַ, לאַ, לאַ ...

פאַרשטייט זיך, אַז לאַבזיקס מעזונעק איז געווען פריילעכער פון אַלעמען.
דער גלאַוונער מחותן (מעכוטן). איין קלייניקייט. אַרומגעשפרונגען, געהאַוו-
קעט, צו יעדן איינעם געלאַפן זיך קושן.
מען האָט געבראַכט אַ סך מתנות (מאַטאַנעס) פאַר פריידעלען. אַבער די
שענסטע מתנה (מאַטאַנע) איז געווען — מימי. מימי די ליאַלקע. דאָס האָט
וועלוול דער פּאַטאַגראַפער געבראַכט פריידעלען די דאָזיקע ליאַלקע אַלס אַ
מתנה.

די וואונדערלעכסטע זאַך מיט אַט דער מימין, וואָס זי האָט געקאַנט פינט-
לען מיט די אויגן און זאַגן: מאַמע, איך וויל עסן.
שיין איז אויך געווען איר שמייכל. צו יעדן איינעם האָט זי געשמייכלט. צו
וואַויקן אויך. און וואַויק האָט זייער ליב, אַז מען שמייכלט צו אים. עפעס אַזאַ
חן-גריבעלע האָט מימי פאַרמאַגט אין איר לינקן בעקעלע.
הכלל, די דאָזיקע מימי איז דעם הינטעלע גלייך איינגעבאַקן געוואָרן אין

הארצן. די צרה (צארע) איז אַבער, וואָס פריידעלע האָט אים ניט געלאָזט זיך שפילן מיט איר. זי האָט קיינעם זיך ניט געלאָזט שפילן מיט איר. ס'איז איר מימי, איר מיידעלע מימי. האָט וואָוויק שטאַרק געליטן פון דעם. ס'איז אים אַזש אויסגעגאַנגען דאָס חיות (כאַיעס) זיך אַ שפיל טאָן מיט דער שיינער מימין. אַבער גיי, אַז די דאָזיקע פריידעלע איז אַזאַ עגאַאיסטקע. מאַכט זיך איינמאַל, וואָס אַלע גייען אַוועק פון הויז און מען לאָזט איבער אין שטוב וואָוויקן מיט מימין.

איז שאַ שטיל אין הויז. מימי זיצט זיך אויף דער שטול און שמייכלט צום הינטעלע. אַ, אַ, ווי ליב האָט וואָוויק די דאָזיקע שמייכלענדיקע ליאַלקע. ער האָט זי בעסער ליב פון דודלען און פון פריידעלען. מחמת (מאַכמעס) אַ חוץ דעם, וואָס זי איז אַ שיינע, איז זי אויך אַן ערלעכע און אַ גוטע. זי האָט פיינט שלעכטס צו טאָן עמיצן. זי רייסט אים קיינמאַל ניט ביים וויידעלע, ווי דודל טוט דאָס. זי פאַרפאַרט אים קיינמאַל ניט אין די אויגן, ווי פריידעלע טוט דאָס. מיט איין וואָרט, אַ טייערע נשמה (נעשאַמע), אַ גאַלדן האַרץ.

צעטאַנצט זיך פאַר איר וואָוויק. שטעלט זיך מיט צוויי פאַדערשטע לאַפּ-קעס אין דער הויך און טאַנצט. שמייכלט מימי צום הינטעלע. מיט רויטע בע-קעלעך שמייכלט זי. מיט אַן אַפן קליין מיילעכל און מיט וויסע ציינדעלעך שמייכלט זי.

אַנגעטאַנצט זיך, גייט וואָוויק צו איר צו, און טוט זי אַ לעק אין נעזעלע. לאָזט זי זיך אַ לעק טאָן אין נעזעלע און זאַגט גאַרניט. ווי ס'איז אים גוט וואָוויקן, ווי ס'איז אים וואויל. פון גוטסקייט און פון וואוילקייט ווייסט ער אַזש ניט וואָס צו טאָן, יאַגט זיך איבערן צימער אַהין און צוריק, אַהין און צוריק. קאַטשעט זיך אויף דער ערד, און מאַכט: הי, הי, הי. אַבער וואָס וואָוויק וויל, אַז זי זאַל אויך אַ פינטל טאָן צו אים מיט די אויגן, ווי זי טוט דאָס צו אַנדערע. ער, וואָוויק, האָט אַזוי ליב צו זען, ווי זי פינטלט מיט די אויגן. זי מאַכט דאָס אַזוי חנעוודיק (כיינעוודיק) . . .

— האָוו, האָוו — טוט ער אַ מאַך צו איר מיט גוטן, וואָס דאָס מיינט צו זאַגן: טו אַ פינטל מיט דיינע אייגעלעך.

אַבער יענע, צי זי פאַרשטייט ניט, וואָס ער זאַגט, צי זי מאַכט זיך בכלל (ביכלאַל) ניט וויסנדיק — זי שווייגט.

— האָוו, האָוו — מאַכט ער שוין, כלומרשט (קלוימערשט) ביז, כדי (קעדיי) זי אַביסל אַנשרעקן.

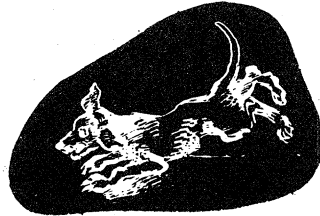
שרעקט זי זיך ניט הפנים (אַפאַנעם) און ס'אַרט זי אויך ניט, וואָס וואָוויק האָווקעט אויף איר ביז, נאָר זי שווייגט און שמייכלט צו אים מיט אירע רויטע בעקעלעך.

געפעלט שוין ניט איצט וואָוויקן, וואָס זי שמייכלט צו אים. ס'זווייזט זיך אים שוין אויס, אַז זי לאַכט גאַר פון אים. אַ חוץ דעם איז אים עפעס געוואָרן אומע-

טיק צו זיין די גאנצע צייט אין הויז מיט א באשעפעניש, וואָס האַלט אין איין שווייגן. ס'איז שוין גלייכער צו זיין מיט דער קאַץ. זי מאַכט כאַטש: מיאו.
 — האָוו, האָוו — איז ער שוין טאַקע רעכט בייז. און מיט זיין האַווקען מיינט ער צו זאָגן: רייד צו מיר, רייד צו מיר. פּונקט ווי דו רעדסט צו פּריידעלען.
 פאַרשטייט זיך, אַז דאָס הינטעלע ווייסט ניט, אַז אויב איינער וויל, אַז מימי זאָל ריידן, אַדער פינטלען מיט די אויגן, דאַרף מען אַ קוועטש טאַן אַזאַ קנעפע-לע. דאָס קנעפעלע, וואָס איז פאַרבאַהאַלטן הינטער איר קליידעלע, אויפן רוקן.
 — האָוו, האָוו — טוט ער זי אַ שטופּ מיטן קאַפּ, און מימי פאַלט אַראָפּ פון שטול מיט אַ גרויסן קנאַק.

און אַז מימי איז אַראָפּגעפאַלן פון שטול מיט אַ גרויסן קנאַק איז וואַויקן גלייך קאַלט געוואָרן אין בייכעלע. וויי, וויי, ער האָט דערהרגעט (דערהאַרגעט) מימין. טאַקע אויף אַן אמתן (עמעסן) דערהרגעט. ס'קעפל האָט זיך איר אָפּ-געבראַכן פון האַלדז, פון דעם וואָס זי איז געפאַלן.
 וואָס טוט מען דאָ? און ער טראַכט ניט לאַנג, וואַויק, און אַנטלויפט פון שטוב. שנעל, שנעל אַנטלויפט ער פון שטוב, און מען זעט אים שוין ניט מער.

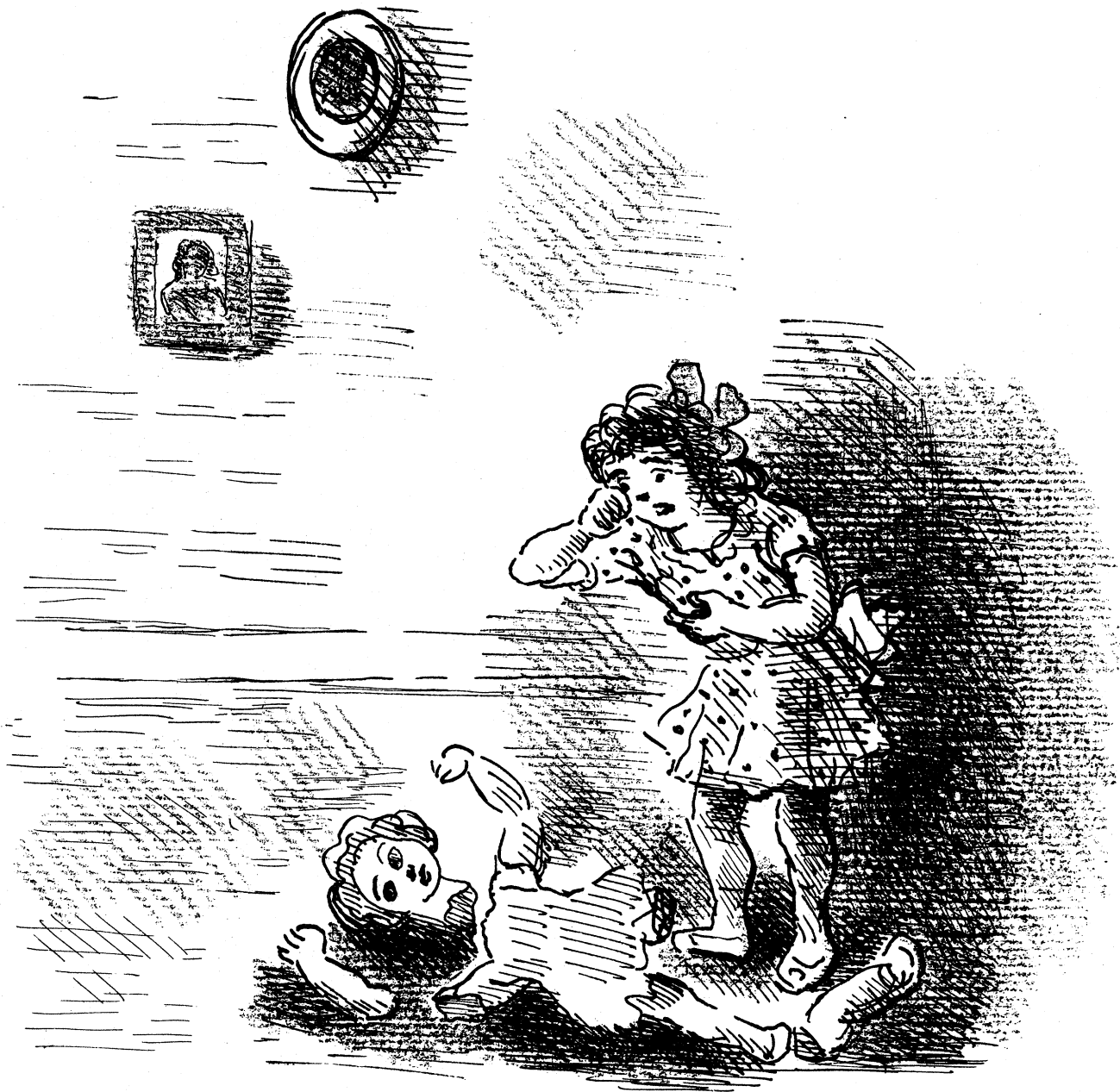
וואוויק אייניק,
 און ס'איז שוין זיין סוף

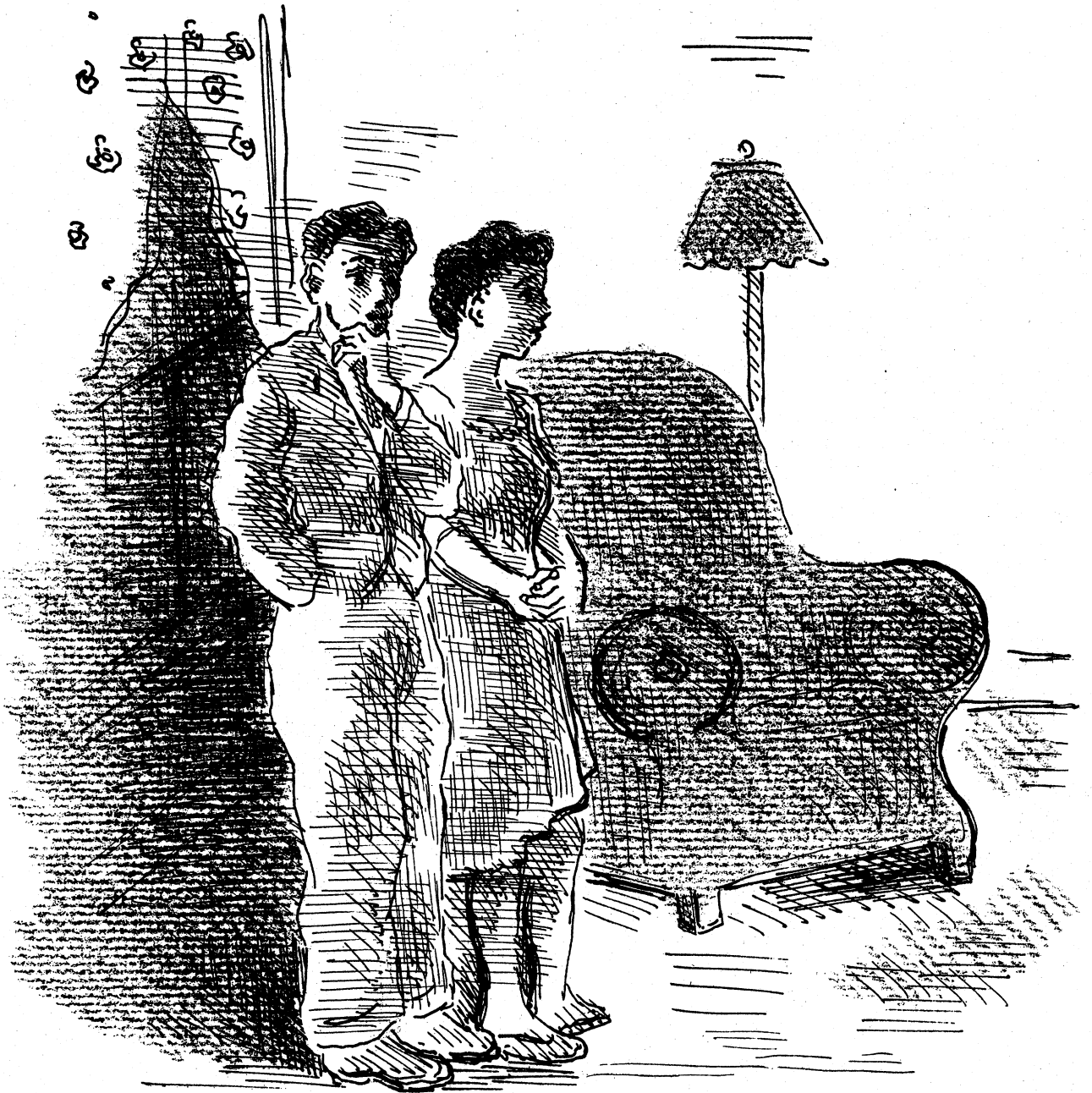
קומט שמואליק אהיים, קומט ביראָ און אויך פריידעלע. מען טוט אַ קוק: אוי, אַ בראַך, אוי, אַ קלאַג. מימי ליגט אַ דערהאַרגעטע (דערהאַרגעטע), איר קעפל באַזונדער און דער איבעריקער קערפער באַזונדער. צעוויינט זיך פריידעלע. מיט ביטערע טרערן צעוויינט זי זיך. איר מאַמע ביראָ וויל אַזש אויך וויינען.

— אַבער וואו איז וואוויק? — טוט שמואל אַ פּרעג. ניטאָ וואוויק. ניט הינטערן בעט. ניט הינטער דער שאַפּע. אויך ניט אין וואַש-צימער הינטערן פאַרהאַנג. שטויסט מען זיך שוין אָן, אַז דאָס איז זיין אַרבעט.

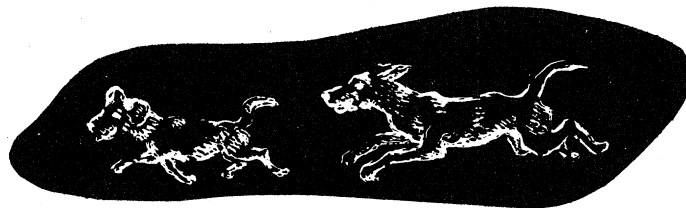
— לאַז ער נאָר אַריינפאַלן אין מיינע הענט — איז שמואליק זייער בייז. דערווייל ווערט שוין שפּעט אין דער נאַכט, און דאָס הינטעלע איז נאָך אַלץ ניטאָ. . . . דערווייל גייט אַוועק די נאַכט און ס'קומט דער אינדערפרי און פון לאַבזיקס מעזונעקל איז אַפילו קיין שפור ניטאָ. און דאָ גייט אַוועק נאָך און נאָך אַ טאַג, און יענער איז נאָך אַלץ ניטאָ. איז שוין געוואָרן שלעכט. מען האָט זיך שוין אויף אַן אמתן (עמעסן) דערשראַקן, געמיינט, אַז ער איז חס-וחלילה (כאַסוועכאַלילע) אומגעקומען. אויפן דריטן טאַג, ווי מוליק לאַזט זיך צו דער אַרבעט און איז געוואַלדיק פאַרזאָרגט, זעט ער ווי די אַלטע פייגע-פריינע קלאַפט אין פענצטער און לאַכט צו אים:

— שוין דעם דריטן טאַג — זאַגט די אַלטע פייגע-פריינע — אַז אייער וואַ-וויקל ליגט ביי מיר אונטערן בעט און וויל ניט אַרויסקריכן. פאַרשטייט זיך, אַז מוליק לויפט גלייך צו צום בעט און בויגט זיך אָן. און דאָס הינטעלע, איידער נאָר מען רירט זיך צו צו דעם, און ס'הייבט גלייך אָן צו וואַיען. פאַררוקט זיך ביז צו דער וואַנט, ציטערט מיטן בייכעלע און וויינט אַזוי ביטער. מיט זיין וויינען מיינט ער צו זאָגן:

— איך בין שולדיק, איך בין שולדיק. הרגעט (הארגעט) מיך, קוילעט מיך, וואַרפט מיך אין ים (יאם) אַריין.
 איז אַז שמואל רעדט צו אים מיט גוטן, זאָגט אים, אַז ער וועט אים ניט אָנ-
 רירן, צעוויינט זיך וואָוויק נאָך ביטערער. אוי, אוי, וויל ער זאָגן: מיין לעבן
 וועט שוין סיי ווי סיי ניט זיין קיין לעבן.
 הכלל, מוליק, נאָך אַמאָל מיט גוטע רייד, און וואָוויק קריכט שוין אַרויס פון
 אונטערן בעט. אָבער ס'איז פון אים געוואָרן אַ האַלבער וואָוויק. דאָר געוואָרן.
 דאָס וויידעלע עפעס קלענער געוואָרן. די אויערלעך אַראָפּגעפּאַלן. ער פילט
 זיך אַזוי שולדיק, אַזוי שולדיק, אַז ס'איז פינצטער פאַר אים דער טאָג. ס'איז
 שוואַרץ פאַר אים די גאַנצע וועלט.
 ערשט ער קומט אַריין אין הויז אַריין, טוט אַ קוק און גלויבט זיך זיינע
 אייגענע אויגן ניט. מימי זיצט זיך ווי שטענדיק אויף דער שטול, איר קעפעלע
 איז ניט אָפּגעבראַכן. אַ גאַנצע זיצט זי זיך און שמייכלט צו אים, אַן ערלעכע און
 אַ גוטע.
 די מעשה (מייסע) איז, וואָס שמואליק האָט צוריק צוגעקלעפט דאָס קעפל
 צום האַלדז מיט אַזאַ קלעפעכץ, און ס'איז שוין ניט געווען צו דערקאַנען.
 ווי דער טאָג איז צוריק געוואָרן ווייס פאַר וואָוויקן, ווי די גאַנצע וועלט איז
 צוריק געוואָרן ליכטיק פאַרן הינטעלע . . . און ער האָט זיך ווידער צעוויינט,
 לאַפּזיקס מעזונעקל. דאָס מאָל שוין פון פרייד. הי, הי, האָט ער געוויינט, און
 אַלע אין שטוב האָבן געלאַכט . . .

וואוויק הריט זיך אַפּ
זיין וואוויק אַפּ

וון דאָ איז ביינאַכט. אַלע שלאָפן שוין ביי שמואלן אין הויז. שטיל אַזוי. נאָר פון צייט צו צייט דערהערט זיך אַ כראַפּען. דאָס כראַפּעט אַזוי וואוויק. ניט שטענדיק כראַפּעט ער אין שלאָפן. בלויז ווען ער איז זייער מיד. היינט ביינאַכט איז ער זייער מיד. דודל און פריידעלע האָבן אים אויסגעלערנט צו שפּרינגען איבער אַ שטריק. האָט ער אפשר (עפּשער) גאַנצע צוויי שעה (שאַ) היינט געשפּרונגען איבער אַ שטריק.

דערנאָכדעם איז ער נאָכגעלאָפן די כלי-זמר (קלעזמער). ס'איז היינט גע- ווען אַ פּאַראַד אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו און כלי-זמר האָבן געשפּילט. איז ער זיי נאָכגעלאָפן ביז פּיטקין עוועניו.

יא, איז ביינאַכט. אַלע שלאָפן שוין ביי מוליקן אין הויז. און ס'איז שטיל, אַזוי שטיל, נאָר ס'הערט זיך וואוויקס כראַפּען, ווי פּלוצלונג:

— פּ—י—ע—ר, פּ—י—ע—ר — שרייט עמיצער אינדרויסן.

פון קעלער איז געקומען דער פייער, וואו דער גרויסער אויוון איז. און איי- דער וואָס, ווען, ברענען שוין אַלע שטאַק.

— פּ—י—ע—ר, פּ—י—ע—ר — שרייט מען שוין פון אַלע פענצטער, און

ס'ווערט אַ געלויפּעריי.

וואוויק כאַפּט זיך אויף און וואַרגט זיך שיר ניט. דער רויך איז אים אַריין אין האַלדז אַריין. און דאָ איז עפּעס מאַדנע ליכטיק. שמואליק אין די פּאַדזשאַ- מעס לויפט מיט פריידעלען אויף די הענט. ביראַ אין איר נאַכט-העמד לויפט מיט גאַלדען אונטערן אַרעם. לויפט שוין אויך וואוויק און קאַן נאָך אַלץ נישט כאַפּן דעם אַטעם.

און דאָ אינדרויסן איז אַן איבערקערעניש. מען לויפט פון אַלע גאַסן. מען

לויפט און מען שרייט: פּ—י—ע—ר, פּ—י—ע—ר.

דאָס גאַנצע הויז פּלאַקערט. ס'קנאַקן די ווענט. די פּלאַמען טאַנצן אויף

דעם דאַך. אַ געדיכטער רויטער רויך יאַגט זיך פון אַלע פענצטער.

דעם פאליסמאנס פיר מיידעלעך: ציפע, מרים, שרה און לאה, אין די נאכט-
העמדעלעך, וויינען: טאטע, טאטע. זלאטע די הויכע, איינגעוויקלט אין א גריי-
נער קאלדרע, לויפט אום צווישן די מענטשן ווי א צעדולטע און שרייט: מיין וויק-
טראלא, איבערגעלאזט אויבן. ראטעוועט מיין וויקטראלא, וויי איז מיר.

דער אלטער פייגע-בריינען האט מען ארויסגעטראגן מיטן בעט. זי האט
ניט געקאנט ארויסקריכן פון בעט, אזוי דערשראקן איז זי געווען. . .

און דא קומען אן די פייער-לעשער. מיט א וואיען קומען זיי אן. הויכע
ברייטע פייער-לעשער, אין די לאנגע שווארצע רעגן-מאנטלען, אין די גרויסע
שפיציקע קאפעליושן. און מען צעוויקלט גלייך א לאנגע, לאנגע גומענע קיש-
קע און מען הייבט אן שפריצן וואסער אויף דער ברענענדיקער הויז.

— וואוויק — שרייט מוליק — וואס טוסטו?!

— וואוויק — שרייען נאך מענטשן פון דער גאס — וואס טוסטו?

דאס הינטעלע איז עפעס ווי משוגע (מעשוגע) געווארן. זעט קיינעם ניט.
הערט קיינעם ניט, נאר טוט א לויף אריין אין דער ברענענדיקער טיר און פאר-
שווינדט.

— אויס וואוויק — קרעכצט די אלטע פייגע-בריינע — אויס הינטעלע. אזא

טייער מעזונעקל, אזא וואויל באשעפעניש.

מען טוט א קוק אינדערהויך אין א פענצטער. דאס הינטעלע שטעקט ארויס
דעם קאפ און האווקעט מיט אלע כוחות. וואס ער האווקעט ווייסט מען ניט.
אבער שמואל וואס קאן שוין גוט זיין וואוויקן, פילט אז עפעס איז דא ניט גלאט.
ביים פענצטער שטייט דאס הינטעלע ניט לאנג און ווערט גלייך פארשוואונ-
דן אין רויטן רויך. ס'געדויערט ניט קיין סעקונדע, ווי וואוויק באווייזט זיך ווי-
דער ביים פענצטער מיט א פיצל קינד. אין מויל צווישן זיינע ציינדלעך האלט
דאס הינטל ס'פיצל קינד, ביים העלדזל.

— אוי, א קינד, א קינד, ער וועט דאס נאך דערווארגן — שרייען מענטשן

פון דער גאס. — וועמענס איז דאס קינד? אוי, אוי, ראטעוועט, ראטעוועט!!!

רייסן זיך די פייער-לעשער אריין אין ברענענדיקן הויז. אבער וואוויקן מיטן
קינד צווישן די ציינדלעך זעט מען שוין ניט ביים פענצטער. פארשוואונדן גע-
ווארן.

פלייבן אלע מענטשן אויף דער גאס אן אן אטעם. מען האלט פארריסן די

קעפ אין דער הויך. אבער קיין סימן (סימען) ניט פון וואוויקן מיטן קינד.

מיט אמאל, מען טוט א קוק. דאס הינטעלע מיטן קינד באווייזט זיך אונטן

ביי דער טיר. אויף וואוויקן ברענט שוין דאס וויידעלע. און ער גיט זיך מיט

אמאל אזוי א יאג ארויס אינדרויסן און לאזט ניט ארויס דאס פיצל קינד פון

צווישן זיינע ציינדלעך.

— הורא, הור-ר-א — שרייען אלע מענטשן, און די פייער-לעשער גיסן

וואסער אויף זיין ברענענדיקן וויידעלע.

אַבער פלוצלונג ווערט אַ גרויס געלעכטער. אַלע לאַכן. אַפילו די פייער-
לעשער לאַכן אויך.

— כאַ, כאַ, אַזאַ וואַוויק, אַזאַ וואַוויק, וואַס זאַגט איר אויף אים?
וואַס איז די מעשה (מייסע)? מען האַט געמיינט, אַז אַ פיצעלע קינד האַט ער
אַרויסגעראַטעוועט, און צום סוף איז דאָס גאַר אַ ליאַלקע, מימי די ליאַלקע.
שפעטער ווען מען האַט שוין אויסגעלאַשן דאָס פייער, האַט מען ערשט דע-
מאַלט געלאַכט. גאַנץ סאַראַטאַגאַ עוועניו האַט געלאַכט.
אינדערפרי זיינען פון גאַנץ ברוקלין געקומען פון די צייטונגען רעפאָר-
טערס און פאַטאַגראַפערס אַראַפכאַפן וואַוויקן און מימין.
דערנאַכדעם האַט גאַנץ ברוקלין געלאַכט, און דערנאַכאַעם אויך מאַנהעטן
און די בראַנקס. הכלל, גאַנץ ניו-יאָרק האַט געלאַכט. געלייענט די מעשה (מייסע)
ווי אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו, אַ העלדיש הינטעלע, וואַס מען רופט וואַוויק,
האַט איינגעשטעלט זיין לעבן און געראַטעוועט פון פייער די שיינע ליאַלקע מימי.
און וואַוויק אַליין? ער איז אומגעגאַנגען מיט אַ פאַרבאַנדאַזשירט וויידע-
לע. דערפאַר אַבער איז ער געווען שטאַלץ. אַזוי שטאַלץ. ער ווייסט שוין, אַז
ער האַט דאָ געטאַן אַ גוטע זאַך, אַז ער איז אַ העלד. האַט ער זיך געגרויסט, אי-
בערגענומען זיך, און געמיינט, אַז קיין בעסערער פון אים איז שוין נישטאָ אויף
דער וועלט ...

וואוויק אלן די אארט
מיטן שפיגל

בירא האָט זייער ליב געהאַט אַ שפיגל. און ניט גלאַט אַזוי אַ קליין שפיגעלע דאַרטן. זי האָט ליב אַז אַ שפיגל זאָל זיין אַזוי גרויס פֿון דעם דיל בײַז אין דער סטעליע.

ס'איז ניט דאָס, וואָס זי האָט שטענדיק ליב צו קוקן אין שפיגל. דאָס אויך. נאָר זי האָט געטראַכט, אַז אַ גרויסער שפיגל מאַכט שוין שיין דאָס גאַנצע הויז. נו, האָט שמואל, איר מאַן, געקויפט אַ גרויסן שפיגל, אים אַנידערגעשטעלט אין גאַסט-צימער, און ס'איז טאַקע געווען זייער שיין. איך האָב אייך גאָר פאַר-געסן צו דערציילן, אַז נאָכן פייער האָט שמואליק מיט זיין פאַמיליע זיך איבער-געקליבן אין אַן אַנדער הויז. טאַקע אויף דעמזעלביקן בלאַק אין סאַראַטאַגאַ עוועניו.

וואוויק האָט נאָך ניט געוואוסט וועגן דעם שפיגל. געווען צוגאַסט ביי דודלען. שפעטער אין טאַג קומט דאָס הינטעלע אַהיים. גייט אַריין אין גאַסט-צימער, און דערשרעקט זיך אויף טויט.

וואָס האָט ער זיך אַזוי דערשראַקן? דערזען עפעס אין שפיגל אַ פרעמד הינטעלע. אַ גאַלע שוואַרץ הינטעלע, מיט אַ ווייס וויידעלע, און מיט אַ ווייס פינטעלע אויפן שטערן די גרויס ווי אַ דאָים.

הייבט אָן וואוויק צו בורטשען אין זיין בייכעלע. באַווייזט זיינע שאַרפע ציינדלעך און לאַזט זיך אויפן פרעמדן הינטעלע.

נעמט דאָס פרעמדע הינטעלע דאַרטן אין שפיגל און טוט אויך דאָס זעלבע, הייבט אָן צו בורטשען אין זיין בייכעלע און באַווייזט זיינע שאַרפע ציינדלעך.

הייסט דאָס — טראַכט ביי זיך וואוויק — אַז דער הונט מיט אויערן דאַרטן האָט ניט מורא פאַר מיר. וועל איך אים ווייזן ווער ס'איז דער באַלעבאַס דאָ אין שטוב. גיט אַ שפרונג אין דער הויך און וואַרפט זיך אויפן שונא (סוינע). נעמט יענער, טוט אויך אַ שפרונג אין דער הויך, און וואַרפט זיך אויך אויף וואוויקן.

— ס'איז א שפיגל, טפשל (טיפעשל) — רופט זיך אן שמואליק — דאָס היינט-טעלע דאָרטן אין שפיגל ביזטו אליין.

פאַרשטייט ער קיין וואָרט ניט וואָוויק, און באַליידיקט זיך נאָך, וואָס מען רופט אים טפשל, און אַלץ צוליב דעם פאַרשאַלטענעם, פּרעמדן הינטעלע.

מוליק טרייבט אים אַריין אין קיך, אָבער וואָוויק קאָן דאָרטן ניט איינזיצן. ס'ציט אים אין גאַסט-צימער. ער וויל זען צי דאָס פּרעמדע הינטעלע איז נאָך דאָרטן דאָ.

גנבעט (גאַנוועט) ער זיך אַריין אַזוי שטיל, שטיל. טוט ער אַ קוק, יענער גנבעט זיך אויך אַזוי שטיל, שטיל.

מאַכט זיך וואָוויק, ווי ער גייט אַוועק. טוט ער אַ קוק, יענער מאַכט זיך אויך, ווי ער גייט אַוועק.

לייגט זיך וואָוויק אויפן דיל און שטרעקט אויס די פּאָדערשטע לאַפקעלעך. נעמט יענער און לייגט זיך אויך אויפן דיל, און שטרעקט אויך אויס די פּאָדער-שטע לאַפקעלעך.

געוואָלד וואָס טוט מען? ער ווייסט באמת (בעעמעס) ניט וואָס צו טאָן. צע-האָוקעט ער זיך, צעהאָוקעט זיך אויך יענער. לויפט ער אים בייסן מיט די ציינדלעך, לויפט יענער אויך בייסן מיט די ציינדלעך.

באַפּאַלט אַזש וואָוויק אַ קאַלטער שווייס. עפעס אַ כּשוף (קישעף), צי וואָס? און דאָ דערווייל טראַגט אים ביראַ אַריין אַ שטיקל לעבער אין אַ בלעכענעם טעלער. און לעבער האָט דאָך וואָוויק זייער ליב, טוט ער זיך גלייך אַ וואָרף אויפן לעבער. ער טוט אַ קוק: יענער פּאַסקודניאַק טוט זיך אויך אַ וואָרף אויפן לעבער.

דאָ האָט שוין וואָוויק זיך דערשראַקן. מוראַ (מוירע) געהאַט, אַז יענער קאָן טאַקע אויפּעסן זיין שטיקל לעבער, האָט ער דאָס גיך אַ כאַפּ געטאַן אין די ציין און אַרויסגעלאָפּן מיט דעם אין הויף אַריין. דאָרטן אין הויף איז שוין יענער גנב (גאַנעוו) ניט געווען און ער האָט שוין רואיק געקאַנט מאַכן אַ תּכלית (טאַכ-לעס) פּונעם לעבער.

אָבער ס'לאַזט אים ניט רוען וואָוויקן. ס'ציט אים צוריק אין הויז אַריין. ער וויל זען, וואָס ס'טוט זיך דאָרטן אין שטוב. אפשר (עפשער) איז שוין יענער אַוועקגעגאַנגען.

ער קומט אריין אין הויז אריין — דער גנב (גאנעו) איז נאך ניט אוועקגע-
גאנגען. נאך אלץ דאָ. שטייט וואוויק מיט אַ פאַרריסן וויידעלע און קוקט אויף
יענעם. שטייט יענער דאָרטן אויך מיט אַ פאַרריסן וויידעלע און קוקט אויף וואַ-
וויקן. אזוי אַ שטיק צייט, ווי — פלוצלונג, דער שוואַרצער קאַטער מיט די גע-
לע אויגן האָט זיך אַריינגעגנבעט אין צימער. אַבראַמטשיק האָט מען גערופן
דעם שוואַרצן קאַטער אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו. אַבראַמטשיק און וואוויק זיינען
זיך די פלוטיקסטע שונאים (סאַנים). ווען מען באַגעגנט זיך, שלאָגט מען זיך
ביז טויט. נו, נו, איז איצט געוואָרן אַ גרויסע מלחמה (מילכאַמע). וואוויק האָט
זיך אַ וואַרף געטאַן אויפן שוואַרצן יונגערמאַנטשיק מיט אַזאַ כעס, אַזש צו דער-
הרגענען (דערהאַרגענען) יענעם. ער טוט אַבער אַ קוק, דאָס פרעמדע הינטע-
לע האָט זיך אויך אַ וואַרף געטאַן אויפן קאַטער מיט אַזאַ כעס, אַזש צו דערהרג-
ענען יענעם. איז דאָס וואוויקן זייער געפּעלן געוואָרן. ס'איז שוין אויסגעקומען,
אַז יענער גאַר איז אַ גוטער חבר (כאַווער) און העלפט אים אַרויס אין אַ צרה
(צאַרע).

הכלל, וואוויק מיט פאַראייניקטע כוחות (קויכעס) האָט שוין געפירט די
מלחמה (מילכאַמע) מיטן קאַטער אזוי לאַנג, ביז מען האָט אים פאַרטריבן פון
הויז.

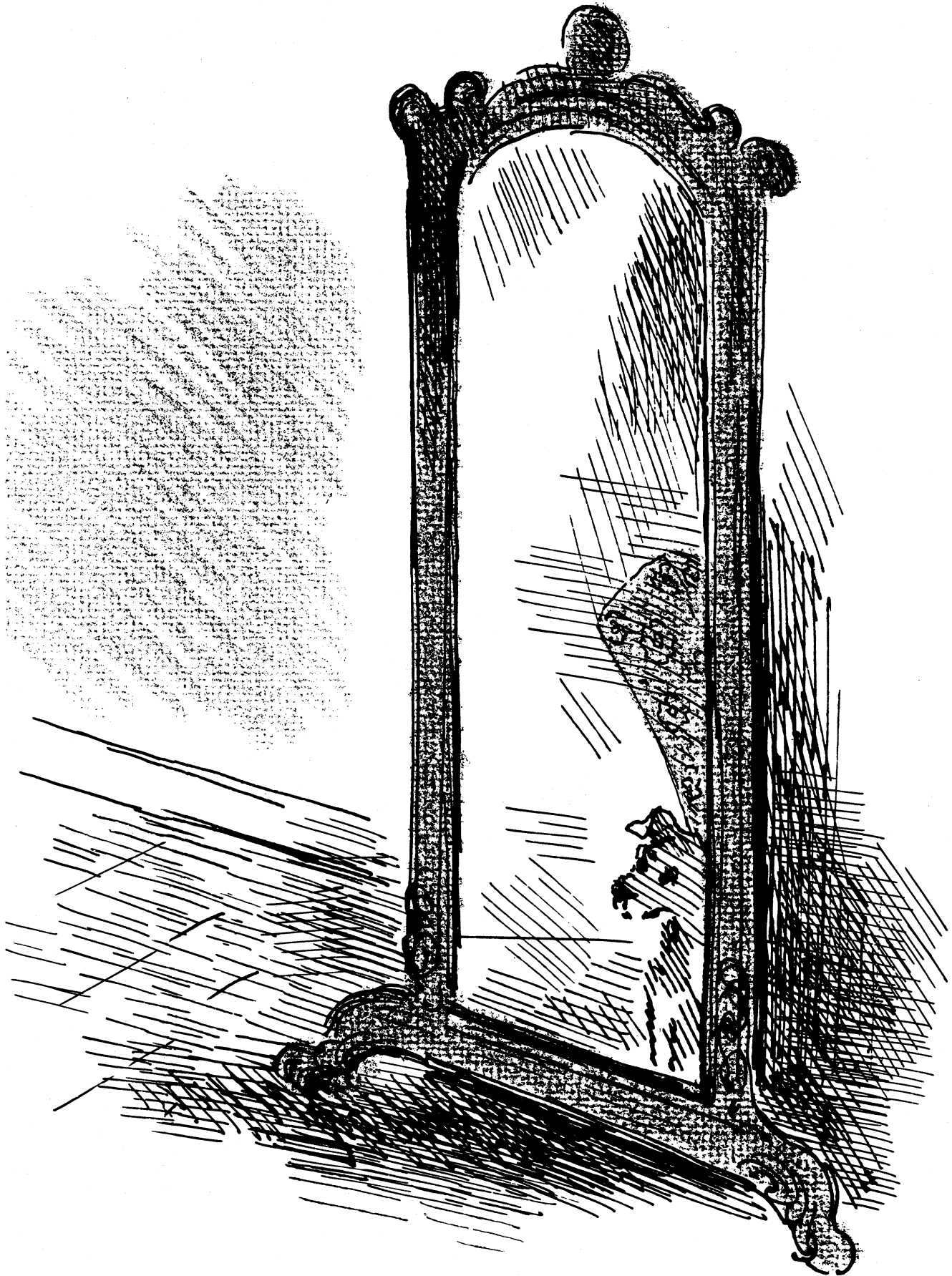
— האָוו, האָוו — לויפט וואוויק צו צום שפיגל און האַווקעט מיט גוטן. דאָס
האָט ער געמיינט צו זאָגן: אַ דאַנק חבר (כאַווער) און פריינט, וואָס דו האָסט מיר
געהאַלפן באַזיגן דעם שונא (סוינע).

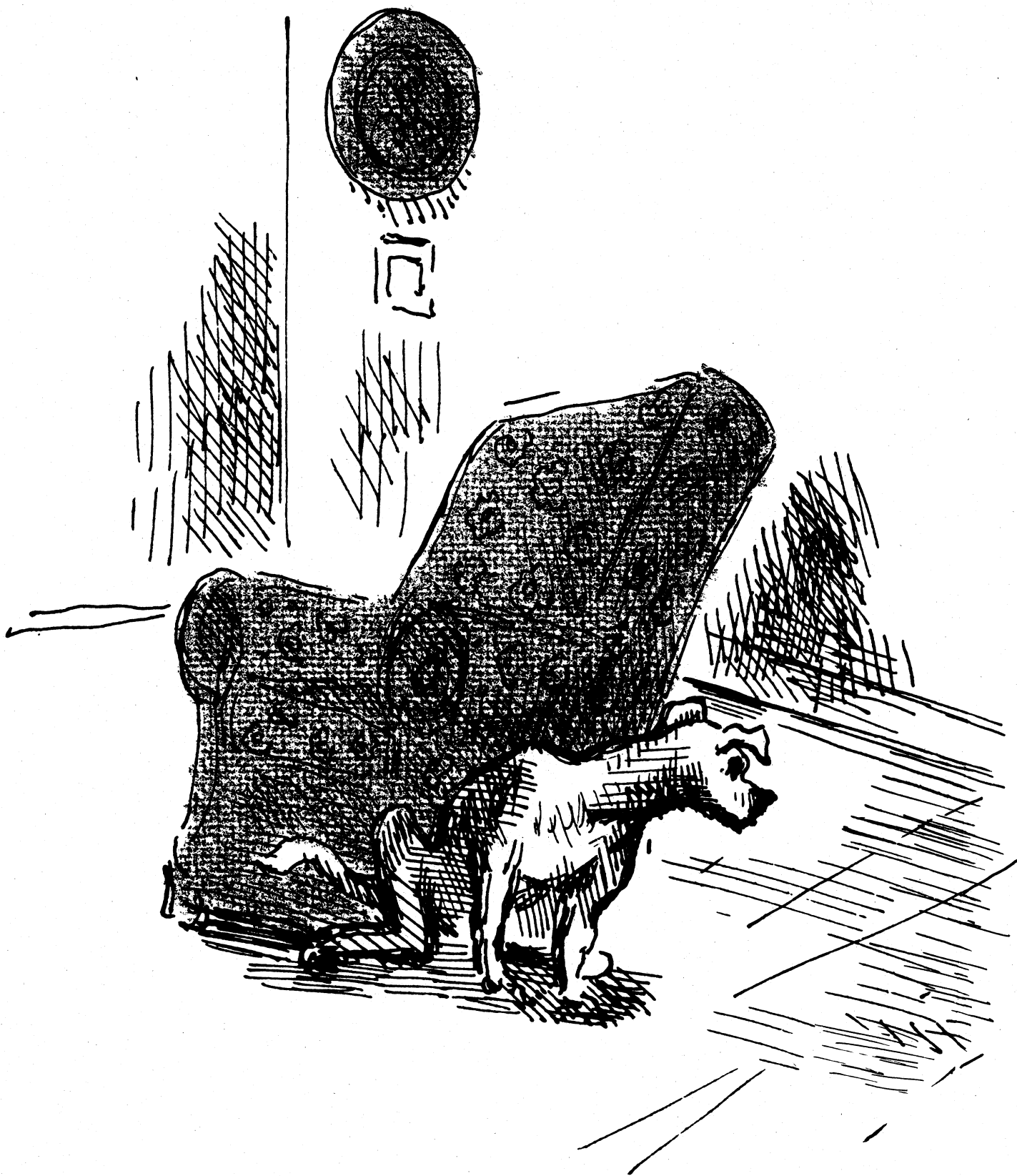
— האָוו, האָוו — לויפט יענער אין שפיגל אויך צו און האַווקעט מיט גוטן,
און מיינט צו זאָגן כמעט (קימאַט) דאָס זעלבע.

און פון דעמאָלט אָן איז שוין וואוויק מיט יענעם הינטעלע אין שפיגל גע-
וואָרן גרויסע גוטע פריינט. און יענער אין שפיגל איז טאַקע באמת (בעעמעס)
געווען זייער אַ גוטער פריינט וואוויקן. אַז וואוויק איז געווען פריילעך, איז יע-
נער אויך געווען פריילעך. אַז וואוויקן איז געווען אומעטיק, איז יענעם אויך
געווען אומעטיק. אַז וואוויק איז געווען קראַנק און געמוזט ליגן אין אויסגע-
בעטן קעסטל, איז יענער אויך געווען קראַנק און געלעגן אין אויסגעבעטן
קעסטל.

אַזאַ איבערגעגעבענעם און געטרייען חבר, האָט וואוויק אויף זיין לעבן ניט

געזען. די איינציקע זאך, וואָס ער האָט אים קיינמאָל ניט געקאָנט אַנרירן, קיינ-
מאָל ניט געקאָנט אים אַ שמעק טאָן, אַדער אַ לעק טאָן. אַזוי שטאַרק געבענקט
אַ שמעק טאָן און אַ לעק טאָן זיין גוטן חבר (כאַווער), אַז ס'חיות (ס'כאַיעס) איז
אים אַזש אויסגעגאַנגען.

איינמאָל אין שלאָף האָט זיך וואָויקן געחלומט (געכאַלעמט), אַז דאָס הינ-
טעלע איז אַרויסגעגאַנגען פון שפיגל און זיך געזעצט לעבן אים, האָט אים וואָ-
וויק אַ לעק געטאָן, און יענער האָט אים צוריק אַ לעק געטאָן. דערנאָכדעם זיי-
נען זיי ביידע אַרויסגעלאָפן אינדרויסן און זיך געיאָגט איינער נאָכן אַנדערן, און
זיך געביסן איינער דעם אַנדערן אין די וויידעלעך.

אַזוי האָבן זיי זיך געשפּילט און געשפּילט און וואָויק איז געווען אַזוי גליק-
לעך. אָבער ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפט און דערזען דעם חבר זיינעם צוריק
אַ פאַרשפאַרטן אין שפיגל, האָט אים אַזוי באַנג געטאָן. אַי, ווען וואָויק קאָן
עפעס טאָן אַזאַ זאָך און אים אַרויסנעמען פון דאַרטן. אים אַרויספירן אינדרויסן,
און אים ווייזן דעם שיינעם ליכטיקן אינדרויסן.

אַי, אַי, ער קאָן עפעס ניט פאַרשטיין דאָס לעבן. ווען ער טרעפט כאַטש
אַמאָל אַן אַ הונט אַ גרויסן חכם (כאַכעם), וואָס זאָל אים געבן צו פאַרשטיין דאָס
לעבן. האָט ער נאָך אַזאַ הונט אַ גרויסן חכם ניט באַגעגנט, און קיינער קאָן אים
שוין ניט פאַרענטפערן די מעשה מיט זיין חבר, וואָס קאָן שוין קיינמאָל נישט
אַרויסגיין פון שפיגל . . .

וואלדיק ליב אלטאמאל קיין פאסטבל

וואס איז ניטאָ קיין מזל (מאָזל) — גיי שריי חי וקים (כאָי וועקאָיעם). עפעס ווי יעדער איינער וואָלט זיך אָנגערעדט מען זאָל אים שלעכטס טאָן. וואָס וואָלט מענטשן געאַרט, וואָס ער, וואָוויק, האָט זיך אַזאַ געטרייען חבר. ניין, דאַרף מען קומען און אים צונעמען.
ס'איז געווען אַזוי:

דער גרויסער שפיגל, וואָס שמואליק האָט געקויפט פאַר ביראָן איז געווען אויף אויסצוצאָלן. איר ווייסט דאָך, ווי אַזוי מען טוט דאָס? דער ניט-רייכער מענטש קומט אין קראָם און זאָגט:

— איך וויל ביי אייך קויפן אַ שפיגל.

— מיטן גרעסטן פאַרגעניגן — מאַכט דער קרעמער — פופציק דאָלער קאָסט דאָס.

— פופציק דאָלער האָב איך ניט — זאָגט דער ניט-רייכער קונה (קוינע) — גיט מיר אויף אויסצוצאָלן.

— מהיכאָ תיתא (מעכעטעיסע) — זאָגט דער קרעמער — צאָל מיר אויס איין דאָלער אַ וואָך. דערפאַר אָבער וועט דיך שוין דער שפיגל קאָסטן דריי און פופציק דאָלער. דריי דאָלער פאַר פראַצענט.

— גוט — מאַכט יענער — זאָל זיין דריי און פופציק דאָלער. אַבי אויף אויסצוצאָלן.

איז אַז ווען ס'איז געווען אַרבעט אין שאַפּ האָט ער זיך נישט געזאָרגט שמואליק. איז אָבער געקומען אַ צייט, ווען ער האָט זיך יאָ אָנגעהויבן צו זאָרגן, שמואליק. סלעק-צייט רופט מען דאָס. ניטאָ קיין אַרבעט און מען פאַרדינט ניט. און אַז מען פאַרדינט ניט, קאָן מען שוין ניט צאָלן יעדע וואָך פאַרן שפיגל. איז געקומען דער קרעמער מיט צוויי שטאַרקע מענער און אים אַרויסגע-נומען. מאָלט אייך, אַז אַזוי לייכט איז ניט אָנגעקומען דעם קרעמער מיט די

צוויי שטאַרקע מענער אים אַרויסצונעמען. וואָוויק האָט געמאַכט אַזוינע גע-
וואַלדן, אַקוראַט ווי די וועלט קערט זיך איבער. געשפרונגען אין דער לופטן,
געביסן אין די פיס און אין די הענט. מען האָט אים געמוזט פאַרשליסן אין
צווייטן אַלקער.

דערנאָכדעם, אַבער, ווען מען האָט אים אַרויסגעלאָזט פון אַלקער און ער
האָט דערזען זיין גרויסן בראַך, האָט ער געוויינט ווי אַ קליין קינד. וויי, האָט
ער געוויינט. זיך גאַרניט געקאַנט טרייסטן.

ניטאַ מערער זיין חבר (כאַווער) און די זון שיינט שוין ניט פאַר אים. וואָס
וועט ער טאָן, וואָוויק? ווי אַזוי וועט ער שוין קאַנען לעבן אויף דער וועלט.

אַבער מען לעבט. איר זעט דאָך. אַוועק אַזוי אַ חודש (כּוידעש) און וואָוויק
לעבט. אמת (עמעס) טאַקע, ווען ער קומט אַריין אין צימער, וואו דער גרויסער
שפיגל איז געשטאַנען, ווערט אים אַ לאַך אין האַרצן. אַבער דאָס לעבן גייט אָן.

איינמאָל אין אַ שבת (שאַבעס) בייטאָג רופט זיך אָן ביראַ צו שמואליקן:
— לאַמיר פאַרן קיין פלעטבוש, געוואירע ווערן, וואָס מיין חברטע (כאַ-
ווערטע) שיינדל מאַכט.

— לאַמיר — ענטפערט שמואליק.

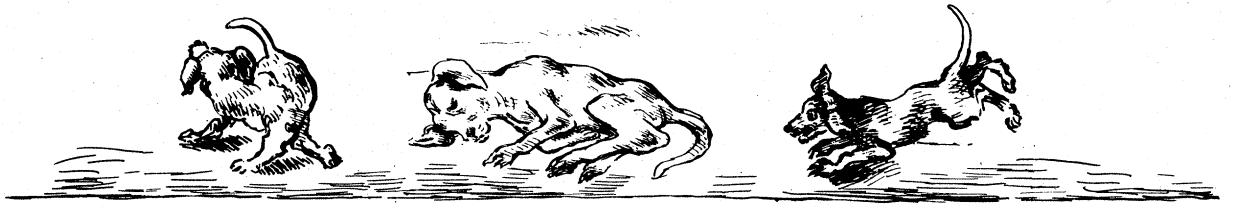
נו, נעמט מען פריידלעך, נעמט מען וואָוויקן, און מען לאָזט זיך פאַרן קיין
פלעטבוש. אויף אַ געלן טראַמוויי לאָזט מען זיך פאַרן. ס'געדויערט אַזוי אַרום
אַ האַלבע שעה (שאַ) מיטן טראַמוויי, ביז מען קומט אָן קיין פלעטבוש.

האָט זיך די חברטע (כאַווערטע) שיינדל זייער שטאַרק דערפרייט מיט בי-
ראָן, און אויך מיט איר מאַן שמואליקן, און אויך מיט איר טעכטערל פריידעלעך,
און אויך מיט איר הינטעלע וואָוויקן.

שיינדל האָט זיי אַלעמען אַריינגענומען אין גאַסט-צימער. אַ שיינער גאַסט-
צימער דאַרטן מיט בלויע ווענט, מיט אַ גרינעם טעפּיך (קאַרפעט), מיט אַ ברוי-
נעם טיש, און מיט געלע בענקלעך.

מען איז געזעסן ביים ברוינעם טיש, גערעדט צווישן זיך, געקנאַקט ניסלעך
און פאַרטרונקען מיט וויין.

וואָוויק, אַז ער קומט דאָס ערשטע מאָל אין אַ פרעמד הויז, שעמט ער זיך
אַביסל. האָט ער זיך דאָ אויך געשעמט: ניט אַרומגעלאָפן איבערן הויז, ניט גע-
האַווקעט, נאָר געלעגן לעבן שמואליקס פיס און געקוקט.

שפעטער אביסל איז אים נמאס (נימעס) געוואָרן צו קוקן, און ער איז זיך מיטש (מעיאשעוו), און טוט זיך אַ שפּאַציר דורך איבערן הויז. זאָל ער זען, ווי אזוי ס'קוקט אויס שיינדלס הויז.

גייט ער אַריין אין קיך — טוט אַ קוק, טוט אַ שמעק און — גאַרניט. אַ קיך, ווי אַלע קיכן.

גייט ער אַריין אין וואַש-צימער — טוט אַ קוק, טוט אַ שמעק און — גאַרניט. אַ וואַש-צימער, ווי אַלע וואַש-צימערן.

גייט ער אַבער אַריין אין שלאַף-צימער — וויי, וויי, דאָס האַרץ איז אים שיר ניט אַרויסגעשפרונגען פון פרייד. ער האָט דאָך דערזען זיין חבר (כאַווער). דעם פאַרלוירענעם חבר זיינעם האָט ער דערזען.

דער פאַרלוירענער חבר זיינער דאַרטן אין גרויסן שפיגל האָט זיך אויך שטאַרק דערפרייט. און ביידע זיינען געשפרונגען איינער קעגן אַנדערן. און ביי-דע האַפּן זיך געוואַלט קושן, און זיך ניט געקאַנט קושן. און ביידע האַפּן גע-וויינט פון פאַרגעניגן. פאַרקנייטשט די אייגלעך, אַרויסגעשטעלט די צינגלעך און געוויינט.

ער האָט זיך שוין גוט אַנגעשפּילט וואָויק דאַרטן מיט אים. באַוויזן פאַרן חבר אַלע זיינע שטיקעלעך און קונצעלעך, און יענער דער חבר, האָט באַוויזן פאַר וואָויקן אויך אַלע זיינע שטיקעלעך און קונצעלעך. און זיי ביידע איז שוין געווען אמת (עמעס) פריילעך.

אַבער ניט לאַנג האָט געדויערט זייער פרייד. מען דאַרף זיך צעשיידן. שמואליק, ביראַ און פריידעלע לאַזן זיך שוין אַהיים. מוז שוין אויך וואָויק, נע-בעך, גיין אַהיים.

און דאָ אין דער היים, און ער קאַן זיך קיין אַרט ניט געפינען. עסט ער — פילט ער ניט קיין טעם (טאַם) אין עסן. שלאַפט ער — פילט ער ניט קיין טעם אין שלאַפן. וואָס ער טוט און ס'איז ניט דאָס.

איז ער זיך מיטש (מעיאשעוו) וואָויק, איינמאַל אין אַ מיטוואַך בייטאַג, און לאַזט זיך אַוועק קיין פלעטבוש צופוס. דאַרף איך אייך שוין ניט דערציילן, ווי דאָס האַרץ האָט אים געציטערט.

אַבער ווי אזוי האָט ער געטראַפּן דעם וועג צו שיינדלס הויז איז געווען אַ וואונדער. וואָויק אַליין האָט זיך אויך געוואונדערט.

שיינדל האָט אים, פאַרשטייט זיך, אַריינגעלאָזט אין הויז. ס'איז דאָך איר
 חברטע (כאַווערטע) ביראַס הינטעלע. פאַרוואָס זאָל זי אים ניט אַריינלאָזן אין
 הויז?

זעט זי, ווי דאָס הינטעלע לאָזט זיך גלייך אין שלאָף-צימער, און ווי ער האַווקעט
 פריילעך אַנטקעגן שפיגל, און ווי ער שפּרינגט און דרייט זיך און קאַטשעט זיך
 איבערן טעפּיך.

איז ער געקומען פון אַזוי ווייט זיך שפּילן מיטן שפיגל? וואונדערט זיך
 שיינדל און לאַכט. זי האָט דערציילט וועגן דעם די שכנות (שכיינעס) פון איר
 הויז, און יענע האָבן אויך געלאַכט.

שפעטער מיט אַ פאַר טעג איז וואַוויק ווידער געקומען, און געהאַלטן דער-
 נאַכדעם אין איין קומען, און קומען. האָט שוין גאַנץ פּלעטפּוש געלאַכט. אַזוי
 געלאַכט, אַז מען האָט זיך אַזש געהאַלטן ביי די זייטן פון געלעכטער.

אַרט שוין ניט וואַוויקן וואָס מען לאַכט פון אים. וואָס ווייסן דען די מענטשן
 ווי שטאַרק ער בענקט נאָכן חבר, וואָס זיצט פאַרשפאַרט אין שיינדלס שפיגל?
 וואָס ווייסן דען די מענטשן וואָס פאַר אַ געטרייער חבר יענער איז? ווי שטאַרק
 ער דערפרייט זיך מיט אים, מיט וואַוויקן. ווי ער לויפט זיך גלייך קושן, אַרומ-
 נעמען, און זיך לעקן. זאָל מען לאַכן, זאָל מען . . .

וואוויק אלן די ראיאן

פיר מואליק האָט איינמאַל געבראַכט אין הויז אַזאַ שיין ברוין קעסטעלע מיט דראַטן צוגעטשעפעט צו דעם, און מיט אַזאַ זילבערנעם ציפער-בלאַט פונ-פאַרנט.

— ס'איז אַ ראַדיאַ, וואוויק — מאַכט צו אים ביראַ און פרייט זיך שטאַרק. פאַכעט וואוויק מיטן וויידעלע, און פינטלט מיט די אייגעלעך. אַז וואוויק פאַרשטייט ניט וואָס מען רעדט צו אים, און וויל זיך מאַכן, אַז ער פאַרשטייט יא, פאַכעט ער מיטן וויידעלע און פינטלט מיט די אייגעלעך. ווייל וואָס ווייסט ער וואָס אַ ראַדיאַ איז? אַ קעסטעלע, ווי אַלע קעסטעלעך. אָבער אַז שמואליק פרייט זיך, ביראַ פרייט זיך, פריידעלע פרייט זיך, פרייט זיך שוין אויך וואוויק.

די מעשה (מייסע) איז, וואָס ביראַ האָט שוין לאַנג געוואַלט האַפן אַ ראַדיאַ אין הויז. און דאָ איז שוין אַנגעקומען אַ סך אַרבעט אין שאַפ, און שמואליק האָט שוין פאַרדינט געלט, האָט ער געקויפט אַ ראַדיאַ ביראַן צו איר געבורטסאָג. האָט ביראַ אַ קוש געטאַן איר מאַן שמואליקן דערפאַר, אַ קוש געטאַן איר טעכ-טערל פריידעלען, אַ קוש געטאַן אויך איר הינטעלע וואוויק.

געפעלט וואוויקן, וואָס מען קושט אים, און ער מאַכט פון פרייד: הי, הי, הי. צעלאַכן זיך שמואליק, ביראַ און פריידעלע. מחמת (מאַכמעס) ס'הינטעלע קוקט אויס זייער נאַריש ווען ס'מאַכט: הי, הי, הי. ציט זיך בשעת-מעשה (בעשאַס-מייסע) אויס אויפן דיל, שטרעקט אויס דאָס העלדזל, פאַטשט מיטן וויידעלע איבערן קאַרפעט, גראַבלט מיט די פיסעלעך, פאַרמאַכט די אייגעלעך, און לאַזט אַרויס קליינע קוויטשעקלעך. קוויטשעקלעך פון פאַרגעניגן.

דערווייל נעמט זיך שמואליק איינריכטן די ראַדיאַ. אויסגעזוכט אַ גוט אַרט פאַר איר. אויפן קליינעם טישעלע, וואָס שטייט אין ווינקל. דערנאַכדעם האָט ער גענומען די דראַטן, זיי אַיינגעשטעלט אין דעם סאַקעט, וואָס שטעקט אין דער

וואנט. דערנאכדעם האָט ער אַ דריי געטאָן אַ שרייפעלע אין קעסטעלע, האָט זיך אָנגעצונדן דער גאַנצער ציפער-בלאַט. דערנאָכדעם האָט געדויערט אַבי-סעל און פּלוצלונג . . . וואָויק ווערט בייז. בורטשעט מיטן בייכעלע. שאַרפט די ציינדלעך און איז גרייט צו בייסן. דאָס האָט אָנגעהויבן אַרויסצוקומען אַ פרעמד קול פון דער ראַדיאָ. אַ קול פון אַ מאַן.

לאַכט שמואליק. לאַכט ביראַ. לאַכט פריידעלע. זעט וואָויק, אַז מען לאַכט, פאַרשטייט ער שוין, אַז ער האָט זיך דאָ געמאַכט צום נאַרן. שטייט ער און קוקט מיט גרויסע אויגן און הייבט דאָ ניט אָן צו פאַרשטיין: וואָס טוט זיך דאָ? אַ פּרעמד-דער מענטש רעדט און קיינעם אַרט גאַרניט. און וואו איז, ער, דער פּרעמדער מענטש? וואו ערגעץ געפינט ער זיך? און פאַרוואָס שמעקט ניט דער פּרעמדער מענטש?

עפעס איז דאָ ניט גלאַט טראַכט וואָויק ביי זיך. טרעט אָפּ עטלעכע שפּאַן אויף צוריק פון אַט דעם משוגענעם קעסטעלע מיטן ליכטיקן ציפער-בלאַט. בלייבט שטיין פונדערווייטנס און האַלט דאָס קעפל אָן אַ זייט.

פלוצלונג הערט אויף דאָס פּרעמד קול צו ריידן אין קעסטעלע און מוזיק הייבט אָן צו שפּילן. און מוזיק איז אַזאַ זאַך, וואָס דאָס הינטעלע קאַן גאַרנישט פאַרשטיין. עפעס הייבט אים גלייך אָן ווי צו טאָן אין בייכעלע, ווען ער הערט מוזיק. פאַררייסט ער דאָס קעפל צו דער סטעליע און וואַיעט. אַזוי רחמנותדיק (ראַכמאַנעסדיק) וואַיעט ער.

— ס'איז בעטהאַוון, וואָויקל — מאַכט צו אים ביראַ מיט גוטן — די ניינטע סימפּאָניע פון בעטהאַוון.

וואָס ווייסט דאָס הינטעלע ווער בעטהאַוון איז? און וואָס ווייסט ער וואָס די ניינטע סימפּאָניע מיינט? ער ווייסט נאַר, ווי עפעס קליינטשיקע שפּילקעלעך וואַלטן געלאָפּן איבער זיין הויט, און ס'שטעכט.

זעט מען, ווי ער וואַיעט נאָך אַליץ, נעמט שמואליק און שיקט אים אַרויס פון צימער, הייסט אים פאַרבלייבן איז קיך און זאָל ער נישט שטערן, ווען ס'שפּילט אַזאַ שיינע מוזיק פון בעטהאַוון.

פאַרשטופט זיך וואָויק אין ווינקעלע לעבן אייז-קאַסטן. פאַרמאַכט די איי-געלעך, ליגט דאָרט און מאַכט זיך כלומרשט (קלוימערשט), אַז ער הערט ניט די מוזיק. אָבער ער הערט יאָ, און ס'איז אים זייער ניט גוט. אַז ער קאַן ניט פאַר-ליידן קיין מוזיק. קיין שום מוזיק.

שפּעטער אַביסל הערט אויף די מוזיק און אַ פּרעמד קול הייבט אָן ווידער צו ריידן. טראַכט זיך ס'הינטעלע, ס'איז שוין גוט, וואָס אַ פּרעמד קול רעדט, אַבי די מוזיק האָט אויפגעהערט.

פלוצלונג אָבער — ער שפּרינגט אויף מיט גרויס דערשרעק. עמיצער שרייט דאָרטן בייז. זייער בייז. אַ סך מענטשן שרייען בייז. אַקוראַט ווי מען וויל עמיצן שלעכטס טאָן אַזוי שרייט מען דאָרטן. אפשר וויל מען דאָרטן שלעכטס טאָן

שמואליקן, ביראָן און פריידעלען? ניין, ער וועט ניט דערלאָזן. לויפט ער אַרײַן אין צווייטן צימער ראַטעווען זיינע פריינט, ווי ער טוט אַ קוק — זיי לאַכן גאַר. אַלע דריי לאַכן: סאַי שמואליק, סאַי ביראַ, סאַי פריידעלע.

וויל שוין וואָוויק זיך באַרואיקן, ווי פלוצלונג מען שיסט — באַנג, קנאַק, טראַך, און מען שרייט: גע—וואַ—אַ—ל—ד, גע—וואַ—אַ—ל—ד.

דאָ האָט זיך אין דער ראַדיאַ אָפגעשפילט אַ מעשה צווישן רויבער און דע-טעקטיווס און מען האָט געשאַסן איינער אויפן אַנדערן.

אַבער וואָס ווייסט וואָוויק? ער ווייסט שוין גאַרניט, אַזוי איז ער דערשראַקן. ער האָט שוין גאַרניט געוואוסט וואָס ס'טוט זיך מיט אים. אַנגעהויבן צו שפרינגען אין דער לופטן. דערנאָכדעם זיך געדרייט אַרום און אַרום, גיך, גיך, און זיי-נע אויגן זיינען איבערגעקערט פון פחד (פאַכעד).

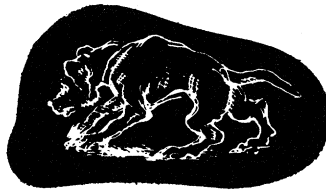
— פאַרדריי — שרייט ביראַ — זעסט ניט, ווי וואָוויק עקט זיך.

פאַרדרייט שמואליק אינגיכן די ראַדיאַ. אַבער דאָס הינטעלע קאָן נאָך ניט קומען צו זיך. ציטערט מיטן בייכעלע און וויינט.

— נו, שאַ, שאַ, וואָוויקל — גלעט אים ביראַ — מיר וועלן שוין ניט מערער שפילן אויף דער ראַדיאַ וועגן רויבער און דעטעקטיווס.

מען האָט שוין טאַקע ניט געשפילט מערער אויף דער ראַדיאַ וועגן רויבער און דעטעקטיווס. אַבער וואָוויק האָט די ערשטע צייט סאַי ווי סאַי מורא (מורע) געהאַט פאַר אַט דעם דאָזיקן קעסטעלע. אַפילו ווען ס'האַט געשוויגן.

שפעטער אַבער האָט ער זיך צוגעוואוינט צו דעם. ביסלעכווייז זיך צוגע-וואוינט. דערנאָכדעם איז ער אינגאַנצן געוואָרן אַ פאַרקאַכטער. מען האָט אים שוין גאַרניט געקאַנט אַפרייסן פון דער ראַדיאַ. געלעגן לעבן איר שעהן און שעהן, (שאַען) און רק (ראַק) זיך צוגעהערט, און רק הנאה (האַנאַע) געהאַט ...

אמן אייניט, אלז אללליק איז זייער א גרויסער חכם

פ י אזוי האָט וואָוויק געוואוסט, אז ביראָ גייט אויף סוטער עוועניו, האָט מען גארניט געקאָנט פאַרשטיין. אָבער שטענדיק ווען ביראָ האָט זיך געלאָזט אויף סוטער עוועניו איינקויפן זאָכן צום עסן, ווי ס'הינטעלע — גלייך נאָך איר. האָט ביראָ געדאַרפט גיין ניט אויף סוטער עוועניו, נאָר גאָר אויף פּיטקין עוועניו קויפן שך, אָדער קליידער, איז וואָוויק ניט נאָכגעגאַנגען. ס'האָט אים ניט אינטערעסירט.

האָט ביראָ געדאַרפט גיין אין דער לייברערי (ביבליאָטעק) נעמען אַ בוך, איז וואָוויק אויך ניט נאָכגעגאַנגען. ס'האָט אים אויך ניט אינטערעסירט. מען האָט דאָס איינמאַל איבערגערעדט ווען בערל דער אָפּערעיטאָר, מאַלי, רבקה און האַימי דער געלער, זיינען געווען צו גאַסט ביי שמואליקן. אַלע האָבן זיך געוואונדערט, וואָס וואָוויק טרעפט שטענדיק, ווען ביראָ דאַרף גיין אויף סו-טער עוועניו. די מאַמע מאַלי האָט זיך אָבער ניט געוואונדערט. זי האָט גע-זאָגט, אַז ס'איז מסתמא (מיסטאַמע) דערפאַר, וואָס ביראָ נעמט מיט דעם קאַשיק, ווען זי גייט אויף סוטער עוועניו, ווייסט שוין וואָוויק וואָס ס'מיינט. האָט ביראָ דעם צווייטן פרימאַרגן אוממיסטנע ניט מיטגענומען דעם קאַ-שיק, ווען זי איז געגאַנגען אויף סוטער עוועניו. זי טוט אַ קוק — אונדזער פאַר-שוין, וואָוויק, לאָזט זיך גלייך נאָך איר.

האָט ביראָ שפעטער אָפּגערופן איר שוויגער מאַלין אויפן טעלעפאָן, און איר דערציילט די מעשה (מייסע). האָט די שוויגער געענטפערט:
— ס'איז מסתמא (מיסטאַמע) דערפאַר, וואָס איידער דו גייסט אויף סוטער עוועניו, עפנסטו דעם אייז-קאַסטן און טוסט אַ קוק אינעווייניק. צי דו עפנסט די שאַפקעלעך און טוסט אויך אַ קוק אינעווייניק. דאָס ווילסטו אוודאי וויסן, וואָס פאַר אַ זאָכן ס'פעלן דיר אויס, כדי דו זאָלסט וויסן וואָס איינצוקויפן. זעט דאָס וואָוויק אַלצדינג צו, און ער ווייסט שוין.

— אמת, אמת (עמעס) — ענטפערט ביראָ — איך טו טאָקע אַזוי, איידער איך גיי איינקויפן.

האַט ביראָ דעם צווייטן פרימאַרגן אוממיסטנע ניט אויפגעעפנט דעם אייז-קאַסטן, אוממיסטנע ניט אויפגעעפנט די שאַפקעלעך, אוממיסטן ניט מיטגענו-מען דעם קאַשיק. זי טוט אַ קוק — דער פיינער בחור (באַכער) גייט איר נאָך. האַט זי ווידער אָפגערופן דער שוויגער אויפן טעלעפאָן, האַט איר יענע גע-ענטפערט:

— מסתמא (מיסטאַמע) טוסטו ניט אָן דיין נייעם מאַנטל, ווען דו גייסט אויף סוטער עוועניו. מסתמא טוסטו אָן דיין אַלטן מאַנטל.
— אמת, אמת (עמעס) — ענטפערט ביראָ — איך טו טאָקע ניט אָן דעם נייעם נאָר דעם אַלטן מאַנטל.

אויפן צווייטן פרימאַרגן נעמט ביראָ און עפנט ניט דעם אייז-קאַסטן, און עפנט אויך ניט די שאַפקעלעך, און נעמט אויך ניט מיט דעם קאַשיק, און טוט ניט אָן דעם אַלטן מאַנטל, נאָר דעם נייעם, לאַזט זיך אויף סוטער עוועניו, ווי דער חברה-מאַן (כעוורעמאַן) גלייך נאָך איר.

פאַרשטייט שוין ניט ביראָ, פאַרשטייט שוין ניט שמואליק, פאַרשטייט שוין ניט פריידעלעך, און אויך ניט מאַלי, ניט בערל, ניט האַימי דער געלער און נישט רבקה. מען מיינט אַז וואָוויק איז אַזאַ חכם (כאַכעם), וואָס קיין צווייטער צו אים איז שוין ניטאָ אויף דער וועלט.

— אָבער פונדעסטוועגן — זאָגט בערל דער אָפערעיטאָר — עפעס אַ סימן (סימען) האַט שוין דאָס וואָוויקל. אפשר (עפשער) דערפאַר, ווען דו גייסט אויף סוטער עוועניו, גייסטו בלויז אום פרימאַרגן.

— אמת, אמת — ענטפערט ביראָ — איך גיי טאָקע בלויז אום פרימאַרגן. נעמט ביראָ און גייט שוין ניט אום פרימאַרגן, נאָר זי וואַרט ביז ס'קומט דער בייטאָג. לאַזט זיך אַרויס אויף דער גאַס — ווי דער תכשיט (טאַכשעט) גלייך נאָך איר.

איז שוין די גאַנצע משפחה (מישפּאַכע) געוואַלדיק פאַרחידושט (פאַרכי-עדשט). מען קאָן דאָס גאַרניט פאַרשטייען. מען מיינט, אַז דאָס דאָזיקע הינטל איז עפעס אַ זשעני, אַ גאָון (גאַען).

איינמאָל, ווען בערל דער אָפערעיטאָר האַט ניט געאַרבעט. ס'איז ניט גע-ווען קיין אַרבעט ביי אים אין שאַפ, איז ער זיך אַביסל דורכגעפאַרן קיין ברוקלין אויף סאַראַטאַגאָ עוועניו. געקומען אין הויז אַריין, געזאָגט: העלאָ צו זיין שנור ביראָן, געזאָגט העלאָ צו זיין אייניקל פריידעלעך, געזאָגט העלאָ אויך צו וואָ-וויקן. (שמואליק איז ניט געווען אינדערהיים, געווען ביי דער אַרבעט.) זיך אַני-דערגעזעצט שמועסן אַביסל מיט זיין שנור ביראָן, און זיך שפילן מיט זיין אייני-קעל פריידעלעך. ביי בערלען אין די אויגן איז קיין שענערע שנור, ווי ביראָ, און קיין בעסער אייניקל, ווי פריידעלעך, גאַרניטאָ אויף דער וועלט.

שפעטער איז אויך שמואליק אָנגעקומען. און פֿאַרשטייט זיך זייער דער-
פרייט מיט זיין טאַטן בערל.
דערווייל האָט ביראַ געדאַרפט גיין אין לייברערי (ביבליאָטעק) אַרויסנעמען
אַ בוך צום לייענען. רופט זי זיך אָן צו איר שווער:
— איר וועט מיר מוחל (מויכל) זיין, איך דאַרף גיין אין דער ביבליאָטעק
אַרויסנעמען אַ נייעם בוך צום לייענען.
— אוודאי (אָוואַדע) וועל איך דיר מוחל זיין — רופט זיך אָן בערל און איז
בייז, ווי זיין שטייגער איז — פֿאַרוואָס זאָלן מיר דיר ניט מוחל זיין.
טוט אָן ביראַ איר נייעם מאַנטל. נעמט אַרויס פֿון שופלאַד איר חתונה- (כאַ-
סענע) רינג. טוט דאָס אַרויף אויף איר ווייז-פינגער און לאָזט זיך אַרויסגיין.
בערל דער אָפּערעיטאָר קוקט אויף וואָוויקן צו זען, וואָס יענער טוט. יע-
נער ליגט זיך מיטן פנים אויף די פֿאָדערשטע לאַפעס, קוקט זיך אויך צו, וואָס
ביראַ טוט, און רירט זיך ניט פֿון אַרט, ווען יענע פֿאַרלאָזט דאָס הויז. אַז ביראַ
גיט ניט אויף סוטער עוועניו, נאָר אין דער לייברערי, וואָס זשע אַרט דאָס אים?
שפעטער ווען ביראַ איז געקומען צוריק פֿון דער לייברערי, פֿרעגט זי בערל
אַזאַ פֿראַגע:
— זאָג מיר נאָר שנור-לעבן — ווען דו גייסט אויף סוטער עוועניו איינ-
קויפֿן זאַכן צום עסן, טוסטו אויך אָן אויף דיין פינגער דעם חתונה- (כאַסענע)
רינג?
— ניין — ענטפֿערט ביראַ — ווען איך גיי אויף סוטער עוועניו איינקויפֿן
זאַכן צום עסן, טו איך ניט אויף מיין פינגער דעם חתונה-רינג. בלויז ווען איך
גיי אויף פיטקין עוועניו, אָדער אין דער לייברערי, אָדער ווען איך פֿאַר צו גאַסט,
אָדער ווען איך לאָז זיך מיט שמואליקן אין טעאַטער, דעמאָלט טו איך אָן אויף
מיין פינגער דעם חתונה-רינג.
— אַט דאָס איז דאָס — רופט אויס בערל און טוט זיך אַ שטעל אויף פֿון
בענקל — דער חתונה-רינג, דאָס איז שוין דער סימן (סימען) ביי וואָוויקן.
— ס'קאָן ניט זיין! — שרייט אויס ביראַ.
— ס'קאָן שוין יאָ זיין — ענטפֿערט אָפּ בערל.
— אפשר זענט איר גערעכט — מאַכט ביראַ — מיר וועלן זען מאַרגן.
אויף מאַרגן, ווי בערל זיצט זיך אַזוי אין די בראַנקס ביי זיך אין הויז, און
שמועסט זיך מיט זיין ווייב מאַלין, ווי פֿלוצלונג דער טעלעפֿאָן צעקלינגט זיך
זייער שטאַרק.
לויפט מאַלי צו, כאַפט דאָס טרייבל, הערט זיך צו אַביסל, און מיט אַמאָל, ווי
זי צעלאַכט זיך אַזוי שטאַרק, אַז איר מאַן בערל דערשרעקט זיך אַזש.
— אַ כּפּרה (קאַפּאַרע) וואָס לאַכסטו — ביזערט זיך בערל.
— הער, וואָס ביראַ דערציילט, וועסטו אויך לאַכן.
גיט אים מאַלי איבער דאָס טרייבל, בערל הערט זיך צו אַ ווייל, און פֿלוצ-

לונג צעלאכט ער זיך אויך.

די מעשה (מייסע) איז, וואָס בערל דער אָפּערעיטאָר איז טאַקע געווען גע-
רעכט. דער חתונה-רינג איז געווען דער סימן (סימען) ביי וואָויקן. זי, ביראַ,
האַט היינט אָנגעטאָן דעם חתונה-רינג, ווען זי האָט זיך געלאָזט גיין אויף סוטער
עוועניו, איינקויפן זאַכן צום עסן, איז שוין וואָויק ניט נאַכגעלאָפן.
אַבער וואָס בערל און מאַלי האָבן אַזוי שטאַרק געלאַכט, וואָס וואָויק איז
געווען מסוכן (מעסוקן) אין כעס (קאַאַס), ווען ביראַ איז צוריקגעקומען פון סו-
טער עוועניו מיט פּעקלעך שפייז. ער האָט אַזוי בייז געהאַווקעט אויף איר, אַז
ס'איז געווען אַ סכנות (סאַקאַנעס).

שפּעטער האָט מען דאָס דערציילט רבקהן. און רבקה האָט דאָס דערציילט
האַימי דעם געלן, און האַימי דער געלער האָט דאָס דערציילט אַנדערע מענטשן
איבר דער בראַנקס. האָט שוין גאַנץ בראַנקס געלאַכט און געלאַכט.

וואוויק ווארט א טראסער

וואוויק ווארט געגאנגען אויף סוטער עוועניו אליין אן ביראן. ער ווייסט דען
 ניט, וואו סוטער עוועניו איז? איז אבער די מעשה (מייסע), וואס דארטן
 אויף סוטער עוועניו האט ער געהאט שונאים (סאנים). געפערלעכע שונאים.
 שונא (סוינע) נומער איינס אויף סוטער עוועניו איז געווען שמערל דער קצב
 (קאצעף). זייער א בייזער ייד. ס'הייסט צו מענטשן איז ער גראדע ניט געווען
 בייז, נאר צו הינט. באזונדערס צו וואוויקן.
 — אוועק, דו, פרעסער, — פלעגט גלייך שמערל קצב ארויסלויפן פון זיין
 יאטקע מיטן שטעקן, ווי נאר ער האט דערזען וואוויקן.
 און א שטעקן האט וואוויק מסוכן (מעסוקן) פיינט. א שטעקן איז גארנישט
 קיין גוטע זאך. פון א שטעקן, ווייסט ער, דארף מען זיך האלטן שטענדיק פונ-
 דערווייטנס, גאר פונדערווייטנס.
 שונא (סוינע) נומער צוויי איז געווען יעשיקע דער הינקנדיקער פון דער
 דעליקאטעסן קראם. יעשיקע דער הינקנדיקער פלעגט אנדערש טאן. דוקא
 (דאווקע) מיט גוטן אזוי קלאמפערשט.
 — אט גייט אונדזער גרויסער העלד — פלעגט ער מאכן מיט א זיס קול —
 קום אריין וואוויק, קום אריין, הארץ מיינס.
 און שטענדיק פלעגט וואוויק פארגעסן, אז מען טאר נישט אריינגיין. ער
 ווייסט דאך פון פריער, אז ס'איז בלויז א פארנארעריי. אבער די זיסע רייד האבן
 אים שטענדיק גענומען. ווי באלד אבער ער פלעגט אריינגיין אינעווייניק, האט
 יעשיקע דער הינקנדיקער תיכף (טייקעף) א כאפ געטאן די בייטש און א שמיר
 געטאן דעם הינטל איבערן קעפל.
 ער האט געהאט א בייטש מיט זיך, יעשיקע, אין דער דעליקאטעסן קראם.

די בייטש האָט ער געהאַלטן אין קראָם אויף צו טרייבן די פליגן. האָט ער שוין מיט דער זעלביקער בייטש אויך מכבד (מעכאַבעד) געווען וואַוויקן. שונא (סוינע) נומער דריי איז געווען פייוול פון דער שפייז-קראָם (גראַסע-רי). ניט אַזאַ געפערלעכער שונא, אָבער פאַרט אַ שונא. ער פלעגט אים, וואַ-וויקן, וואַרפן קאַסטנס אין קאַפ אַריין, אַז ער האָט אים דערזען. האָבן די קאַס-טענס אים קיינמאַל ניט געטראָפן, מחמת (מאַכמעס) ער האָט זיך געהיט, וואַוויק. פלעגט שטענדיק אַ לויף טאַן אָן אַ זייט. אָבער פאַרט איז ניט צום האַרצן, אַז מען וואַרפט דיר קאַסטנס אין קאַפ אַריין.

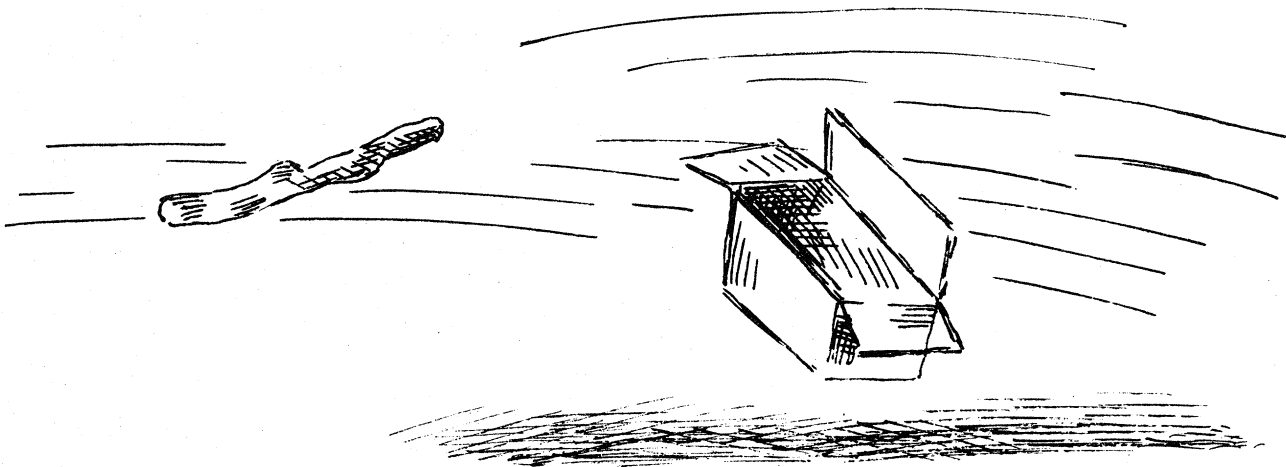
איז ווי איר זעט, האָט וואַוויק איינער אַליין ניט געקאַנט גיין אויף סוטער עוועניו, צוליב די דאָזיקע שונאים (סאַנים). ווען ער איז אָבער געגאַנגען מיט ביראַן, האָט אים שוין קיינער ניט געטשעפעט. אַלע האָבן זיך אַזוי וואויל גע-גריסט מיט אים.

— העלאָו, וואַוויקל, וואָס מאַכסטו וואַוויקל?

יעדער איינער אַזוי: „העלאָו וואַוויקל“, „וואָס מאַכסטו וואַוויקל“. סאַי שמערל דער קצב (קאַצעף), סאַי יעשיקע דער הינקנדיקער, סאַי מעכל פון דער שפייז-קראָם.

אָבער ניט נאָר צוליב דעם האָט וואַוויק ליב געהאַט נאַכצוגיין ביראַן אויף סוטער עוועניו. די מעשה (מייסע) איז, וואָס ער האָט געהאַט זיין חשבון (כעשבון) דערביי. זיין אויסרעכענונג.

איר פאַרשטייט, ביראַן האָט ניט יעדן טאַג געקאַכט פלייש. ס'זיינען געווען

א פאר טעג אין דער וואך, וואס זי האט געקאכט אירע מאלצייטן בלויז פון גרינסן. קאטלעטן פון ספינאטש פלעגט זי פרעגלען. לאטקעס פון מערן פלעגט זי באקן. און נאך אנדערע פאטראוועס פון נאטוס און פראטוס, וואס קיין ביי-נער פון זיי קאן מען שוין ניט דערווארטן.

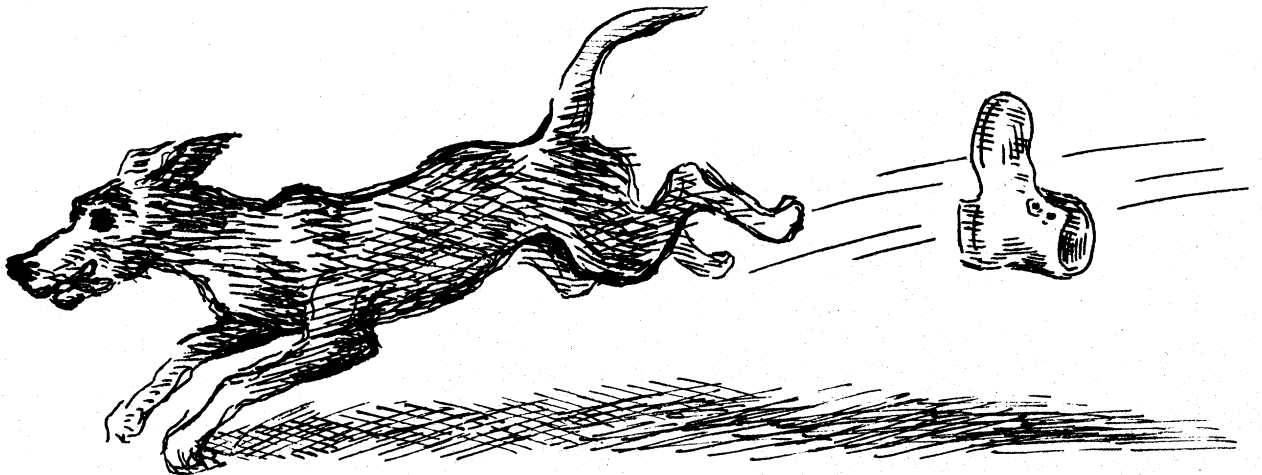
פלעגט זיך וואוויק גוט צוקוקן וואס בירא קויפט איין אויף סוטער עוועניו. האט ער געזען, אז זי גייט בלויז אין אזוינע קראמען, וואו מען פארקויפט גרינסן, איז אים געווארן אומעטיק אויפן הארצן. ער האט שוין פארשטאנען, אז דער מאלצייט וועט באשטיין פון ספינאטש קאטלעטן, לאטקעלעך פון מערן, און נאך אזוינע שאלאמויזן.

האט ער געזען, ווי בירא לאזט זיך צו שמערל דעם קצב (קאצעף), איז אים גלייך געווארן פריילעך אויפן הארצן. ער האט שוין געוואוסט, אז ס'וועט היינט זיין חי (כאי) געלעבט. מיט ביינער און מיט נאך גוטע זאכן.

מיט דער צייט האט שוין דער גאנצער בלאק אויף סוטער עוועניו געוואוסט, וואס ס'קאכט זיך היינט ביי ביראן אין טעפל. מען האט נאר געדארפט א קוק טאן אויף וואוויקן. מען האט נאר געדארפט זען, ווי אזוי ס'הינטעלע גייט.

האט מען געזען, ווי וואוויק גייט מיט אראפגעלאזטע אויערן, מיטן קאפ אן-געבויגן צו דער ערד, מיטן וויידל צווישן די פיס, האט מען שוין פארשטאנען, אז בירא קאכט היינט א מאלצייט בלויז פון גרינסן.

האט מען אבער געזען, ווי ער לויפט נאך ביראן א פריילעכער, האפקעט, שפרינגט, קוליעט זיך איבער אויף די שטיינער, איז שוין געווען א סימן, אז היינט קאכט בירא א פליישיקן מאלצייט ...

וואוויק און דער שטעקן

ושטעקן, דאָס איז געווען דאָס ערגסטע ביי וואוויקן. ער האָט ניט געקאָנט קוקן אויף אַ שטעקן. ס'בייכעלע זיינס האָט אים אָנגעהויבן וויי צו טאָן, אַז ער האָט דערזען אַ שטעקן.

און דאָ קלייבט זיך אַריין אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו אַ ייד מיט אַ שטעקן. אַ שווערער שטעקן נאָך דערצו. אַ געלער אַזאַ, מיט אַ שוואַרצער גאַלקע. זעליג דער בלינדער האָט מען אים גערופן דעם דאָזיקן יידן מיטן שטעקן. אַ מענטש מיט אַ לאַנגער רויטער באַרד און מיט פאַרמאַכטע אויגן.

סטוק, סטוק, מאַכט דער שפיץ פון שטעקן איבער די שטיינער פון דער גאַס, און אַלע מענטשן אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו קוקן זיך אום.

ווען וואוויק האָט אים דאָס ערשטע מאָל דערזען, האָבן זיך די האַר אויף זיין קעפל אַזש אויפגעשטעלט פון מורא. ג"ר ג"ר, האָט ער אָנגעהויבן בורטשען, באַוויזן די שאַרפע ציינדלעך און אַנטלאַפן.

אויף מאַרגן אינדערפרי גייט ער אַרונטער אויף דער גאַס, ווי יענער ווידער מיטן שטעקן מאַכט: סטוק, סטוק.

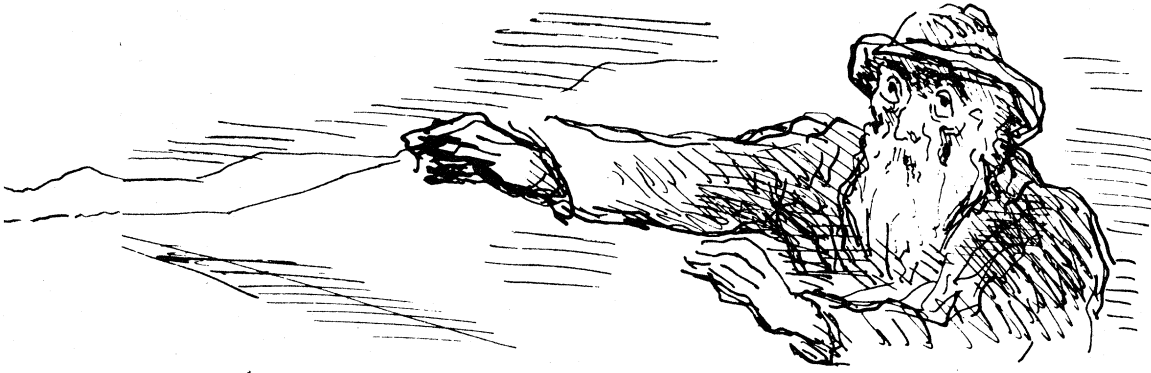
— האָוו, האָוו — פאַררייסט וואוויק דאָס קעפל און האַווקעט מיט אַזוי פיל האַרץ.

זעליגן אַבער אַרט ניט, וואָס דאָס הינטעלע האַווקעט מיט אַזוי פיל האַרץ. נאָר ער גייט זיך טריט ביי טריט און קלאַפט מיטן שטעקן.

אַבער וואָס אַרט וואוויקן, וואָס אויף זיין בלאַק וואוינט אַ ייד מיט אַ שטעקן? אַבער ס'אַרט אים. שטאַרק אַרט אים. ס'לאַזט אים ניט צורו, נאָר ער טראַכט, און נאָר ער קלערט. כל זמן, אַז ס'גייט אום פראַנק און פריי אַ מענטש מיט אַ שטעקן אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו, קאָן ער שוין, וואוויק, ניט זיין רואיק.

און דאָ, איינמאָל אַ בייטאַג, ער טוט אַ קוק — יענער איז דאָ. סאַמע לעבן

וואוויקס הויז איז ער דא. סטוק, סטוק, מאכט יענער מיטן שטעקן און גייט זיך מיט פארמאכטע אויגן.

ווערט דעם הינטעלע פארשטארבן דאס הארץ. דאס מאָל צעהאָוקעט ער זיך שוין ניט, נאָר ער שווייגט. שווייגט און גנבעט זיך הינטער אַזוי, און מיט אַמאָל טוט ער אַ שפרונג און טוט אַ כאַפּ אַריין דעם שטעקן אין זיינע ציין.

אַזוי גיך האָט ער דאָס געטאַן, אַז זעליג דער בלינדער האָט אַפילו ניט גע- האָט קיין צייט זיך אַ כאַפּ טאַן אויף צוריק, און גלייך אַ פאַל געטאַן מיטן קאַפּ אויף די שטיינער. אַ פאַל געטאַן און געבליבן ליגן אַזוי שטיל, שאַ . . .

זלאַטע די הויכע, וואָס האָט דאָס דערזען דורכן פענצטער, האָט אויפגע- הויבן אַ גרויסן געוואַלד, זיינען זיך אַנגעלאָפּן מענטשן און אויך געמאַכט אַ גרויסן געוואַלד. אַן אַמבולאַנס איז גלייך געקומען צו יאָגן און מען האָט זעליגן אוועקגענומען אין האַספּיטאַל אַריין מיט אַ צעקלאַפטן קאַפּ.

און וואוויק? וואוויק האָט גלייך ניט געסטאַיעט. אַנטלאָפּן צו דער אַלטער פייגע-בריינען. דאָרטן אַרונטער אונטערן בעט און זיך פאַרבאַהאַלטן.

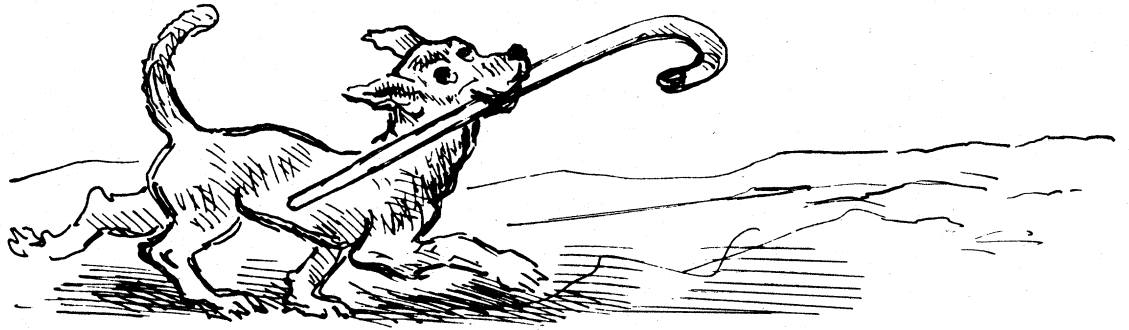
אַבער ווי לאַנג קאָן מען אַזוי ליגן פאַרבאַהאַלטן? און דאָ ווערט נאָך נאַכט. ער ווייסט, אַז אינדערהיים עסט מען איצט וועטשערע, און ער איז אַזוי הונגע- ריק. טראַכט ער וואָס וועט זיין, וועט זיין, און ער לויפט אַהיים.

אַריינקומענדיק אין הויז איז אַזוי שטיל . . . טויט שטיל . . . אַלע זיינען דווקא (דאַפקע) דאָ אין קיך: שמואל, ביראַ, פריידעלע און גאַלדע די קאַץ. אַבער אַלע — קיין וואָרט ניט צו אים.

וואַלט מען אים כאַטש געזידלט. וואַלט מען אים אַפילו אַנגעפאַטשט, וואַלט שוין געווען בעסער. ניין, שווייגט מען. ניט נאָר דאָס, מען וויל אַפילו ניט קוקן אויף אים.

קאָן ער שוין, וואוויק, מערער ניט אויסהאַלטן די שווייגעניש און לויפט אַרויס אויף דער גאַס. איז דאָרטן אויף דער גאַס אויך דאָס זעלבע. ניט מען זידלט אים, ניט מען שלאַגט אים, נאָר מען קוקט אויף אים, ווי אויף אַ מערדער און מען שווייגט.

אַפילו די קינדער פון בלאַק, וואָס האָבן אים אַזוי ליב, דאָס מאָל קוקן זיי

אויך אויף אים זייער בייז און שווייגן.
 וואס זאל וואוויק טאָן, אַז די גאַנצע וועלט שווייגט? לויפט ער צוריק צו דער
 אַלטער פייגע-בריינען. אַהיים וויל ער שוין ניט גיין.
 די אַלטע פייגע-בריינע איז די איינציקע, וואָס שווייגט ניט צו אים בייז.
 פאַרקערט, זי רעדט צו אים מיט גוטן און מאַכט אַזוי:
 — אַי, דו וואוויקל שוטה (שויטע), דאַרפסט אַנפאַלן אויף אַ בלינדן מענטשן?
 האָט ער דיר דען געמיינט שלעכטס טאָן מיט זיין שטעקן? וויסטו ניט, אַז אַ
 בלינדער מוז האָבן אַ שטעקן? אַי, נאַרעלע, נאַרעלע.
 און וואוויקן ווערט שוין אַביסל בעסער, וואָס די אַלטע רעדט צו אים, און ער
 וויינט זיך אויס דאָס האַרץ פאַר איר. ט—י—י, מאַכט ער און פאַרגייט זיך
 אַזוי ביטער.

און דאָ גייט אַוועק איין טאָג, צוויי טעג, דריי טעג, און דער גאַנצער בלאַק,
 ווי באַלד נאָר וואוויק באַווייזט זיך, קוקט נאָך אַלץ אויף אים, ווי אויף אַ היטלער
 און שווייגט בייז.

און וואוויק, ער ווערט אויס וואוויק. קאָן ניט עסן, קאָן ניט שלאָפן. ווערט
 מאַגערער פון טאָג צו טאָג. איינגעפאַלן, איינגעזונקען. ס'האַט שוין געהאַלטן
 דערביי, אַז דאָס הינטעלע האָט שוין ניט געוואַלט אויפמאַכן די אייגעלעך. וואָס
 וועט ער זיי אויפמאַכן, אַז די גאַנצע וועלט קוקט אויף אים אַזוי בייז.

קוקט אַזוי איינמאַל אַ בייטאָג די אַלטע פייגע-בריינע אויף וואוויקן, וואָס
 האַלט צוגעמאַכט די אייגעלעך, און דאָס האַרץ גייט איר אויס פון רחמנות. מען
 דאַרף עפעס טאָן, טראַכט זי.

און דאָ פלוצלונג אַבער טוט וואוויק אַ ציטער, עפנט זיינע אייגעלעך און
 צענעמט זיינע אויערלעך. וואָס איז די מעשה (מייסע)? ער האָט דערהערט אַ
 סטוק, סטוק, טאַקע יענעם סטוק, סטוק . . .

ער גייט אַרויס אינדרויסן, ער טוט אַ קוק, ס'איז טאַקע זעליג מיטן שטעקן.
 ער איז שוין אַרויס פון האַספּיטאַל. אַבער דער קאַפּ איז נאָך אַלץ ביי אים פאַר-
 באַנדאַזשירט.

גייט צו אים וואוויק צו, לייגט זיך פאַר אים אויפן בייכעלע, שאַקלט מיטן

וויידעלע און מאכט: הי, הי, הי. מיט אזא געבעט מאכט ער: הי, הי, אז ס'קאָן
 אפילו אַ שטיין רירן. אַבער זעליג שווייגט, מיט כעס שווייגט ער. דרייט אַוועק
 דעם קאַפּ פון אים און גייט זיך אַוועק.
 וואָס טוט מען, סיידן שטאַרבן? אוי, אוי, ער וויל ניט שטאַרבן. ער וויל בע-
 סער די וועלט זאָל זיין ווידער גוט צו אים.
 אויף מאַרגן זעט ער, ווי זעליג דער בלינדער זיצט זיך אויף די טרעפּ לעבן
 זיין הויז, נאָך אַלץ מיט אַ פאַרבאַנדאַזשירטן קאַפּ. גייט ער נאָכאַמאָל צו צו אים,
 לייגט זיך ווידער פאַר אים אויף זיין בייכעלע, קלאַפט מיטן וויידעלע און מאַכט
 נאָך מיט מערער געבעט: הי, הי, הי.
 דאָס מאָל צעשמייכלט זיך שוין זעליג דער בלינדער און טוט אים אַ גלעט
 איבערן קעפל. אַז וואָוויק האָט דערפילט דעם דאָזיקן גלעט, איז אים געוואָרן
 אַזוי גוט, אַז ער האָט זיך אַזש נאָכאַמאָל צעוויינט.
 הכלל (האַקלאַל), פון יענעם טאַג אָן איז וואָוויק מיט זעליגן געוואָרן גרויסע
 גוטע פריינט. אַ סך מאָל האָט מען זיי שוין געזען גיין צוזאַמען. זעליג מאַכט:
 סטוק, סטוק, און וואָוויק מאַכט מיט גוטן: האָו, האָו.
 שמייכלען אַלע מענטשן פון סאַראַטאַגאַ עוועניו צו וואָוויקן, ריידן צו אים,
 גלעטן אים, און וואָוויקן איז גוט, ווי די וועלט. אַזוי גוט, אַז ער כאַפט זיך אַזש
 צוריק בייסן דעם שטעקן, אַבער דאָס מאָל גלאַט אַזוי פון שפּאַס וועגן . . .

וואוויק ווערן אראפגעפאלן ביי זיך

וואוויק ווייסט שוין, ווען ס'איז זונטיק. ווי אזוי ווייסט ער? גאנץ פשוט: לויטן וועק-זייגער. זונטיק פארטאג קוויטשעט ניט דער וועק-זייגער. זונטיק פארטאג כאפט זיך שמואליק ניט אויף און איילט זיך ניט. זונטיק פארטאג גייט ער ניט אוועק, און קומט ערשט פארנאכט, ווי אלע טעג פון דער וואך. זונטיק איז בכלל (ביכלאל) אזא טאג, וואס מען לאכט. שמואליק לאכט, בירא לאכט, פריידעלע לאכט, און וואוויק לאכט אויך. אז ס'קומט דער זונטיק שלאפן אלע שפעט. ס'הייסט מען שלאפט ניט, נאר מען ליגט גלאט אזוי אין די בעטן. פריידעלע שפרינגט ארויס פון איר בעטל און לויפט אריין צו שמואליק און ביראן אין בעט אריין. וואוויק שפרינגט אויך ארויס פון זיין בעטל (ס'הייסט פון קעסטל אויסגעבעט מיט שמאטעס) און לויפט אריין צו שמואליק און ביראן אין בעט. מען שפילט זיך אלע צוזאמען, און מען לאכט.

א חוץ דעם, די גוטע עסנס, וואס מען עסט זונטיק, זיינען דיר גארניט? ס'איז נאך ניט געווען קיין זונטיק ס'זאל ניט זיין קיין מאלצייט פון פלייש. און פון א מאלצייט פון פלייש, קומט א גרויסע שמחה (סימכע) אויף וואוויקן. ס'איז שוין כדאי (קעדאי) צו ווארטן א גאנצע וואך אויף דעם דאזיקן איין און איינציקן פריילעכן טאג.

איינמאל אבער אינדערפרי, ער קאן שווערן וואוויק, אז ס'איז ניט זונטיק, און דאך דער וועק-זייגער קוויטשעט גארניט, און שמואליק כאפט זיך גארניט אויף און איילט אוועק. און אלע ליגן אין די בעטן און ס'איז אזוי שטיל. מיינט ער, אז דער וועק-זייגער האט אפשר (עפשער) פארגעסן צו קוויטשען, הייבט ער אן צו האוקען.

— חסר דעה (כאסער דייע) — טוט אויף אים שמואליק א געשריי בייז — וואס האוקעסטו?

(חסר דעה (כאסער דייע) מיינט דאסזעלבע ווי טפש (טיפעש), שוטה (שוי-טע), אדער גאר אפגעריסענער נאר.)

עפעס איז דאָ ניט גלאַט, דערשרעקט זיך וואָוויק. שמואליק דאַרף זיך דאָך אויפכאַפן, אָנטאָן זיך און אַרויס פון שטוב, ווי אַלע טאַג? וואָס מיינט דאָס? און דאָ איז עפעס אַזוי שטיל אין הויז און אויך טרויעריק. אַ גאַנצן טאַג איז אַזוי שטיל אין הויז און טרויעריק, און שמואליק איז עפעס זייער בייז.

דערווייל אויף מאַרגן פאַרטאַג קוויטשעט ווידער ניט דער וועק-זייגער. שמואליק כאַפט זיך ווידער ניט אויף און איילט אַרויס פון הויז. קאָן וואָוויק ניט ליידן, און ער האָוקעט ווידער.

— האָוו, האָוו, לויפט ער אַריין אין צימער, וואו שמואליק און ביראַ ליגן אין בעט — האָוו, האָוו — מאַכט וואָוויק בייז.

— אידיאָט — וואַרפט אים שמואליק אַ שוך אין קאַפּ — וואָס האָוקעסטו? אַרט ניט דעם הינטעלע דער שוך אין קאַפּ, ווי ס'אַרט אים דער „אידיאָט“.

אַרט אים שוין שפעטער אויך נישט דער „אידיאָט“, ווי ס'אַרט אים, וואָס ס'איז אַזוי שטיל און טרויעריק אין הויז. וואָוויק האָט ניט ליב, אַז ס'איז שטיל און טרויעריק אין הויז. ער האָט ליב ס'זאָל זיין פריילעך, ס'זאָל זיך טאָן.

און דאָ גייען אַוועק טעג און טעג, און ס'ווערט ניט בעסער. פאַרקערט, ס'ווערט ערגער. און ערגער ווערט מיט דעם, וואָס ביראַ קאַכט שוין מערער ניט קיין מאַלצייטן פון פלייש, נאַר עפעס פון גרינסן, און פון גראַן.

און דענאָכדעם זיינען געקומען מענטשן און אַרויסגענומען דעם טעלעפאָן פון הויז.

און דערנאָכדעם זיינען געקומען מענטשן און אַרויסגענומען אויך די ראַדיאָ פון הויז. און צו דער ראַדיאָ האָט זיך שוין וואָוויק אַזוי צוגעוואוינט, אַז ער קאָן איצט גאַרניט לעבן אָן דער ראַדיאָ.

און דערנאָכדעם איז געוואָרן גאַר קאַלט אין הויז. רק (ראַק) ער ציטערט, וואָוויק, און ס'קלאַפט אים אַ צאָן אין אַ צאָן. מען צינדט שוין מערער ניט אָן דאָס גאַז-איינוועלע, ס'זאָל אים ווערן וואַרעמער.

און נאָך מערער: מען זיצט שוין גאַר אין דער פינצטער. קומט די נאַכט, צינדט מען שוין ניט די עלעקטריע.

וואָס פּלוצלינג איז געוואָרן אַזוי ניט גוט מיט אַמאָל אין הויז? דאָס הינטעלע הייבט ניט אָן צו פאַרשטיין. לויפט אַלע מאָל צו דער אַלטער פייגע-בריינען, קלאַגט זיך פאַר איר, וויינט און פיעשטשעט זיך. ווייסט ניט די אַלטע פייגע-בריינע, וואָס ס'קוועטשט וואָוויקן, נאַר זי טרייסט אים סאַי ווי סאַי:

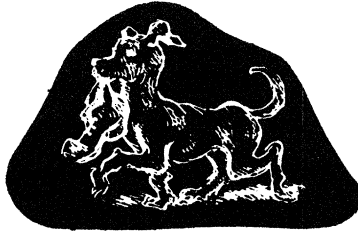
— נו, שאַ וואָוויק, נו, שטיל וואָוויק, זייט ניט אַזוי אַראַפגעפאַלן.

גייען אַוועק אַ סך, אַ סך וואַכן, און וואָוויק טראַכט שוין, אַז ס'וועט שוין קיינמאָל ניט ווערן אין הויז אַזוי פריילעך, ווי פריער.

ער טראַכט שוין, אַז אויפן גאַנצן לעבן, וועלן אַלע זיין טרויעריקע, מען וועט

שוין מערער ניט קאכן קיין מאלצייטן פון פלייש, מען וועט שוין מערער ניט אַן-
 צינדן דאָס גאַז-איינוועלע, מען וועט שוין מערער ניט מאַכן ליכטיק ביינאַכט.
 ווי, איינמאַל אַ פאַרטאַג, דער וועק-זייגער קוויטשעט ווידער. גלויבט זיך
 וואָוויק ניט זיינע אייגענע אויערן. מיינט ס'איז עפעס אַ טעות (טאַעס). אַבער
 ניין, ס'איז ניט קיין טעות, שמואליק שפּרינגט אַרויס אַ פּריילעכער פון בעט, טוט
 זיך אַן אינדערגיך, און לויפט אַרויס פון הויז.
 און אויף מאַרגן ווידער דאָסזעלבע, און איבערמאַרגן, און אַלע אַנדערע
 מאַרגנס. ס'ווערט פּריילעכער אין הויז. דעם טעלעפאָן האָט מען צוריק אַרייַן-
 געשטעלט. אויך די ראַדיאָ. פּיראַ קאַכט שוין ווידער מאלצייטן פון פלייש. מיט
 איין וואָרט ס'איז געוואָרן צוריק חי (כאַי) געלעבט.
 אַבער פּונדעסטוועגן, אַז ס'קומט דער פאַרטאַג, גלויבט זיך אַלץ ניט וואָ-
 וויק. אַפילו דער זייגער קוויטשעט, גלויבט ער זיך ניט. אַפילו שמואליק שפּרינגט
 אַרויס פון בעט, גלויבט ער זיך נאָך אַלץ ניט. ערשט ווען שמואליק לויפט אַרויס
 פון שטוב, און ס'דערהערט זיך אַ האַק מיט דער טיר, ערשט דעמאָלט גלויבט ער.
 דעמאָלט טוט וואָוויק אַ געשמאַקן גענעץ, קאַרטשעט זיך צונויף און שלאָפט
 ווידער איין אַ פּריילעכער ...

וואוויק פארט קיין קוני-איילאנד

ר אוויק האָט שוין שטענדיק געוואוסט, ווען מען פאַרט קיין קוני-איילאנד. ווי אזוי האָט ער געוואוסט? אַ, ער האָט זיך שוין זיינע סימנים (סימאנים). ערשטנס די סענדוויטשעס. ביראָ מאַכט סענדוויטשעס, ווען מען קלייבט זיך קיין קוני-איילאנד. סענדוויטשעס פון געהאַקטע לעבער, און פון צעמאַלע-נע אייער מיט פאַמידאַרן, און מיט לעטוס. צווייטנס די באַד-קאַסטיומען. נאָר ווען מען פאַרט קיין קוני-איילאנד, ווייסט וואוויק, אַז מען נעמט מיט באַד-קאַסטיומען. דריטנס, וואָס פריידעלע ווערט מיט אַמאַל אזוי פריילעך. פאַטשט מיט די הענטלעך, טאַנצט און שפּרינגט און זינגט: קוני-איילאנד, קוני-איילאנד. טאַנצט אויך וואוויק, שפּרינגט און האַפקעט, און פלאַנטערט זיך פאַר די פּיס.

אַז מען לאַזט זיך אויפן וועג צום סאַבוויי, שפאַנט וואוויק פאַראויס מיט אויפגעהויבענע אויערלעך, און מיט אַן אויפגעהויבענעם וויידעלע. דאָס גרויסט ער זיך פאַר די מענטשן אויפן בלאַק. ווען מען גייט אַרויף די טרעפּ אויף דער פלאַטפאָרמע, איז געוויינלעך דאָ אַ גרויסער עולם (אוילעם). און אַז אַ באַן לויפט אַן שטופן זיך אַלע אין די טירן. וואוויק אַבער לויפט אַריין דער ערשטער אין וואַגאַן. דורך די פּיס פון די מענ-טשען גיט ער זיך אַ שמוגל דורך און איז שוין דאָ אינעווייניק. און אַז ער איז שוין דאָ אינעווייניק, פאַרכאַפט ער פריער פאַר אַלעמען אַ פלאַץ. שפּרינגט אַרויף אויף אַ ליידיקער באַנק און בלייבט שוין דאַרטן שטיין. אַז שמואליק, ביראָ און פריידעלע שטופן זיך סוף-כל-סוף (סאַפּקאַלסאַף) אַריין מיטן קאַשיק, האַבן זיי שוין אַ פלאַץ, וואָס וואוויק האָט פאַר זיי צוגעגרייט. דאָס פאַרכאַפן אַ פלאַץ אין וואַגאַן, דעם אמת (עמעס) געזאַגט, האָט אים

שמואליק אויסגעלערנט. און שמואליק, ווי איר ווייסט פון פריער, קאן שוין זייער גוט אויסלערנען אַ הינטעלע פאַרשיידענע קונצן.

פריידעלע האָט זייער ליב אַרויסקוקן דורכן פענצטער, ווען דער באַן לויפט אַרויס פון אונטער דער ערד. דורכן פענצטער זעט זי: גאַסן, הייזער, מענטשן גייען און ס'איז איר פריילעך.

וואַוויק האָט אויך ליב אַרויסקוקן דורכן פענצטער, ווען דער באַן לויפט אַרויס פון אונטער דער ערד. דורכן פענצטער זעט ער: גאַסן, הייזער, מענטשן גייען און ס'איז אים אויך פריילעך.

דערפאַר אָבער, אַז מען קומט אָן צו דער לעצטער סטאַנציע דערשרעקט זיך שוין פריידעלע. דערשרעקט זיך אויך וואַוויק. מחמת (מאַכמעס) דאַרטן זיינען דאָ אַזוי פיל מענטשן. טויזנטער און טויזנטער. און דאָ שרייט מען נאָך דאַרטן זייער שטאַרק. אַלע שרייען: קויפט, קויפט, פינאַטס (סטאַשקע-ניסלעך). קויפט, קויפט, האָט-דאַגס (קישקעלעך). פינף סענט אַ שטיק.

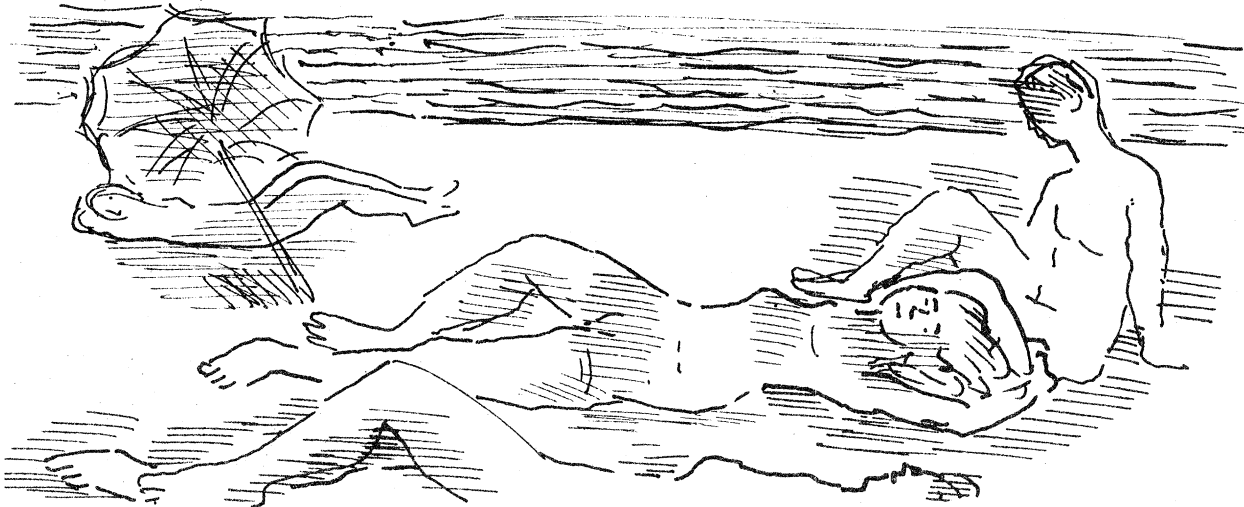
און דאָ שפילט אויך מוזיק. אומעטום שפילט מוזיק. און דאָ דרייען זיך גאַנצע שטיבער מיט פערדעלעך, מיט וועגעלעך, געמאַכט פון גיפס.

טוליעט זיך פריידעלע צו טאַטע און מאַמע, און טרעט ניט אָפּ פון זיי. טוליעט זיך וואַוויק צו שמואליקן און ביראַן, און טרעט אויך ניט אָפּ פון זיי.

אויפן זאַמד לעבן ברעג ים (יאם), זיינען דאָ אַזוי פיל מענטשן, אַז וואַוויק ווייסט ניט אויף וועמען פריער צו האַווקען. האַווקעט ער טאַקע ניט. קוקט זיך בעסער אַרום, וואָס ס'טוט זיך דאַרטן.

שפעטער, ווען ער ווערט שוין אַביסל היימישער, פאַרגונט ער זיך שוין אַ ביסל אַ האַווקע צו טאַן. אָבער אויך ניט אויף די מענטשן, נאָר אויפן ים. וואַוויק קאָן ניט פאַרליידן, וואָס דער ים שרייט און וואַרפט גרויסע כוואַליעס אויפן ברעג. שפּרינגט ער אַנטקעגן דעם ים און האַווקעט.

איין אַ הויז, וואָס הינטער די ברעטער, טוען זיך מוליק, פריידל און ביראַ

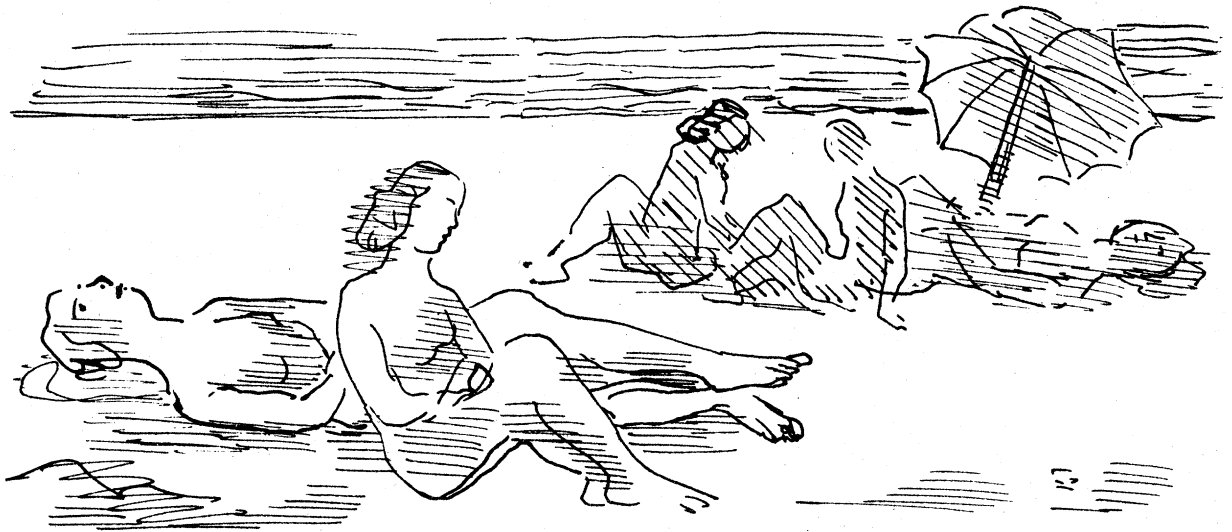
אויס, און טוען אָן זייערע באַד-קאָסטיומען. וואָוויקן איז גוט, ער דאַרף זיך ניט אויסטאָן, און זיך ניט אַנטאָן קיין באַד-קאָסטיום.

דעם אמת (עמעס) געזאָגט, האָט ער זיך פּיינט צו באַדן. אַנטלויפט פון וואַ-סער, ווי פאַר פּייער. מאַכט געוואַלדן, ווען שמואליק טרייבט אים אין וואַסער. פּריידעלע מאַכט אויך געוואַלדן, ווען שמואליק טרייבט זי אין דער וואַסער אַריין. זעט שוין שמואליק, אַז מיט גוטן וועט ער גאַרניט מאַכן, נעמט ער פּריידע-לען אונטערן רעכטן אַרעם, נעמט וואָוויקן אונטערן לינקן אַרעם, און גייט מיט זיי אַריין אין וואַסער.

רייסט זיך פּריידעלע און קוויטשעט. רייסט זיך אויך וואָוויק און קאָוואַ-טשעט. אַבער ס'העלפט זיי ביידן ניט. שמואליק טונקט הינטער פּריידעלען אין אַ גרויסער כוואַליע. דערנאָכדעם טונקט ער אונטער וואָוויקן אויך אין אַ גרוי-סער כוואַליע.

הכלל (האַקלאַל), גוט אויסגעבאַדן פּריידעלען און וואָוויקן, ווילן זיך ביראַ און שמואליק אַליין אויך באַדן. זיי ווילן שווימען. זיי קאַנען ביידע שווימען זייער ווייט. וואָס זשע טוט מען אַבער מיט פּריידעלען? מען ווייסט דאָך, אַז זי האָט ניט אַזוי ליב צו פּאַלגן. מען וועט איר זאָגן: גיי ניט אַוועק פון אַרט, ביז מיר וועלן צוריקקומען, וועט איר אין איין אויער אַריין, און פון אַנדערן אַרויס. רופט זיך ביראַ אָן צו וואָוויקן:

— זיך לעבן איר און היט זי. לאַז זי ניט אַוועקגיין פון הינטערן שירעם. אַ גרויסן שירעם האָט שמואליק געדונגען, ס'זאַל פאַרשטעלן פון דער זון. אַ שירעם מיט רויטע, בלויע, געלע און שוואַרצע שטרייפן. פאַרשטייט דער קלוגער וואָוויק וואָס מען וויל פון אים. ווייסט, אַז מען דאַרף זי שטאַרק היטן. ווייסט אויך, אַז זי וועט וועלן זיך רירן פון אַרט, דאַרף ער בלויז אַנכאַפן מיט די ציינדעלעך. דאָס הייסט אַנכאַפן אַ שטיק פון איר באַד-קאָסטיום מיט זיינע ציינדעלעך, וועט זי זיך שוין ניט קאַנען רירן.

הכלל (האקלאל), טאטע און מאמע זיינען זיך געגאנגען באַדן. פריידעלע
איז זיך געזעסן הינטערן שירעם און זיך געגראָבן אין זאמד. זי האָט געוואָלט
מאָכן אַ טונעל פון זאמד. וואָויק איז זיך געלעגן אוסגעצויגן מיט זיין פנים אויף
די פאָדערשטע פיס, און זיך צוגעקוקט ווי פריידעלע גראַבט זיך אין דער זאמד.
אַבער עפעס וויל ער שלאָפן, וואָויק. ער ווייסט ניט וואָס און ס'ציט אים
אַזוי שטאַרק כאַפן אַ שלאָף. מסתמא (מיסטאַמע) ווייל די זון איז אַזוי הייס.
מסתמא (מיסטאַמע) פון דעם באַדן זיך אין ים, איז ער געוואָרן מיד. מסתמא
דערפאַר, וואָס מען שרייט אַזוי שטאַרק איבער דער גרויסער, גרויסער ליינג פון
ברעג. אַלע שרייען: פרויען, מענער, קליינע קינדער, און די כוואַליעס פון ים.
האַבן די אַלע דאָזיקע געשרייען הפנים (האַפאַנים) וואָויקן זייער מיד געמאַכט,
און ער איז נעבעך איינגעשלאָפן . . .

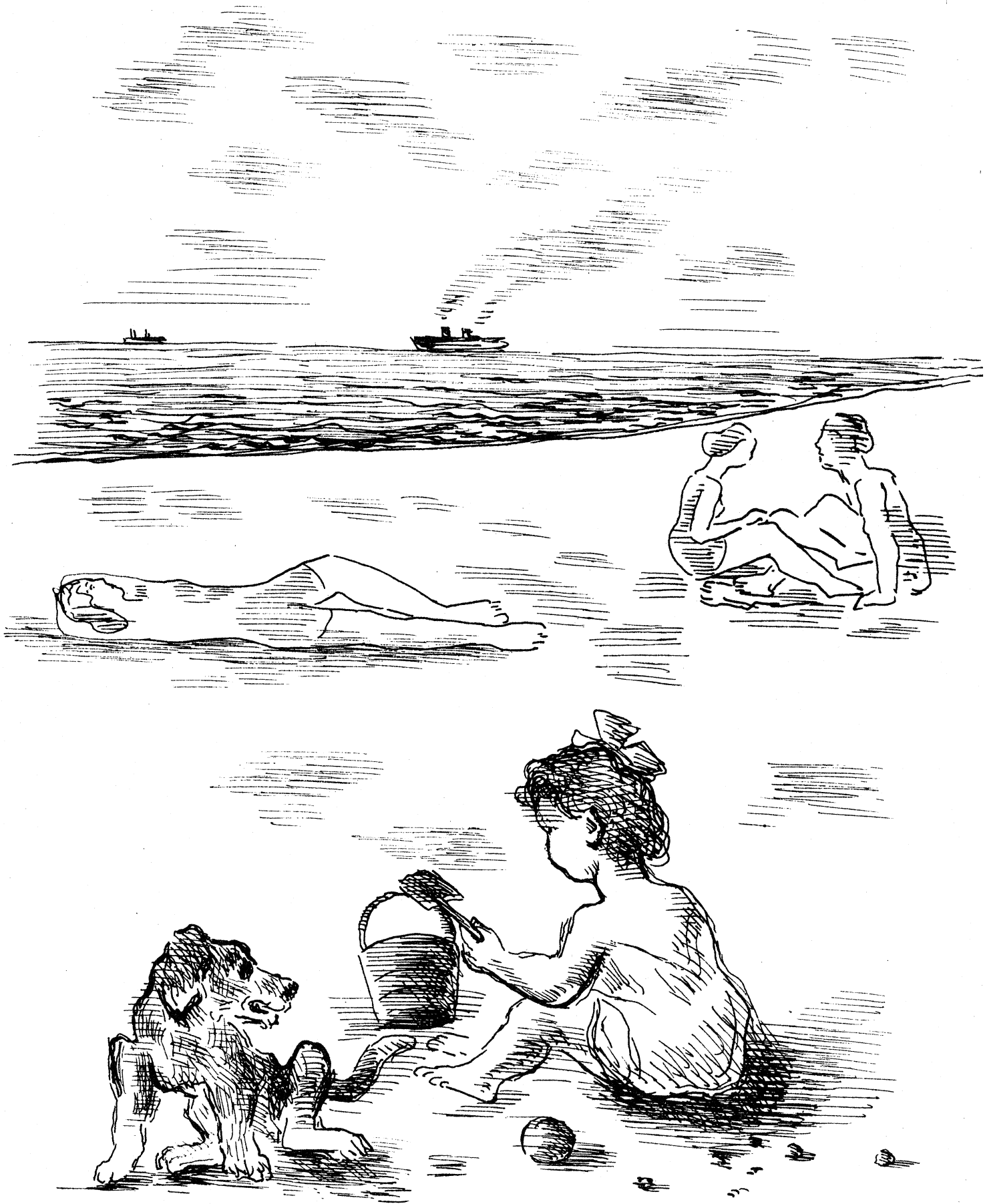
וואוויק קרייזט ווי אַ האַן

רי לאַנג ער איז אזוי געשלאָפֿן, ווייסט ניט וואוויק. נאָר ער כאַפט זיך אויף — ווי צו אים און ווינד איז צו אים — ניטאָ פֿריידעלע. געוואַלד וואָס טוט מען? וואוהין גייט מען זי זוכן? ער נעמט זיך שמעקן די זאַמד, כדי צו דער-שפירן אירע טריט. אָבער גיי שמעק, אַז ס'איז דאָ אזוי פיל זאַמד, און אזוי פיל ריחות (רייכעס). ווערט אים פֿאַרשטאַרבן דאָס האַרץ. ווי אזוי וועט ער שוין קאַנען קוקן שמואליקן און ביראַן אין די אויגן, ווען זיי וועלן אַרויסגיין פון ים און אים פֿרעגן: וואו איז פֿריידעלע? אונדזער איין און איינציק פֿריידעלע. אונדזער אויג אין קאַפּ.

קאַן ער זיי טאַקע ניט קוקן אין די אויגן, ווען זיי זיינען אַרויסגעקומען פון ים. שטרעקט זיך אויס פֿאַר זיי, קריכט אויף זיין בייכעלע, שאַקלט מיט די אויער-לעך, שלאַגט זיך אַליין מיטן וויידעלע אויף זיין רוקן, שטרעקט אַרויס די צונג מיט גרויס טרויער. קוקט מיט אַזוינע אויגן, ווי איינער זאַגט: — שלאַגט מיך, הרגעט (האַרגעט) מיך, טוט מיט מיר וואָס איר ווילט. ס'קומט מיר. ס'קומט מיר.

און ער צעוויינט זיך וואוויק. הי, הי, הי, מאַכט ער, און באַקומט ספּאַזמען. דאָס הייסט ס'פֿאַרכאַפט אים דער אַטעם און ער קאַן אַפילו ניט וויינען. אַזאָ וויי-טיק האַט ער.

און ווי קאַן מען פֿריידעלען געפינען צווישן אַ מיליאָן מענטשן? ווייסט שוין וואוויק, אַז מען וועט פֿריידעלען ניט געפינען. פֿאַרפֿאַלן, אויס פֿריידעלע. און ער שלעפט זיך נאָך ביראַן און מוליק. זיי גייען זוכן פֿריידעלען. ער כליפעט וואוויק. וואָס וועט שוין זיין? — טראַכט ער — אויף אייביק, אויף איי-ביק וועט אים שוין ניט זיין גוט. אפשר גאָר אַריינשפּרינגען אין ים אַריין, און אוועקשווימען ווייט, ווייט, אַז קיינער זאַל אים שוין מערער ניט קאַנען זען. און דאָ ווערט שוין פֿאַרנאַכט. און שמואליק און ביראַ זוכן נאָך אַלץ אַרום

פריידעלען. מען גייט לענג אויס דעם גאַנצן ברעג. דערזעט מען אַ קליין מיי-
 דעלע, מיינט מען, אַז ס'איז פריידעלע. לויפט מען צו, איז דאָס גאַר ניט פריי-
 דעלע, נאָר אַן אַנדער שיין מייידעלע.
 און דאָ ווערט שוין טאַקע פינצטער, און מען זוכט נאָך אַלץ פריידעלען. ביז
 עמיצער האָט געזאָגט שמואליקן, אַז מען זאָל גיין אין דער פּאַליציי-סטאַנציע.
 אפשר דאָרטן איז דאָ פריידעלע.
 איז ניט זיי גייען צו דער פּאַליציי-סטאַנציע, נאָר זיי לויפן. גיך, גיך לויפט
 מען און וואָויק אויך. מען קומט אַריין, מען טוט אַ קוק — אַ סך, אַ סך קינדער-
 לעך. פאַרבלאַנדזשעטע קינדערלעך און צווישן זיי אויך פריידעלע.
 דאָרף איך אייך שוין ניט דערציילן, ווי שמואליק און ביראַ האָבן זיך דער-
 פרייט. אָבער מערער פון אַלע האָט זיך וואָויק דערפרייט. מען האָט געמיינט,
 אַז ער איז חס-וחלילה (כאַסוועכולילע) משוגע געוואָרן, אַזוי האָט ער זיך דער-
 פרייט. געשפרונגען אין דער לופטן, און ניט געהאַווקעט, נאָר גאַר געקרייעט.
 יא, ווי אַ האָן האָט ער געקרייעט. פון פרייד אַזוי . . .
 זיינען זיי שוין אַלע געווען פריילעכע און גליקלעכע, און מען האָט זיך אומ-
 געקערט אַהיים צוריק קיין ברוקלין אויף סאַראַטאַגאַ עוועניו . . .

וואוויק און די לבנה

פארוואס טאקע באמת (בעמעס) האט וואוויק אזוי ליב געהאט קוני-איילאנד, האב איך איך נאך ניט דערציילט.

ניט די לאנגע רייזע אין באן. ניט די קילע ווינטעלעך אויפן ברעג ים. ניט דאס באדן זיך אין די כוואליעס פון ים. ניט די גוטע סענדוויטשעס, וואס מען האט דארטן געגעסן. ניט די שיינע שירעמס פון אלערליי קאלירן, וואס האבן דארטן געשטעקט אין זאמד. ניין, ניט צוליב דעם אלעם האט וואוויקן אזוי גע-צויגן קיין קוני-איילאנד.

דער גוטער ריח (רייעך), וואס האט דארטן געשמעקט, אין קוני-איילאנד. דאס האט אים געצויגן. דאס איז געווען דער עיקר (איקער). ער האט נאך ניט געוואוסט, וואוויק, אז דער גוטער ריח קומט פון האט-דאגס (געפרעגלטע קיש-קעלעך) וואס מען פארקויפט אין קוני-איילאנד. וואס האט ער געקאנט וויסן פון האט-דאגס, אז ער האט קיינמאל אויף זיין לעבן ניט פארזוכט קיין האט-דאג. ער האט נאר געוואוסט, אז עפעס שמעקט דארטן אזוי גוט, אזוי וואונדערבאר, אז ס'וילט זיך אים אזש וויינען.

איינמאל האט מ'ליק געקויפט „האט-דאגס“ פאר זיין משפחה (מישפאכע). וואוויקן, פארשטייט זיך, האט מען אויך געגעבן א שטיקל. איז וואס זשע זאל איך אייך זאגן? אזא באטעמטע (באטאמטע) זאך האט דאס הינטעלע אויף זיין לעבן נאך ניט פארזוכט. אזא נחת (נאכעס) איז אים געווען אויף דער צונג. אזא גוטסקייט איז געקומען אין זיין בייכעלע. דער גאנצער וואונדער פון דער וועלט האט זיך עפעס געפונען אין דעם דאזיקן קישקלע, וואס מען רופט „האט-דאג“. ער האט דעם טעם (טאם) גארניט געקאנט פארגעסן. ער האט דעם טעם (טאם) געדענקט טעג און טעג, וואכן און וואכן. און ער האט שטארק געבענקט קיין קוני-איילאנד, די שטאט פון „האט-דאגס“. אוי האט ער געבענקט איינמאל ביינאכט. די לבנה האט געשיינט אין פענצטער. אלע זיינען שוין

געשלאָפן אין הויז, נאָר וואָוויק האָט ניט געקאָנט איינשלאָפן.
און ער האָט געטראַכט. געטראַכט פון פאַרשיידענע זאַכן, ווי ס'איז אים אויך
אַרויפגעקומען אויפן געדאַנק האַט-דאָגס.
און אַז ס'איז אים אַרויפגעקומען דער דאָזיקער געדאַנק, האָט אים אָנגע-
כאַפט אַזאַ גלוסטונג נאָך קוני-איילאַנד.

ב.

„פאַרוואָס טאַקע זאָל איך זיך ניט אַוועקלאָזן קיין קוני-איילאַנד“ — טוט ער
אַ טראַכט ביי זיך.

טאַקע, פאַרוואָס זאָל ער זיך ניט אַוועקלאָזן קיין קוני-איילאַנד? עפעס האַלט
אים עמיצער צו? נעמט ער און עפנט אויף די טיר. גייט אַרויס אינדרויסן. איז
אַזוי שטיל און פינצטער אינדרויסן. נאָר אין הימל שיינט אַזאַ גרויסע זילבער-
נע לבנה (לעוואָנע).

הייבט אויף וואָוויק דעם קאַפּ צו דער לבנה, און הייבט זיך אָן דורכריידן מיט
איר אויף זיין הינטישן לשון.

ער רופט זיך אָן צו איר אַזוי:

— לבנה ליבע, לבנה טייערע, איך שטעל זיך פאַר דיר פאַר. איך בין וואָ-
וויק, דאָס הינטעלע, וואָס וואוין ביי שמואליקן און ביראָן. לאַבזיקס מעזוניקל,
בין איך.

— אוי, לאַבזיקס מעזוניקל — ענטפערט אים גלייך אָפּ די לבנה — אויב אַזוי
קאָן איך דאָך דיין טאַטן, לאַבזיקן. איך האָב אויך געקאָנט דיין זיידן, און דיין
עלטער זיידן, און דיין עלטער, עלטער, עלטער, עלטער זיידן. יא, איך האָב זיי
אַלעמען געקאָנט. אַלע אַזוינע פיינע הינט, לייטישע הינט. און דו ביזט, הייסט
דאָס לאַבזיקס מעזוניקל? אַזוי, זע נאָר, זע.

דערפרייט זיך שטאַרק וואָוויק, וואָס די לבנה (לעוואָנע) קאָן זיין גאַנצע
משפּחה (מישפּאַכע) און רופט זיך אָנעט אַזוי:

— לבנה טייערע, לבנה ליבע, איך וויל דיר עפעס בעטן, נאָר דו זאָלסט ניט
לאַכן פון מיר.

— פאַרוואָס זאָל איך לאַכן פון דיר? בעט מיר, בעט מיר. — מאַכט די לבנה
מיט גוטן.

— איך וויל דיר בעטן — זאַגט וואָוויק — זאָלסט מיר ווייזן דעם וועג קיין
קוני-איילאַנד, וואָס דאָס איז די שטאַט פון „האַט-דאָגס“.

— מען קאָן ווייזן — ענטפערט אים די לבנה — אָבער וואָס וועסטו מיר געבן
דערפאַר?

— וואָס קאָן איך דיר געבן? — דערשעקט זיך וואָוויק — איך בין אַן אַרעם
הינטעלע. פאַרמאַג גאַרניט, גאַרניט. וואָס שמואליק און ביראָן גיבן מיר ניט,

דאָס האָב איך ניט. סיידן... סיידן..

— סיידן וואָס? — פרעגט גלייך די לבנה — וואָס האָסטו מורא צו זאָגן?
— סיידן — מאַכט וואָוויק מיט אַ שטיל קול — סיידן איך זאָל טאַנצן פאַר
דיר.

— טאַנצן — רופט זיך באַלד אָן די לבנה — אַט דאָס טאַקע, וואָס איך האָב
ליב. טאַנצן איז ביי מיר דאָס חיות (כאַיעס).

נעמט דאָס הינטעלע טאַנצן אַנטקעגן דער לבנה. מיט די פעדערשטע פיס-
לעך אין דער הויך. טאַנצט ער און האַפּקעט, שאַקלט מיטן קעפעלע און קלאַפט
זיך צו צום טאַקט מיט זיין וויידל.

צעלאַכט זיך די לבנה. איר גאַנץ פנים לאַכט: כאַ, כאַ און כאַ, כאַ.
— בראַוואַ, וואָוויק. פאַר אַזאַ שיין טענצל וועל איך דיר שוין ווייזן דעם וועג
צו דער שטאַט פון די „האַט-דאָגס“. דו גיי מיר נאָר נאָך. וואוהיין איך וועל גיין
זאָלסטו מיר אויך נאָכגיין.

ג.

לאַזט זיך וואָוויק שפאַנען. מיט אייגלעך פאַרריסן צום הימל שפאַנט ער.
וואוהיין די לבנה גייט, אַהינצו גייט ער אויך.

אַזוי גייען זיי און גייען. ביז מען קומט אָן צו אַ גרויסן פאַרק. וואָוויק איז
אַזוי מיד, זעצט ער זיך אַנידער אין ווייכן גראַז זיך אַביסל אַפרוען. פּלוצלינג
אַבער טוט ער אַ קוק: וויי געשריען! די לבנה האָט ניט געסטאַיעט. אַ פינצטע-
רער הימל אָן אַ לבנה.

— אוי, אוי, — צעוויינט זיך דאָס הינטעלע — אוי, אוי, וואָס האָב איך דאָ
געטאַן! וואָס האָב איך דאָ געטאַן!

און ער פאַרמאַכט די אויגן. זיצט זיך אַזוי און ציטערט, ביז פּלוצלונג דער-
הערט ער אַ קול. עפנט ער די אויגן און דערזעט ווי די לבנה איז ווידער דאָ אין
הימל, אַ גרויסע, אַ שיינענדיקע.

— קום, וואָוויק — מאַכט זי צו אים — קום. זיך אַביסל פאַרהאַלטן. צוליב די
וואַלקנס. ביי זיי, די וואַלקנס, איז גאָר קיין גרעסערער פאַרגעניגן ניטאַ, ווי
קריכן מיר גלייך אין פנים אַריין.

פירט אים די לבנה ווייטער און ווייטער, און ער דערזעט אַ טיפן וואַסער.
שווימט וואָוויק אַריבער דעם טיפן, טיפן וואַסער. דערנאָכדעם דעזעט ער אַ
הויכן, הויכן באַרג, קריכט וואָוויק אַריבער דעם הויכן, הויכן באַרג. דערנאָכדעם
דערזעט ער צוויי גרויסע פּערד מיט שאַרפע קאַפיטעס, פאַרשטעלן אים דעם
וועג. הייבט אָן די לבנה צו שפּריצן קאַלט וואַסער פון הימל גלייך אויף די
פּערד, און יענע דערשרעקן זיך און אַנטלויפן, ווי אַ וויכער. דערנאָכדעם דער-
זעט ער געדאַליע דעם ווילדן יינגל פון סאַראַטאַגאַ עוועניו מיט אַ זאַק. כאַפט

געדאליע וואוויקן אריין אין זאק. ווערט דאס הינטעלע שיר ניט דערשטיקט אין זאק. פלוצלונג הייבט אן דער פייער-וואַגן צו קלינגען און צו קוויטשען. וואַרפט געדאליע אַוועק דעם זאק. שפּרינגט וואַוויק אַרויס. און דאָ דערזעט ער אַ באַן. כאַפט זיך וואַוויק אַרויף אויפן באַן. פאַרט און פאַרט. און דאָ דערזעט דאָס הינטעלע, אַז עס איז שוין קוני-איילאַנד. און מען קלאַפט און מען האַקט, און מען שרייט, און כוואַליעס שפּרינגען. און דער ריח איז אַזאַ גוטער, און מען גיט אים איין האַט-דאַג נאָכן צווייטן, און ער שלינגט, שלינגט, און וויל נאָך, און נאָך, און נאָך . . .

האַוו, האַוו, צעהאַווקעט ער זיך פון גרויס פאַרגעניגן. און פלוצלונג דער-זעט ער, אַז די לבנה איז גאַר פאַרלאַשן, און אַז ער איז גאַרניט אין דער שטאַט פון די וואונדערלעכע „האַט-דאַגס“, נאָר גאַר ביי זיך אינדערהיים, אויף זיין אייגענעם בעט, וואָס דאָס איז אַ קעסטל מיט שמאַטעס. אַלע שלאָפן. פריידעלע שנאַרעט מיטן נעזעלע, ווי געוויינלעך. און דער זייגער מאַכט: טיק, טיק, טאָק. טיק, טיק, טאָק.

פאַרשטייט ניט וואַוויק, אַז ס'איז געווען אַ חלום. ביי אים קומט אויס, אַז ער איז טאַקע ערשט געווען אין קוני-איילאַנד, און געגעסן די וואונדערבאַרע האַט-דאַגס. איז אים אַזוי גוט, און ער איז אַזוי פריילעך. צעהאַווקעט זיך אַזש פון פרייד. נישט אין דער הויך צעהאַווקעט ער זיך, כדי ניט אויפצואוועקן קיין מענטשן, נאָר אין דער שטיל, פאַר זיך.

— ה, הי, הי — מאַכט ער מיט אַ שטיל קוויטשעלע — ה, הי, הי . . .

כאווער-פאווער בוך קאמיטעט :

סעמועל אַרניץ — ערן פאַרזיצער
וויליאם קעסנער — פאַרזיצער
רעגינא גאַלדראַט — וויצע-פאַרזיצער
יעקב לון — עקז־סעקרעטאַר
ס. קלאַפערמאַן — קאַסירער
מ. הירש — פראָט. סעקרעטאַר

עקזעקוטיווע :

ב. פרימאַק, דזשעני גלאדסטאָן (מיאַמי)
נאַדיא לון, שלמה מישיקין (ניו־יאָרק).
מערי ריטשמאַן, גאַלדע און יאַנקל טשערניצקי,
נ. קרופין, חיים קאַטיליאַנסקי,
פ. נעמיראַוו (ניו־יאָרק), ראָוז סטעפּקין.

א האַרציקן דאַנק ראָוז סטיינפילד פאַר מיטהעלפן אַרויסצו־
געבן דעם בוך אין אַנדענק פון איר מאָן פיליפ סטיינפילד.

כאווער-פאווער בוך-קאמיטעט.

Printed by Litho House, New York

